

Ədalətsizliklə
ədaləti bərpa
etmək olmaz

Justice cannot be
restored through
acts of injustice

HEYDƏR ƏLİYEV

HÜQUQ VƏ QANUN

JUSTICE AND LAW

ПРАВО И ЗАКОН

Ümummilli Lider
Heydər Əliyevin
anadan olmasının
103-cü ildönümü

Səh.:3

Dövlətə xidmət
fəlsəfəsini, qanunun
aliliyini və qlobal vizyonu
öyrədən elm ocağı

Səh.:46

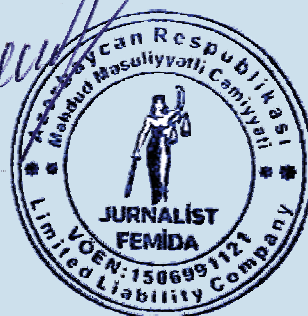

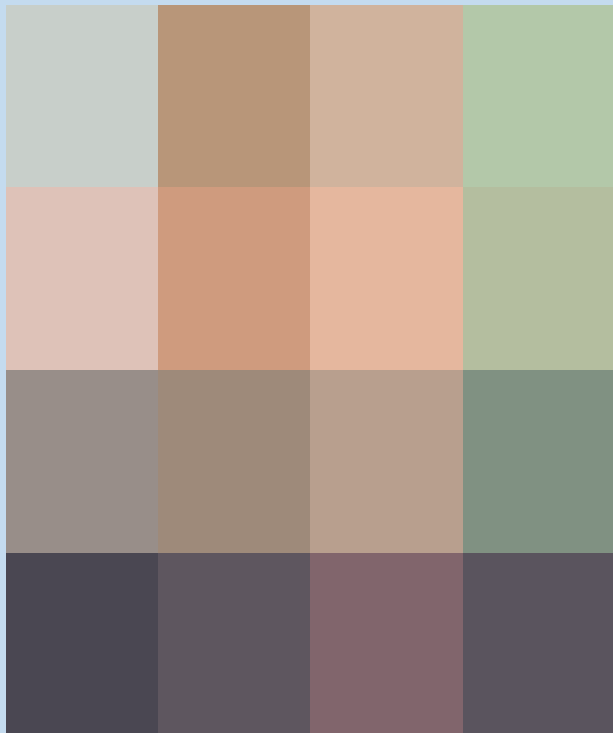
SƏDAQƏT ANDI

Heydər Əliyev dəyərləri müasir dünyamızda nəciblik və əxlaqın, dövlətə və dövlətçiliyə, insana və insanlığa hörmət və məhəbbətin, sədaqətin mənbəyidir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin ideyaları, Prezidentimiz İlham Əliyevin dinamik siyasəti, hüquq və qanunların aliliyi fəaliyyət proqramımız olacaqdır. Bu meyarla qarşı olanlar rəqibimiz və hədəfimiz, tərəfdarlar dostumuz və partnyorumuz olacaqdır. Rəqib və hədəf, həmçinin məsləkdaşlıq bu meyarla müəyyənləşəcək.

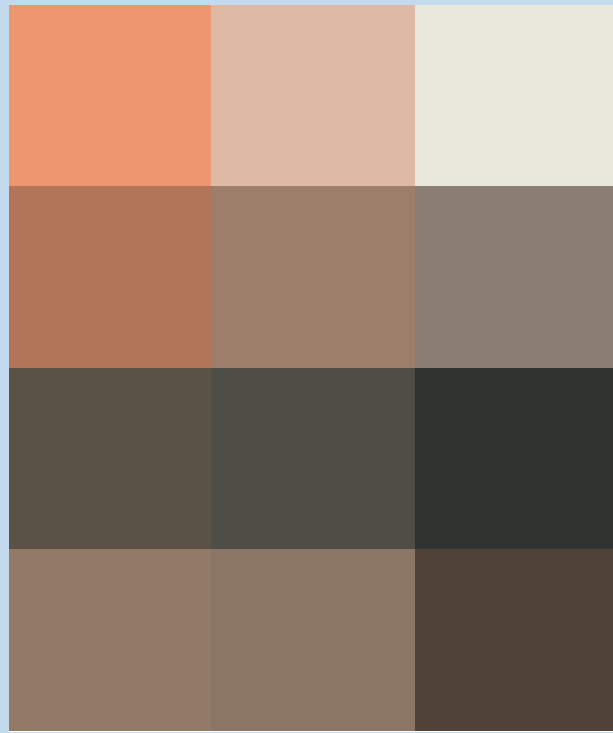
İmza:

HEYDƏR ƏLİYEV:

- Vətənə, millətimə, xalqıma məhəbbət, müstəqil Azərbaycan dövlətinə, Azərbaycan Respublikasına hədsiz məhəbbət mənim həyatımın mənasıdır, məzmunudur.
- Mənim həyatımın məqsədi Azərbaycandır, Azərbaycan xalqıdır, Azərbaycan Respublikasıdır, Azərbaycan vətəndaşıdır.
- Mən həyatımın mənasını xalqıma xidmətdə görürəm. Azərbaycan mənim həyatımın mənasıdır.
- Mən müstəqil Azərbaycanın dövlətçiliyini, suverenliyini, bütövlüyünü qorumaq üçün həyatımı qurban verməyə hazıram.

İLHAM ƏLİYEV:

- "...Biz siyasi islahatları dərinləşdirərək bütün azadlıqları - söz azadlığını, mətbuat azadlığını, sərbəst toplaşma azadlığını, siyasi fəaliyyət azadlığını təmin etmişik"
- "...Hara baxsaq, hansı sahəyə baxsaq, biz inkişaf, nəticə və uğur görürük. Nəyə görə? Çünki bizim siyasətimiz xalq tərəfindən dəstəklənir. ...xalq-iqtidar birliyi Azərbaycanın uğurlarının əsas mənbəyidir"
- Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, hələ yüz il bundan əvvəl ən ülvə demokratik dəyərləri nəinki bəyan edib, öz praktiki fəaliyyətində onları təmin edib. Bugünkü Azərbaycan, müstəqil Azərbaycan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisidir.

İNSAN HÜQUQU HÜQUQUN ALİLİYİ İLƏ QORUNMALIDIR

*(BMT-nin Baş Məclisi tərəfindən 1948-ci ildə qəbul olunmuş
"Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi"nin priambulasından)*

HÜQUQ VƏ QANUN №2(8) 2026

ictimai-siyasi, analitik,
praktik jurnal

Təsisçi:
"Jurnalist Femida" MMC
(hüquq və mətbuat
xidməti)

Redaksiya heyəti:
Namik Əhmədov
Məhəbbət Dəmirçiyeva
Etibar Əliyev
Xanlar Bayramzadə
Fatimə Hüseynova

Baş redaktor:
Fəxrəddin Ağamirzəyev

Məsul katib:
Təranə Tofiqqızı

Direktor:
Məhəmməd Ağamirzəyev
(*Beynəlxalq tədbirlər
müxbiri*)

Məsləhətçi:
Eldar Əliyev

**Məktublar,
reklam və kütləvi iş
şöbəsinin müdiri:**
Əliqismət Bədəlov

Texniki redaktor:
Kamal Ələsgərov

Kompüter tərtibatçısı:
Cəfər Kərimov

Qeydiyyat № B306E612E22423

Əlaqə Telefonu:
(+994) 55 732 76 66
hüquqveqanunjurnali@gmail.com
www.jurnalistfemida.com

M Ü N D Ə R İ C A T

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 103-cü ildönümü	3
Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski Azərbaycanca işgüzar səfəri	5
Çex Respublikasının Baş naziri Andrey Babişinin Azərbaycana rəsmi səfəri	9
Latviya Respublikasının Prezidenti Edgars Rinkeviçsin Azərbaycana rəsmi səfəri	20
İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin nümayəndə heyətini qəbul edib	31
HEYDƏR ƏLİYEV İRSİNİ ÖYRƏNƏK	33
Ali Məhkəmənin Elmi-məsləhət şurasının iclasında ad-hoc üzv kimi iştirak etmək istəyən şəxslərə müraciət	37
Ədliyyə Nazirliyi "Məhkumlarla görüşlərin onlayn qeydiyyatı" xidmətini istifadəyə verib	39
Rəqəmsal ekspertiza dövrü başlayır: yeni Konsepsiyanın əsas nəticələri	40
Baş Prokurorluqda "Elektron sübutlar və müasir kriminalistika" mövzusunda təlim keçirilib	41
DTX-də Azərbaycan təhlükəsizlik orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı günü münasibətilə tədbir keçirilmişdir	42
Daxili İşlər Nazirliyində Kollegiya iclası keçirilib	44
<i>Məhəmməd Ağamirzəyev:</i> Dövlətə xidmət fəlsəfəsini, qanunun aliliyini və global vizyonu öyrədən elm ocağı	46
Ləyaqətsiz vərəsəlik: miras hüququnda "layiq olmamaq" nə deməkdir?	49
<i>Azərbaycan Respublikası adından</i> Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1203.1-ci maddəsinin şərh edilməsinə dair AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTITUSIYA MƏHKƏMƏSİ PLENUMUNUN QƏRARI	52
<i>Azərbaycan Respublikası adından</i> Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1193 və 1200-cü maddələrinin əlaqəli şəkildə şərh edilməsinə dair AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTITUSIYA MƏHKƏMƏSİ PLENUMUNUN QƏRARI	58

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 103-cü ildönümü

Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü il mayın 10-da Azərbaycanın Naxçıvan şəhərində anadan olub. O, 1939-cu ildə Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunu bitirdikdən sonra Azərbaycan Sənaye İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti) memarlıq fakültəsində təhsil alıb. Böyük Vətən müharibəsinin başlaması səbəbindən təhsilini bitirə bilməyib.

1941-ci ildən Heydər Əliyev Naxçıvan MSSR Xalq Daxili İşlər Komissarlığında və Naxçıvan MSSR Xalq Komissarları Sovetində şöbə müdiri vəzifəsində işləyib və 1944-cü ildə Dövlət Təhlükəsizliyi Orqanlarında

işə göndərilib. Bu dövrdən təhlükəsizlik orqanları sistemində çalışan Heydər Əliyev 1964-cü ildən Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildən isə sədri və-

zifəsində işləyib, general-mayor rütbəsinə qədər yüksəlib. Həmin illərdə o, Leninqrad şəhərində (indiki Sankt-Peterburq) xüsusi ali təhsil alıb. 1957-ci ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirib.

Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 1969-cu il iyul plenumunda Mərkəzi Komitənin birinci katibi seçilərək respublikanın rəhbəri olub. 1982-ci ilin dekabrında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun üzvü seçilən Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edilib və SSRİ-nin rəhbərlərindən biri olub. Heydər Əliyev iyirmi il ərzində SSRİ və Azərbaycan SSR Ali Sovetlərinin deputatı olub və beş il SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsində çalışıb.

Heydər Əliyev 1987-ci ilin oktyabrında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun və şəxsən Baş katib Mixail Qorbaçovun yeritdiyi siyasi xəttə etiraz əlaməti olaraq, tutduğu vəzifələrdən istefa verib.

Heydər Əliyev 1990-cı ilin 20 yanvarında Sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciə ilə əlaqədar ertəsi gün Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində bəyanatla çıxış edərək, Azərbaycan xalqına qarşı törədilən cinayətin təşkilatçıları və icraçılarının cəzalandırılmasını tələb edib. O, Dağlıq Qarabağda yaranan kəskin münaqişəli vəziyyətlə bağlı SSRİ rəhbərliyinin ikiüzlü siyasətinə etiraz əlaməti olaraq, 1991-ci ilin iyulunda Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının sıralarını tərk edib.

1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıdan Heydər Əliyev əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşayıb, həmin ildə də Azərbaycan Ali Sovetinə deputat seçilib. O, 1991-1993-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Soveti sədrinin müavini

olub. Heydər Əliyev 1992-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasının Naxçıvan şəhərində keçirilən təsis qurultayında partiyanın sədri seçilib.

1993-cü ilin may-iyununda hökumət böhranının son dərəcə kəskinləşməsi ilə ölkədə vətəndaş müharibəsinin baş verməsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı. Azərbaycanın o zamankı rəhbərləri Heydər Əliyevi rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldular. Heydər Əliyev 1993-cü il iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçildi, iyulun 24-də isə Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. O, 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə səslərin 76,1 faizini toplayaraq, yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib. 2003-cü il oktyabrın 15-də keçirilən prezident seçkilərində namizədliyinin irəli sürülməsinə razılıq verən Heydər Əliyev səhhətində yaranmış problemlərlə əlaqədar seçkilərdə iştirak etməkdən imtina edib.

Azərbaycanın Ümummilli Lideri, Prezident Heydər Əliyev 2003-cü il dekabrın 12-də müalicə olunduğu Klivlend klinikasında (ABŞ) vəfat edib, dekabrın 15-də Bakıda Fəxri Xiyabanda dəfn olunub.

Heydər Əliyev bir çox dövlət orden və medallara, beynəlxalq mükafatlara layiq görülüb, müxtəlif ölkələrin universitetlərinin fəxri doktoru seçilib.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin arzuları bu gün də gerçəkləşməkdədir. Bu missiyanı layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ümumdünya Azərbaycanlılarının Lideri İlham Əliyev yerinə yetirir.

Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskinin Azərbaycana işgüzar səfəri

Qəbəladə İlham Əliyevin Ukrayna Prezidenti ilə təkbətək və geniş tərkibdə görüşü olub

Aprelin 25-də Qəbəladə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ilə təkbətək və geniş tərkibdə görüşü olub.

Söhbət zamanı dövlətimizin başçısının Volodimir Zelenski ilə əvvəlki görüşləri məmnunluqla xatırlandı, Ukrayna Prezidentinin ölkəmizə bu səfərinin ikitərəfli əməkdaşlıq məsələlərinin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaradaçağına əminlik bildirildi. Əməkdaşlığın bir çox istiqamətdə, o cümlədən enerji sahəsində genişləndirilməsinə dair fikir mübadiləsi aparıldı, kənd təsərrüfatı ilə bağlı əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu, Hökumətlərarası Komissiya'nın fəaliyyətinə toxunuldu.

Ölkəmizin Ukraynaya humanitar dəstəyini, eyni zamanda, Azərbaycan dövləti tərəfindən ukraynalı uşaqlara olan diqqət və qayğıyı yüksək qiymətləndirən qonaq bütün bunlara görə

Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi. Tezliklə bir qrup ukraynalı tələbənin reabilitasiya məqsədilə, həmçinin Azərbaycanın mədəniyyəti və incəsənəti ilə tanış olması üçün ölkəmizə səfərinin nəzərdə tutulduğu vurğulandı.

Azərbaycan və Ukrayna prezidentləri mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər

Aprelin 25-də Qəbələdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər. Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti bəyanatla çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

- Hörmətli cənab Prezident, hörmətli qonaqlar.

Sizi bir daha Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlayıram. Azərbaycana xoş gəlmisiniz.

Bizim Sizinlə görüşlərimiz müntəzəm xarakter daşıyır. Son dörd il ərzində bu, bizim yeddinci görüşümüzdür. Son görüşlər beynəlxalq təşkilatların toplantıları çərçivəsində baş vermişdir. Ancaq mən xatırlayıram ki, Siz Prezident kimi Azərbaycana ilk dəfə 2019-cu ildə gəlmisiniz. Bizim şəxsi münasibətlərimiz də o vaxtdan başlayır və bu gün də uğurla davam edir. Mən 2022-ci ilin yanvarında Kiyevə səfərimi də xatırlayıram. Sizinlə apardığımız fikir mübadiləsi və ondan sonrakı təmaslar Ukrayna-Azərbaycan əlaqələrini daha yüksək səviyyəyə qaldırmışdır.

Əməkdaşlığımızın çox güclü siyasi təməli vardır. 2008-ci ildə Kiyevdə, 2011-ci ildə Bakıda strateji tərəfdaşlığa dair iki sənəd imzalanmışdır və bunlar çox güclü siyasi sənədlərdir. O sənədlərdə ölkələrimizin qarşılıqlı olaraq ərazi bütövlüyü, suverenliyi, sərhədlərimizin toxunulmazlığı məsələləri öz əksini tapmışdır. Azərbaycan və Ukrayna bütün beynəlxalq təşkilatlarda qarşılıqlı olaraq ölkələrin suverenliyini, ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir və dəstəkləyəcəkdir.

Keçən il iki mühüm hadisə baş vermişdir. Bakıda Xarici İşlər nazirliklərinin məsləhətləşmələri və Hökumətlərarası Komissiyaanın iclası keçirilmişdir. Bu gün söhbət əsnasında bu tədbirlərin Ukraynada növbəti dövrdə keçirilməsi haqqında da fikir mübadiləsi apa-

rılmışdır. Bir sözlə, bu gün biz bir çox istiqamətlər üzrə uğurla əməkdaşlıq edirik. Bu əməkdaşlıq bu gün bir daha təsdiqləndi.

Müzakirə olunan məsələlər arasında siyasi dialoqdan başqa, xüsusilə energetika sahəsində əməkdaşlığı qeyd etmək istərdim. Burada həm əldə edilmiş nailiyyətlər var, - SOCAR Ukraynada uzun illərdir ki, uğurla fəaliyyət göstərir, - eyni zamanda, çox gözəl perspektivlər, birgə layihələr var. Birgə təşəbbüslər, o cümlədən sərmayə qoyuluşu ilə bağlı məsələlər bu gün ətraflı müzakirə edilmişdir. Təbii ki, ticarət dövryyəsinin bundan sonra da artırılması məsələləri də gündəliyin mərkəzindədir. Bizim ticarət dövryyəmiz yarım milyard dolları ötüb. Amma ümid edirəm ki, növbəti illərdə bu rəqəm daha da böyüyəcək. Çünki buna da böyük imkanlar var.

Hərbi-texniki əməkdaşlıqla bağlı fikir mübadiləsi aparıldı və burada da çox böyük perspektivlər var. Həm Azərbaycanda, həm Ukraynada hərbi sənaye kompleksi inkişaf edir və burada birgə istehsalla bağlı, ümumiyyətlə, sənaye sahəsində birgə istehsalla bağlı çox gözəl imkanlar var. Bu barədə də bu gün ətraflı danışıldı və biz bütün başqa sahələrdə əməkdaşlığımızı dərinləşdirmək istəyirik.

Qeyd etdiyim kimi, son dörd il ərzində prezidentlər səviyyəsində yeddi görüşün keçirilməsi, - sonuncu görüş iki ay bundan əvvəl Münxen şəhərində olmuşdur, - gözəl göstəricidir. Bu, əlaqələrimizin nə qədər dinamik olmasından xəbər verir. Biz bu gün qarşılıqlı hörmətdən, qarşılıqlı maraqların təmin edilməsindən danışırıq. Əminəm ki, bugünkü səfər Azərbaycan-Ukrayna dostluq əlaqələrinin inkişafına növbəti mühüm töhfə olacaqdır.

Bir daha Sizi və bütün ukraynalı qonaqlarımızı səmimiyyətlə salamlayıram.

Sonra Ukrayna Prezidenti bəyanatla çıxış etdi.

Prezident Volodimir Zelenskinin bəyanatı

-Hörmətli cənab Prezident, çox sağ olun.

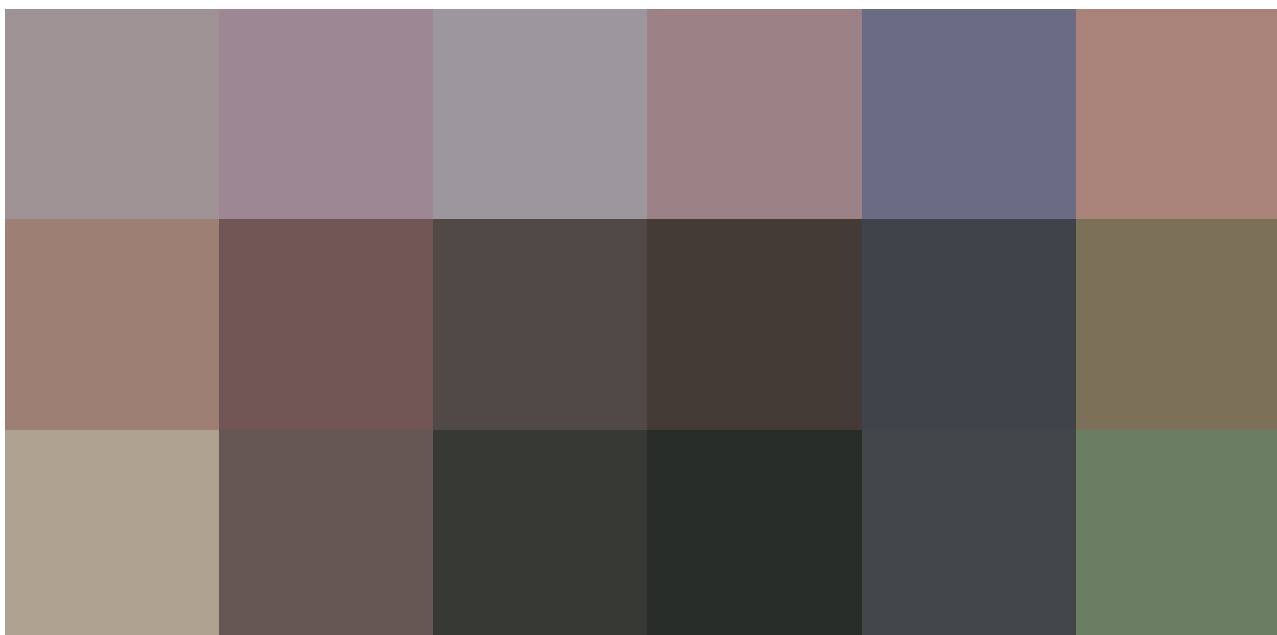
Mən Sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. O cümlədən nümayəndə heyətimizə göstərilən diqqətə görə minnətdaram.

Bizim müxtəlif beynəlxalq platformalarda görüşlərimiz olub. Ötən il görüşlərimizdə qeyd etmişik ki, biz hər zaman bir-birimizi dəstəkləmişik. Mən qeyd etmişəm ki, biz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və müstəqilliyini hər zaman dəstəkləmişik, eyni zamanda, biz Ukraynaya eyni münasibəti görmüşük.

Əlbəttə ki, müharibə başladıqdan sonra bu, mənim Azərbaycana ilk səfərimdir və mən buraya nümayəndə heyətimlə gəlmişəm. Sizə təşəkkür edirəm.

Bu gün 6 sənəd imzaladıq. Heyətlərimiz bir-mənalı olaraq onların təfərrüatları ilə bağlı fikir mübadiləsi aparacaqlar. Bu gün sahələrə gəldikdə, bir nömrəli sahə təhlükəsizlikdir. Müdafiə sənayesi sahəsində artıma gəldikdə, Ukrayna müharibə şəraitindən irəli gələrək öz müqavimət gücünü göstərdi və biz ekspert biliklərimizi bölüşmək istərdik. Bu gün ekspertlərimiz Azərbaycandadır, onlar azərbaycanlı həmkarlarına dəstək verir. Biz bu tərəfdaşlığı bundan sonra da davam etdirərək birgə istehsala başlayacağıq.

Digər mühüm sahələr var. Əlbəttə ki, bunlar bizim xalqlarımızın, ölkələrimizin təhlükəsizliyinə töhfə verir və sözün əsl mənasında biz istərdik ki, ölkələrimiz arasında bu əlaqələr daha da artsın. Əlavə olaraq, mən cənab Prezidentə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, bizim tərəfdaşlığımız bu çox sərt qış şəraitində də davam etmişdir. Eyni zamanda, əlbəttə ki, biz hava hücumundan müdafiə tədbirlərini görmüşük. Lakin buna baxmayaraq, enerji sahəsində təchizata gəldikdə, belə çox ağır bir dövrdə biz Azərbaycandan 11 yardım paketini almışıq. Biz bu yardıma görə öz təşəkkürümüzü bildiririk. Biz bu haqda xeyli söhbət etdik. Biz, həmçinin, cənab Prezident, xüsusi olaraq Sizə

təşəkkürümüzü bildiririk ki, bizim uşaqlarımıza kömək edirsiniz. O uşaqlar, övladlarımız cəbhəyanı bölgələrdən gəlirlər. Onlar əzab-əziyyətlərlə üzləşiblər, müharibədən əziyyət çəkiblər. Dəstəyinizə görə təşəkkür edirik. Beş yüzdən artıq ukraynalı uşaq buradadır və bu humanitar dəstəyə görə Sizə minnətdarıq.

Əvvəlcə biz energetika sahəsini müzakirə etdik, əməkdaşlığımıza nəzər saldıq. Bu gün, əslində, nəinki Ukrayna üçün, bütün dünya üçün, Avropa üçün bu, böyük bir çağırıqdır. İranla müharibə aparılır. Bizə bu halda etibarlı tərəfdaşlarımız lazımdır. Buna görə Sizə təşəkkür edirik. Biz çox şadıq ki, azərbaycanlı tələbələr əksər hallarda məhz Ukraynanı öz təhsil ocağı kimi seçirlər. Biz buna görə də təşəkkür edirik.

Biz, eyni zamanda, sülh sahəsində sözləri müzakirə etdik. Bu, Ukrayna üçün olduqca vacibdir ki, yekun nəticədə müharibəyə son qoyulsun. Əlbəttə, biz bu prosesdə vasitəçilik edən tərəfdaşlara minnətdarıq. Biz Azərbaycan Prezidentinə minnətdarıq. Bizim üçtərəfli və digər formatda danışıqlarımız oldu. Onlardan bəziləri Türkiyədə baş tutdu, daha sonra isə amerikalı tərəfdaşlarımızla Cenevrədə görüşdük və həmçinin istərdik ki, danışıqlarımızı Azərbaycanda aparaq. Bir halda ki, əgər bu diplomatiyanı, həmçinin Rusiya tərəfi də seçərsə.

Cənab Prezident, düşünürəm, müdafiə sənayesinə gəldikdə, təhlükəsizlik elə bir sahədir ki, orada biz çox dərin əməkdaşlıq qura bilərik və çox çalışmalıyıq ki, bu məqsədə nail olaq.

Silahların istehsalına gəldikdə, bu, bizim xalqlarımız üçün sabitlik gətirə bilər. Bizim ölkələrimizin kifayət qədər imkanları var ki, bütün çağırışlarla üzləşərək tab gətirsin. İstənilən bir ölkəni götürsək, hətta nəzəri baxımdan əgər o, təcavüzlə üzləşərsə bilməlidir ki, öz hərbi əməliyyatlarını apararaq özünü müdafiə edə bilsin. Bu baxımdan biz sabitliyə, sülhə gedən yolda Azərbaycana uğurlar arzulayırıq. Eyni arzularımızı biz, həmçinin öz ünvanımıza bildiririk.

Bu gün biz ən çətin, ən ağır müharibə şəraitindəyik. Sizə səmimi deyim, cənab Prezident, mən bir hesabatı gördüm. Rusiya müxtəlif yerlərə yenidən aviazərbələr endirib. Dağıntılar göz qarşısındadır. Onlar dəmir yollarına, enerji infrastrukturuna, mülki təyinatlı obyektlərə hücum çəkirlər. Əfsuslar olsun ki, bu gün artıq bəzi şəxslər öz həyatını itirib və xəsarət alan da var.

Cənab Prezident, Sizə minnətdaram ki, başsağlığı verdiniz. Bütün bu səfəri təşkil etdiyinizə görə Sizə çox təşəkkür edirəm.

X X X

Daha sonra Azərbaycan və Ukrayna prezidentləri qısa söhbət etdilər.

Çex Respublikasının Baş naziri Andrey Babişinin Azərbaycan rəsmi səfəri

Qəbələdə Çexiyanın Baş naziri Andrey Babişin rəsmi qarşılanma mərasimi olub

Aprelin 27-də Qəbələdə Çex Respublikasının Baş naziri Andrey Babişin rəsmi qarşılanma mərasimi olub.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Çexiyanın Baş nazirinin şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Çexiyanın Baş naziri Andrey Babişi qarşıladı.

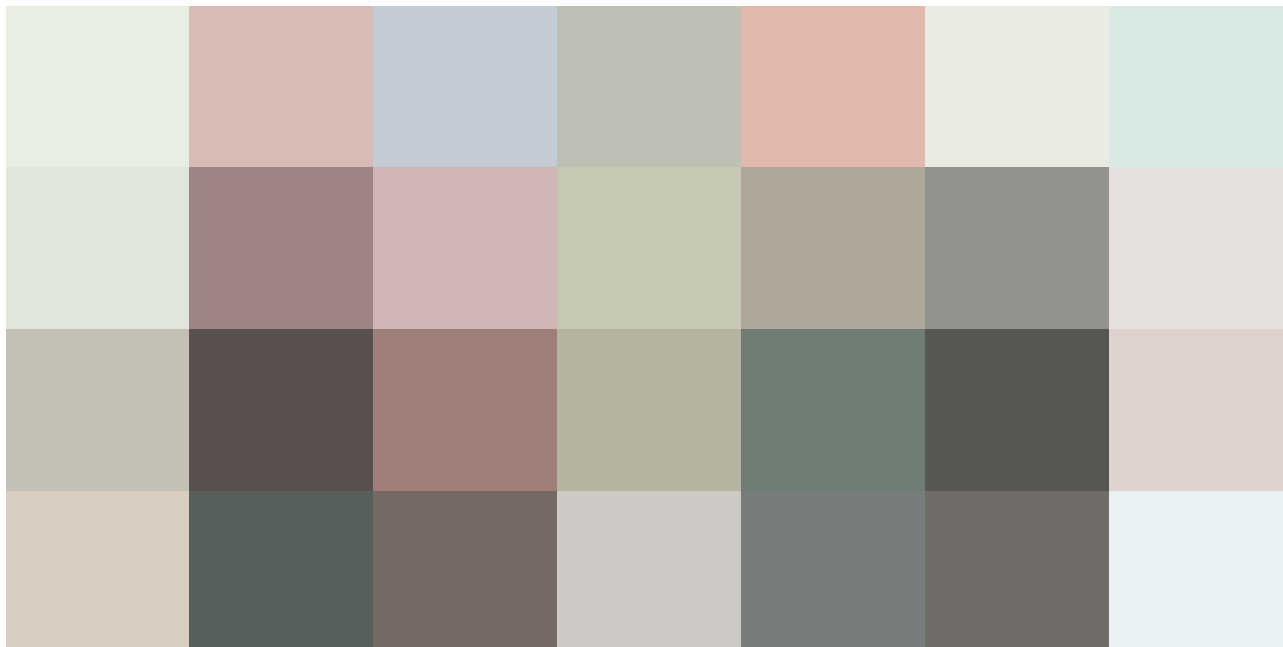
Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Çexiyanın Baş nazirinə raport verdi.

Çex Respublikasının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Çexiyanın Baş naziri Andrey Babişin qarşısından keçdi. Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri Baş nazir Andrey Babişə, Çexiya nümayəndə heyətinin üzvləri isə Prezident İlham Əliyevə təqdim olundu.

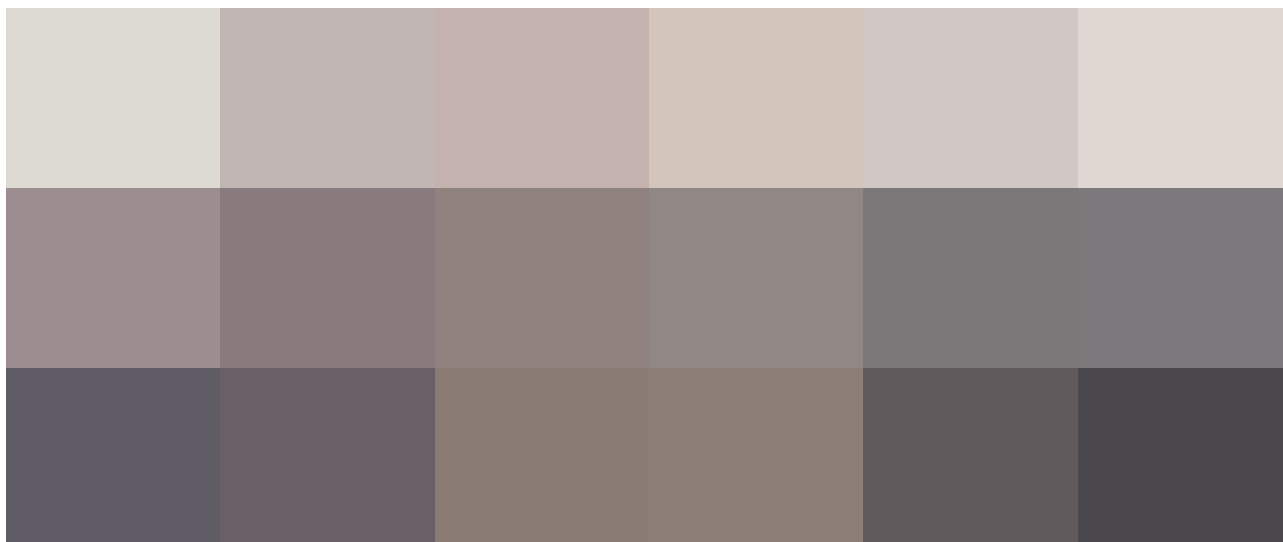
Sonra rəsmi foto çəkdirildi.

Qəbəladə İlham Əliyevin Çexiyanın Baş naziri ilə təkbətək görüşü keçirilib

Aprelin 27-də Qəbəladə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Çex Respublikasının Baş naziri Andrey Babişlə təkbətək görüşü keçirilib.

Qəbəladə İlham Əliyevin Çexiyanın Baş naziri ilə geniş tərkibdə görüşü olub

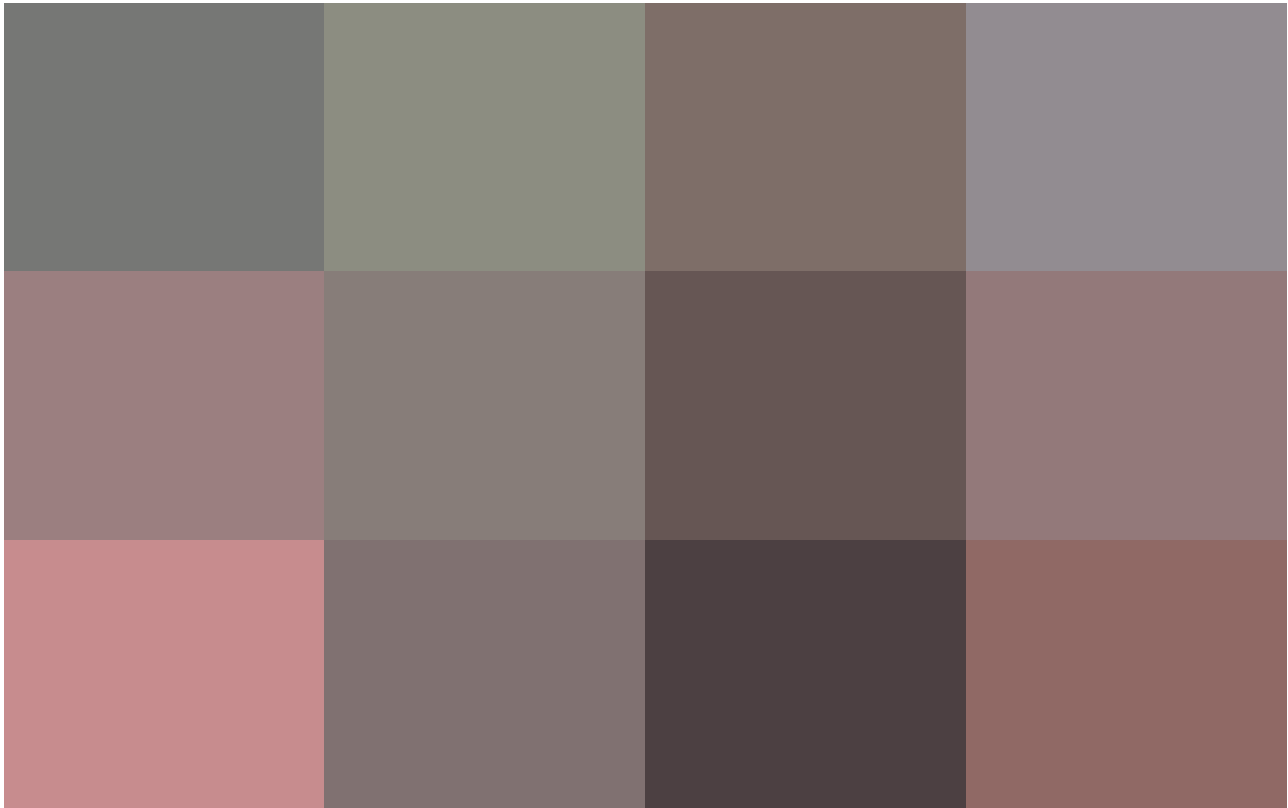

Aprelin 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Qəbəladə Çex Respublikasının Baş naziri Andrey Babişlə geniş tərkibdə görüşü olub.

İlham Əliyev və Çexiyanın Baş naziri Andrey Babiş mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər

Aprəlin 27-də Qəbələdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Çex Respublikasının Baş naziri Andrey Babiş mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər. Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti bəyanatla çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

- Hörmətli cənab Baş nazir.

Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar.
Sizi səmimiyyətlə salamlayıram.

Mən çox şadam ki, cənab Baş nazir bu gün bizim qonağımızdır. Biz üç ay bundan əvvəl Davosda görüşmüşük. Bu, bizim birinci görüşümüz olmuşdur və görüş çox məhsuldar keçmişdir, bir çox məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi apardıq. Mən cənab Baş naziri Azərbaycana rəsmi səfərə dəvət etmişəm və şadam ki, bu gün cənab Baş nazir bu səfəri Azərbaycana həyata

keçirir. Bu, iki ölkə arasındakı əlaqələrin dinamik şəkildə inkişafını göstərir. Bizim indi çox fəal siyasi dialoqumuz var. Bu gün bir çox məsələlər – həm regional, həm iki-tərəfli, həm də daha global xarakter daşıyan məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

İqtisadi sahədə görülməli işlərlə bağlı konkret təkliflər var. Mən şadam ki, cənab Baş nazirlə birlikdə Azərbaycana Çexiyadan böyük qrup iş adamları gəlmişdir və bu gün keçiriləcək biznes-forumda həm yeni təmas-

lar qurulacaq, həm də mövcud layihələrlə bağlı fikir mübadiləsi aparılacaq. Bizim çox böyük ümidimiz ondan ibarətdir ki, ticarət dövriyyəimizi daha da yüksək səviyyəyə qaldıraq. Halbuki bu gün də ticarət dövriyyəimiz əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır, 800 milyon dollardan çoxdur. Amma əgər biz ticarət dövriyyəsinin strukturuna baxsaq görürük ki, burada əsasən Azərbaycan neftinin ixracı gözə dəyir. Ona görə biz ticarət dövriyyəsinin daha tarazlı olmasını və strukturun təkmilləşdirilməsini arzulayırıq. Ümid edirəm ki, biz buna nail olacağıq. Çünki bu gün həm təkbətək görüşdə, həm heyətlərin iştirakı ilə apardığımız danışıqlarda bir çox konkret iqtisadi və sərmayə yönümlü layihələr müzakirə edilmişdir.

Təbii ki, əməkdaşlığımızın böyük hissəsi energetika sektoruna aiddir. Burada da uzun illər ərzində Çexiya və Azərbaycan çox etibarlı tərəfdaşlardır. Azərbaycan nefti Çexiyaya ixrac edilir və Çexiyanın enerji balansında önəmli yer tutur. Azərbaycan dünya bazarlarına öz enerji resurslarını ixrac edən etibarlı ölkələr sırasındadır. Bunu, o cümlədən Avropa İttifaqı da qeyd edir və Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş kimi qiymətləndirir. Bu gün Azərbaycan qazı 16 ölkəyə ixrac edilir və onlardan 10 ölkə Avropa İttifaqının üzvüdür. O cümlədən Azərbaycan Çexiyaya qonşu olan ölkələrə təbii qaz ixrac edir. Təbii ki, bu gün biz bu barədə də danışdıq və bu sahədə gələcək əməkdaşlıq haqqında qərara gəldik. Biz buna daha geniş prizmadan yanaşırıq. Bu, sadəcə olaraq, ticarət əməliyyatları, enerji resurslarının ixracı əməliyyatları olmayacaq. Biz buna daha genişmiqyaslı, uzunmüddətli əməkdaşlıq kimi yanaşırıq.

Bizim ölkələrimiz arasında digər önəmli əməkdaşlıq sahəsi müdafiə sənayesi ilə bağ-

lıdır. Burada da uzun müddət ərzində uğurlu əməkdaşlıq aparılır. Biz Çexiyadan bir çox hərbi təyinatlı məhsullar alırıq və indiki mərhələdə birgə istehsalla bağlı konkret layihələr üzərində danışıqlar gedir. Əminəm ki, bu sahə də çox genişmiqyaslı olacaq. Çünki Azərbaycan öz müdafiə potensialını, o cümlədən yerli istehsal hesabına təmin edir və gələcəkdə bu sahədə böyük təcrübəsi olan Çexiya kimi ölkələrlə bizim müştərək işlərimiz xüsusi önəm daşıyır.

Bu gün bir çox digər sahələr ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı. Hökumətlərarası Komissiyaanın tezliklə tədbir keçirməsi, yenidən görüşməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılmışdır. Yəni bu gün bir daha Çexiya-Azərbaycan dostluğu, əməkdaşlığı öz təsdiqini tapır və bizim qarşımızda çox gözəl perspektivlər açılır.

Cənab Baş nazir, bir daha Azərbaycana xoş gəlmisiniz.

X X X

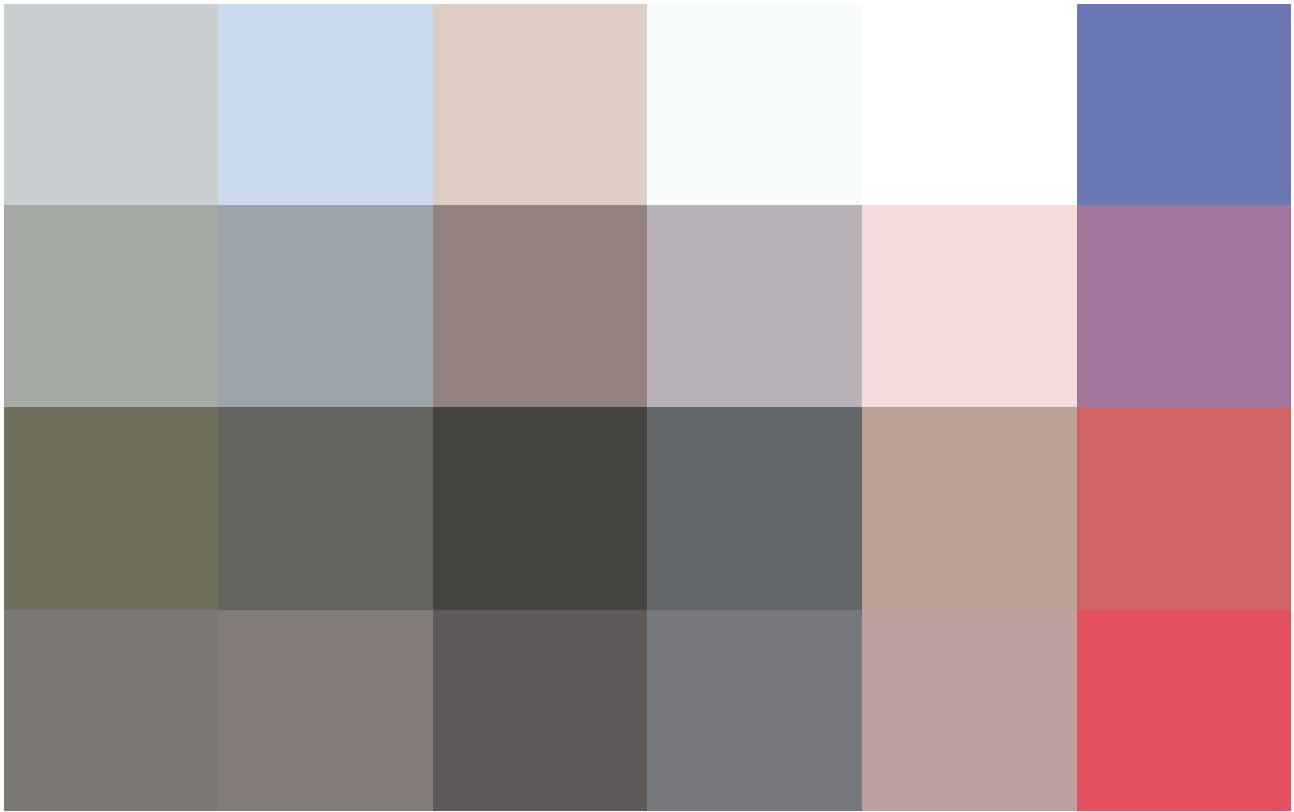
Sonra Çexiyanın Baş naziri bəyanatla çıxış etdi.

Baş nazir Andrey Babişin bəyanatı

- Cənab Prezident.

Burada, iqamətgahınızda mənə çox səmimiyyətlə qəbul etdiyinizə görə Sizə çox minnətdaram. Bunu həqiqətən yüksək dəyərləndirirəm və mənim üçün böyük şərəfdir. Şadam ki, Davosdan sonra söhbətimizi davam etdiririk.

Burada bəyan edə bilərəm ki, Azərbaycan Çex Respublikasının strateji tərəfdaşdır. Buna görə məmnunam ki, münasibətlərimiz də dostluğa söykənir. Aydındır ki, Azərbaycan dünyanın diqqət

mərkəzindədir. Ukrayna Prezidenti Zelenski burada oldu, sonra Ciorcia Meloni bura səfər edəcək. Bu, sadəcə, gözəl ölkənizin əhəmiyyətini bir daha nümayiş etdirir.

Bu gün keçirdiyimiz görüş çox xüsusi oldu. Əlbəttə, Avropa bu gün enerji haqqında danışır, çünki neftayırma zavodlarına xammal tələb olunur, müxtəlif məhsulların istehsalı üçün təbii qaz lazımdır. Azərbaycan Çex Respublikasında ən iri neft təchizatçısıdır. İdxal edilən neftin 42 faizi Azərbaycandan daxil olur.

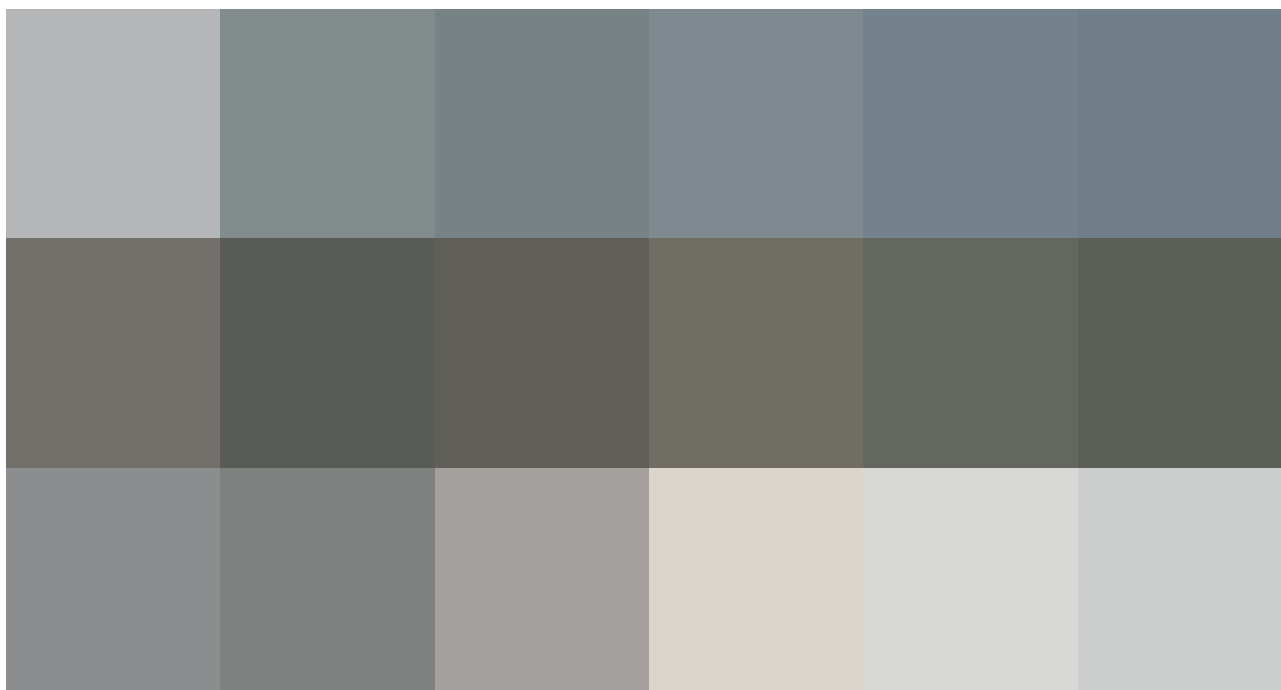
Cənab Prezident, biz buraya ÇES adlanan yarıdövlət şirkətimizlə gəlmişik və o, buradan qaz təchizatı ilə bağlı müqavilə imzalamaq istəyir. Siz əsasən hasilatı artıracaqsınız. ÇES şirkətinin baş icraçı direktoru buradadır. O, ən iri qazpaylayıcı şirkətlərdən biri olan ÇES ilə qaz təchizatı haqqında Sizinlə uzunmüddətli müqaviləni gələcəkdə imzalasa, təbii ki, çox məmnun olardı. Beləliklə, Azərbaycan neftdən

əlavə, bu sahədə de-fakto bizim strateji tərəfdaşımız ola bilər.

Çox şadam ki, Siz Hökumətlərarası Komissiyanın iclasını keçirməyi təklif etmişiniz və düşünürəm ki, Sizin tərəfdən komissiyaya təyinatı artıq öyrənmişik. Bizim tərəfdən isə Baş nazirin birinci müavini Karel Havliček olacaq və o, danışdığımız bütün məsələləri əhatə edəcək.

Əlbəttə ki, enerji bizim üçün olduqca vacibdir. Həmçinin vacibdir ki, Avropa anlasın: onun bəzi direktivləri, əslində, qeyri-Avropa təchizatçılarına zərər vurur və Avropada yalnız iki qaz təchizatçısının olması bizim üçün yaxşı deyil. Bir sözlə, biz həmin təchizatda maraqlıyıq və düşünürəm ki, uzunmüddətli müqavilələri imzalamağa hazırıq.

Ən mühüm Çex şirkətləri bizimlədir və bütövlükdə nümayəndə heyətimizdə 50 şirkət təmsil olunub. Əlbəttə ki, bizim Bakı Metropoliteni ilə müqavilənin imzalanmasında çox böyük marağımız var. “ŞKODA

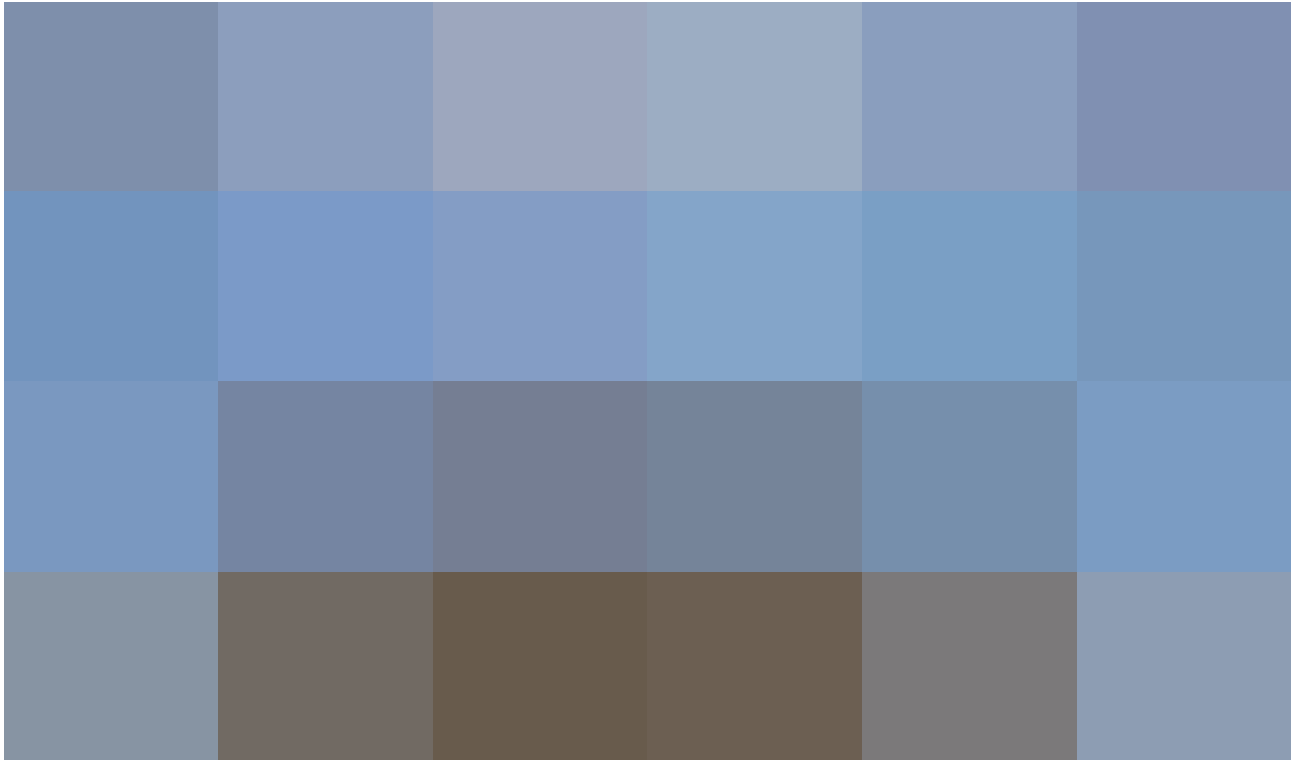
Daşımalar” ölkəmizin, bəlkə də ən iri iqtisadi “PPF Qrupu”nun bir hissəsidir. Həmin qrup digər şirkətlərlə yanaşı, birgə müəssisə qurmaq, Azərbaycanda istehsalata başlamaq, elm və tədqiqata sərmayə yatırmaq, universitetlərinizlə əməkdaşlıq etmək və təbii ki, Sizin insanlarınızla işləməyə hazırdır. Bilirik ki, qarşımızda Çin var, lakin biz çox bacarıqlıyıq və bunlar tarixən bizim qanımızdadır. Çexoslovakiya dünyada on ən çox sənayeləşmiş ölkələrdən biri olub və mən əminəm ki, biz bir kapital ola bilərdik. “Çekoslova Qrup” burada artıq fəaliyyət göstərir və əlbəttə ki, birgə müəssisə olaraq biz öz məhsullarımızı istehsal edirik.

“Aero Vodexod” şirkəti köhnəlmiş “L-39” təyyarələrinə de-fakto xidmət göstərir və təmir edir. Əlbəttə, biz yeni “L-39NG” təyyarəsini Sizə təqdim edirik və onu dəyərləndirənsəniz, çox şad olardıq. “Kolt” şirkəti, sözün əsl mənasında, mühüm beynəlxalq şirkətdir və o, bütün dünyaya əla məhsullarını təchiz edir və şadiq ki, sizin polis və digər qüvvələr həmin məhsulları artıq tanıyır.

Bir sözlə, bu haqda biz bu gün biznesforumda danışacağıq. Əlbəttə, başqa variantlarımız da var. Siz burada yükdaşımalarda fəal olan şirkətinizi qeyd etdiniz və biz onda təbii ki, maraqlıyıq. Bir faktı da qeyd etdik. Karlovı Varıda yeni layihə haqqında danışdıq və istərdik ki, hava limanı və onun uçuş zolağı genişlənsin. Beləliklə, bu, Çex Respublikasının sərmayə yatıracağımız yeni strateji əhəmiyyətə malik hava limanı ola bilərdi. Nəticədə ölkələrimiz arasında turizm və inkişafa töhfə ola bilərdi. Bir sözlə, bu gün bir çox məsələləri müzakirə etdik.

Bütün bunlardan çox məmnunam. Çox yaxşı hisslər keçirirəm. Söhbətimiz xüsusi oldu və təbii ki, biz, ümumiyyətlə, dünyadakı vəziyyət haqqında danışdıq. Lakin bu gün buraya iqtisadi münasibətlərimizi sürətləndirməyə və intensivləşdirməyə gəlmişik. Həmin layihələrin sayı çoxdur. Biz hazırıq, sürətli və çevik olacağıq.

Ayırdığınız vaxta, ölkənizə səfər etmək imkanına görə çox minnətdaram. Əla qəbul görə təşəkkür edirəm. Bütün bunları, həqiqətən yüksək dəyərləndirirəm.

Qəbələdə Azərbaycan-Çexiya biznes-forumu keçirilib

Aprəlin 27-də Qəbələdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Çex Respublikasının Baş naziri Andrey Babişin iştirakı ilə Azərbaycan-Çexiya biznes-forumu keçirilib.

Azərbaycan Prezidenti və Çexiyanın Baş naziri tədbirdə çıxış ediblər.

Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti biznes-forumda çıxış etdi.

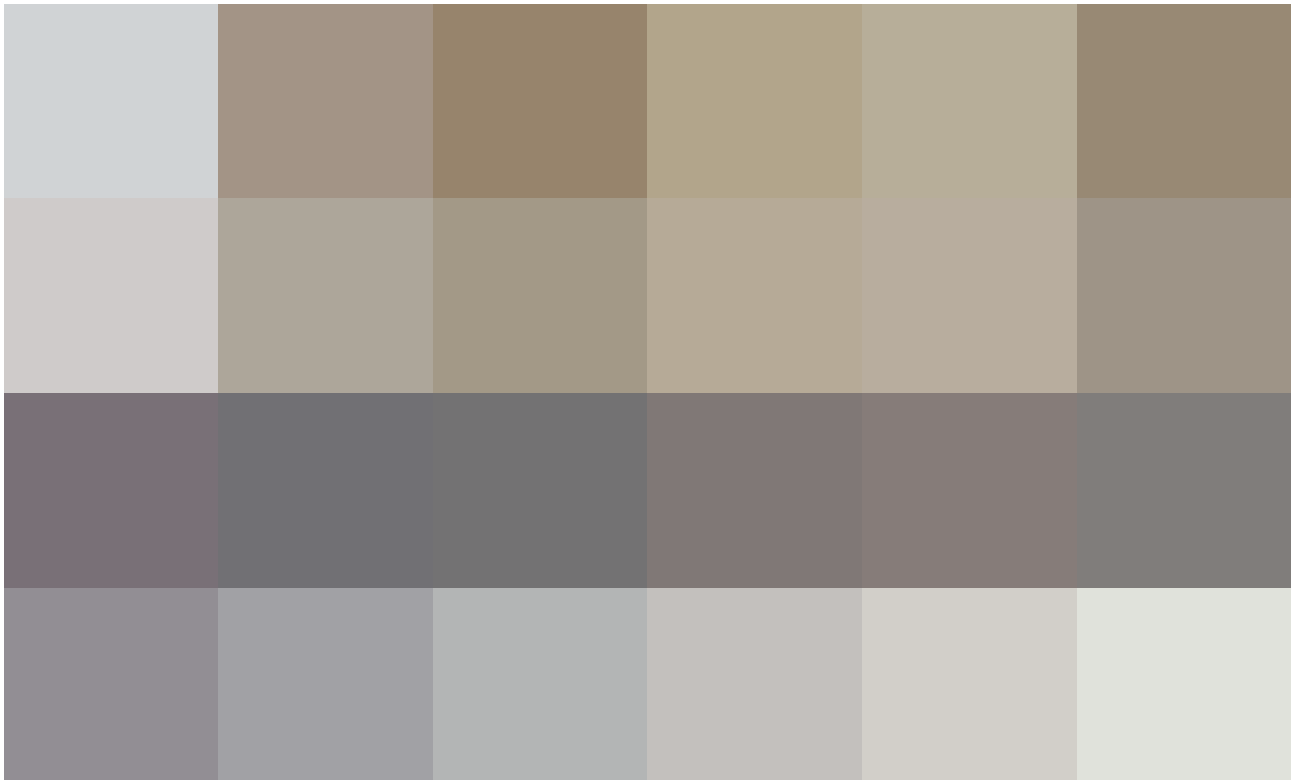
Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Günortanız xeyir, xanımlar və cənablar, əziz qonaqlar.

Çox şadıq ki, Baş nazir Babişin rəsmi səfəri zamanı Çexiyanın böyük biznes nümayəndə heyəti onu müşayiət edir. Bu, biznesin birgə aparılmasında qarşılıqlı marağın çox aydın işarəsidir. Adətən, işgüzar dairələr öz qərarını layihənin gəlirliyi ilə bağlayır, lakin eyni zamanda, bir çox məsələlər hüquqi əsaslar və siyasi ölçülərdən asılı olur.

Beləliklə düşünürəm ki, bu gün Çexiya və Azərbaycan liderləri özlərinin işgüzar dairələrinə çox aydın mesaj göndərirlər: ikitərəfli ticarət, sərmayələrdə iştirak etmək, praktiki layihələrə nəzər salmaq və işbirliyinin qurulması yolları haqqında düşünmək vaxtıdır. Fikrimcə, bu gün yüksək səviyyədə qurulan siyasi təmaslar çox güclü siyasi bünövrəni təşkil edir.

Bu gün artıq qeyd olunduğu kimi, biz Baş nazir Babişlə üç ay əvvəl Davosda bir araya gəldik, indi isə burada, Qəbələdə görüşürük. Bir sözlə, bu, həqiqətən göstərir ki, hər iki tərəf müxtəlif sahələrdə tərəfdaşlığın möhkəmləndirilməsində çox maraqlıdır. Bu gün siyasi gündəliyin, o cümlədən regional və qlobal siyasi gündəliyin bir çox mühüm məsələləri ilə yanaşı, biz, həmçinin biz-

nes imkanları, qarşılıqlı sərmayələr haqqında xeyli danışdıq. Biz konkret layihələrə toxunduq və birmənalı olaraq biznes-forumda bütün həmin məsələlər nəzərdən keçirilir.

Əlbəttə, hüquqi çərçivəyə əlavə, hər hansı sərmayədar üçün potensial sərmayələr sahəsində iqtisadi vəziyyət də vacibdir. Auditoriyanı məlumatlandırma bilərəm ki, Azərbaycanın maliyyə və iqtisadi vəziyyəti sabitdir. Çox illər ərzində, artıq doqquz ildir ki, valyutamız sabitdir. Əslində, məzənnə dəyişməz olaraq qalır. 2017-ci ildən etibarən bir dollar 1,7 manat təşkil edir. Düşünürəm ki, bu, hər hansı yerli və xarici potensial sərmayədar üçün mühüm göstəricidir. Son iyirmi il ərzində Azərbaycana sərmayə kimi 350 milyard ABŞ dolları yatırılmışdır və onun demək olar ki, yarısı xarici tərəfdaşlardan daxil olmuşdur. Bir sözlə, müsbət sərmayə iqlimi, əlbəttə ki, əsas hədəf idi. Çünki aydındır ki, sərmayələr olmasa, heç bir iqtisadiyyat inkişaf edə bilməz, xüsusilə də beynəlxalq gündəliyin qarışıq vaxtlarında.

Biz borcalmanı azaldaraq maliyyə sistemimizin gücləndirilməsinə nail olduq. Əslində, biz

xarici borcu aşağı salmaq üçün bir neçə il əvvəl əsas borcəmələri dayandırdıq. Hazırda biz yenidən borcəməyə başladıq, çünki indi xarici borc ÜDM-in cəmi 6,1 faizini təşkil edir.

İnfrastruktur layihələri. Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun azad olunmuş sahələrində yenedənqurmaya gəldikdə, görülməsi işlər çoxdur. Beləliklə, biz Dünya Bankı, AYİB, Asiya İnkişaf Bankı, Asiya İnfrastruktur və Sərmayə Bankı və digər aparıcı maliyyə təsisatları ilə artıq fəal işə başlamışıq. Məqsəd qarşımızda olan mühüm layihələrin icrasında daha çox dinamika yaratmaqdır. Beynəlxalq təcrübəyə gəldikdə, biz, həmçinin qeyd edə bilərik ki, "Moody's" Reyting Agentliyi Azərbaycanın kredit reytingini müsbət proqnozlu sərmayə reytingi səviyyəsinə qaldırıb. Düşünürəm ki, bütün bunlar Azərbaycana pul vəsaitlərinin qoyulması üçün münasib məkan olması barədə investorlara yaxşı işarədir. Birmənalı olaraq, siyasi sabitlik, sosial sabitlik, təhlükəsizlik, yəni ölkədə işgüzar fəaliyyətlə məşğul olmaq qərarını qəbul edən sərmayədara ilk növbədə lazım olan hər meyar var.

İkitərəfli əməkdaşlığın perspektivlərinə gəldikdə, əvvəlcə bildirmək istərdim ki, biz Avropa İttifaqından ilk kənar ölkəyə - Azərbaycana səfər etdiyinə görə Baş nazir Babışev çox minnətdarlıq. Biz bunu dostluq, hörmət əlaməti kimi görürük və bu, həmçinin göstərir ki, həqiqətən hər iki ölkənin bir-birinə ehtiyacı var. Biz Azərbaycandan ardı kəsilməyən neft təchizatı ilə enerji sahəsində artıq yaxşı tərəfdaşlıq qurmuşuq. Bu gün biz təbii qaz sahəsində əməkdaşlığın başlanılması imkanlarını geniş şəkildə müzakirə etdik. Neft, qaz, neftayırma məhsulları, neft-kimya, gübrələr, elektrik enerji, süni zəka, məlumat mərkəzləri böyük potensial əsasında ikitərəfli qaydada hər iki ölkənin fəal işlədiyi bütün digər sahələri əhatə edəcək strateji əməkdaşlığın qurulması məqsədilə həmin məsələlərə geniş perspektivdən nəzər saldıq.

Nəticə verən sahələrdən biri müdafiə sənayesidir. Çexiya müdafiə sənayesi sahəsində özünün çox müasir və etibarlı məhsulları ilə xeyli tanınır. Biz Çexiyanın şirkətləri ilə artıq bir neçə müqavilə imzalamışıq. Hazırda fəaliyyət dairəsini artırmağı və birgə istehsalata başlamağı planlaşdırırıq. Elə danışdığımız zaman heyətlərimiz bunun üzərində işləyir. Bu, istənilən ölkə üçün, xüsusən də müharibə və münafişlərin yağışdan sonra göbələk kimi artdığı dövrdə çox mühüm sahədir. Hər bir ölkə öz suverenliyini, ərazi bütövlüyünü və sərhədlərinin toxunulmazlığını müdafiə etməyə hazır olmalıdır. Bu nöqteyi-nəzərdən düşünürəm ki, biz böyük artım potensialı olan bu sahədə əməkdaşlıq üçün çox güclü əsas qoyduq.

Həmçinin bu gün cənab Baş nazirlə birgə qəbul etdiyimiz qərarlar arasında Birgə İqtisadi Komissiyanın həmsədrliyinin səviyyəsinin nazirlər səviyyəsinə qaldırılması və Birgə Hökumətlərarası Komissiyasının iclasının təşkili də var idi. Yaxşı olardı ki, bu iclas bu il keçirilsin. Birgə Hökumətlərarası Komissiyanın iclası sonuncu dəfə 3 il bundan əvvəl keçirilmişdir. Beləliklə, bir çox məsələlər üzərində iş gedir. Biz

bu məsələlərin gedişi barədə xəbərdar edilməliyik, informasiya mübadiləsi aparılmalıdır, biznes ictimaiyyəti istiqamətləndirilməlidir və onlar üçün daha yaxşı mühit təmin edilməlidir.

Ölkəmiz üçün prioritet sayılan sahələrdə Azərbaycana yatırılacaq potensial investisiyalara gəldikdə, birinci sahə əlbəttə ki, sənayenin inkişafıdır və birgə istehsalıdır. Biz nəqliyyat infrastrukturunun aparıcı istehsalçıları ilə Azərbaycanda birgə müəssisə yaratmaq məqsədilə Çexiyanın çox məşhur olan nəqliyyat sektorunu geniş müzakirə etdik.

Biz Azərbaycanda böyük potensialı olan bərpaolunan enerji sahəsini fəal şəkildə inkişaf etdiririk. Planımız 2032-ci ilə qədər Günəş, külək və hidroelektrik enerjiden 8 gigavatt əldə etməkdir və bu, təkə planlara yox, artıq imzalanmış müqavilələrə əsaslanır. Bunun üçün çoxlu sahə işləri aparılmalıdır. Əlbəttə ki, bu, sahələrdən biri ola bilər.

Bağlantı. Bu gün biz Şərqi-Qərbi nəqliyyat dəhlizinə geniş sərmayə yatırırıq və bu gün ənənəvi təchizat zəncirinin kəsilməsinə, logistika və tranzitlə bağlı problemlərə görə bu dəhlizə heç vaxt olmadığı kimi ehtiyac var. Beləliklə, Azərbaycan Şərqi-Qərbi və əks istiqamətdə, hətta Şimaldan Cənuba və Cənubdan Şimala təhlükəsiz və etibarlı tranziti təmin edir. Biz hər iki dəhlizin kəsişməsində yerləşirik və son illərdə infraqururura geniş investisiyalar ilə biz bir çox ölkələrə lazım olan bu böyük aktiviti artıq yaratmışıq.

Turizm, əlbəttə ki, tərəfdaşlığın önəmli sahəsi ola bilər. Hər iki ölkənin zəngin tarixi, mədəniyyəti, abidələri, təbiəti var. Yeri gəlmişkən, bugünkü forum təkə Azərbaycanın deyil, daha geniş coğrafiyanın qədim parçası olan bir yerdə keçirilir. Qəbələ əsrlər boyu qədim Qafqaz Albaniyası dövlətinin paytaxtı olub. Bu gün deyərdim ki, Azərbaycanın turizm paytaxtıdır. Biz əlbəttə ki, əlaqələr, xalqlararası təmaslar, mövcud olan, lakin planlarımızı nəzərə alaraq artırılmalı olduğumuz hava yolu əlaqəsi üzərində çalışmalıyıq.

Biz, həmçinin Azərbaycanın regionda artıq önəmli rol oynadığı hava ilə yükdaşımaları sahəsində potensial əməkdaşlığı müzakirə etdik. Bir çox digər sahələr də var. Əlbəttə ki, qeydlərimizdə bütün məsələləri əhatə etmək mümkün deyil. Lakin mən əminəm ki, biznes dairələri bu gün biznesin qurulması və dostyana mühitin yaradılması üzrə potensiala dair aydın anlayışla bir araya gəliblər. Ümid edirəm ki, Çexiya və Azərbaycandan olan biznes dairələrinin nümayəndələri həm də yaxşı dost olacaqlar. Bu dostluğun təməli bu gün qoyulacaq və o, davam edəcəkdir.

Bir daha, cənab Baş nazir, hörmətli qonaqlar, Azərbaycana xoş gəlmisiniz.

Sonra Çexiyanın Baş naziri biznes-forumda çıxış etdi.

Baş nazir Andrey Babişin çıxışı

- Hörmətli cənab Prezident Əliyev, nazir Cabbarov, hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar.

Ən dinamik ölkələrdən biri olan Odlar diyarı Azərbaycanla əlaqələrin gücləndirilməsinə və yeni üfurların kəşfinə həsr olunmuş Çexiya-Azərbaycan biznes-forumu üçün burada, Qəbələdə olmaqdan böyük şərəf hissi duyuram.

Azərbaycan əlbəttə ki, bizim üçün, Çex Respublikası üçün strateji tərəfdaşdır. Buna görə də Avropa İttifaqına üzv olmayan ölkələr arasında ilk səfərimi məhz buraya edirəm. Biz cənab Prezidentlə Davosda görüşmüşdük, bu səfəri razılaşdırmışdıq və burada olmağımdan şadam və şərəf hissi keçirirəm. Eyni zamanda, Sizi Praqada qəbul etmək üçün dəvəti də çatdırıram.

Ölkələrimiz arasında Birgə İqtisadi Komissiyanın təşkil edilməsi ilə bağlı ideya var və bizim tərəfdən bu komissiyaya birinci vitse-premyer cənab Havliçik rəhbərlik edəcəkdir. Hesab

edirəm ki, bu komissiya işinə mümkün qədər tez - bu il başlamalıdır ki, biz bütün bu layihələrdə irəli gedə bilək.

Enerjiyə gəldikdə, biz Avropa İttifaqında enerjiden danışıq. Çex Respublikası bütün liderlərə, komissiyaya və Avropa İttifaqı Şurasına dörd məktub göndərüb. Bizim problemi var. Bizim problemimiz yaşıl razılaşma ilə bağlıdır və bu məsələ bugünkü durumundan fərqli olaraq tamamlanmaq üzrədir. Bununla da "ETS1", "ETS2" ilə Avropa sənayesi məhv edilir, Avropanın və Avropa vətəndaşlarının həyatlarına zərbə vurulur. İndi isə Hörmüz boğazı ilə bağlı problem yaşayırıq. İndi Avropada xam neft və qaz məsələsi üzə çıxır. Biz buraya enerji ilə bağlı danışıqlar aparmaq üçün də gəlmişik, çünki Azərbaycan Çex Respublikasına xam neftin ən böyük təchizatçısıdır, 42 faiz təchiz olunur. Siz bir nömrəli təchizatçımızsınız.

Biz buraya qazın ən böyük paylayıcısı olan ÇES şirkəti ilə gəlmişik və əlbəttə ki, uzunmüddətli əməkdaşlığı, uzunmüddətli müqaviləni, ikitərəfli investisiyaları müzakirə etməyə çox şad olardıq. Siz yeni qaz yataqlarını kəşf edəcəksiniz və əlbəttə ki, bizim bu məsələyə çox böyük marağımız var. Hər ikimiz etibarlı tərəfdaş olduğumuzu bilirik və bizim əməkdaşlığımız qarşılıqlı hörmətə və etibara əsaslanır. 2025-ci ildən indiyədək ticarət dövriyyəsi 1,75 milyard avro təşkil etmişdir və bu, əsasən xam neftin təchizinə görə olmuşdur. Lakin gələcəkdə şaxələndirmə üçün böyük potensial mövcuddur. Məhz buna görə, cənab Prezident, çox önəmli 50 Çex şirkətinin nümayəndələri ilə buraya təşrif buyurmuşam və Sizi bu gün burada bizimlə bir yerdə olan bu konkret şirkətlərlə tanış etmək istəyirəm. Biz enerji üzrə həllərin tam spektrini təklif edən kurasiyamızda olan bir qrup ixtisaslaşmış şirkətləri bir araya gətirmişik. Bu gün burada təmsil olunmuş şirkətlər arasında ÇES, "Inco Engineering", "Provico", "TTC Marconi", "ZPA Pecky", "ZVVZ Engineering" və "ZDAS" var.

İcazə verin, həmçinin müdafiə sektorunda fəaliyyət göstərən bir qrup şirkəti Sizə təqdim edirəm və Siz artıq onlarla tanışsınız. Çex Respublikası 1939-cü ildə dünyada hərbi avadanlıq və silahların ən böyük istehsalçısı idi. Burada Çexiya və Slovakiya qrupu da təmsil olunur, birgə müəssisələr, investisiyalar, - "L-39NG Aero Vodochody", "CSG Aerospace", "Ceska Zbrojovka", "Colt", "Excalibur International", "Explosia", "VOP CZ", "Omnipol" və "Livance SRO Meteopress", - biz bu layihələri müzakirə etmişik. Bütün bu şirkətlər Sizin xüsusi ehtiyaclarınıza uyğun hərtərəfli çeşiddə məhsul və in-teqrasiya olunmuş həlləri təklif edirlər. Nümayəndə heyətimiz müasir nəqliyyat mühəndisliyində ən yaxşı həlləri təcəssüm etdirir. Bu şirkətlər qatarlar və dəmir yolu texnologiyasından tutmuş, qabaqcıl nəqliyyatı idarəetmə sistemi və "ağıllı" infraqstruktura qədər hər şeyi təmin edirlər. Onlar bizə daha da sürətli, təhlükəsiz və dayanıqlı nəqliyyat şəbəkəsini qurmağa kömək etmək üçün buradadırlar. Əlbəttə ki, "SKODA Transportation" və Çexiyada çox önəmli və iqtisadi qrup olan "PPF"-in üzvü olan "SKODA" şirkətlər qrupunun Bakı metrosunda keçirilən tenderdə uğur qazanması bizi çox şad edirdi. Həmçinin "AZD Praha", "CZ Loco", "Daco" və "Tatra Export" şirkətləri də burada təmsil olunur. Burada olan bütün bu şirkətlər çox konkret layihələr təqdim ediblər və mən əminəm ki, bizimlə işbirliyi qursanız, bundan çox məmnun qalarsınız.

Həmçinin geologiya və mədən sənayesi sektorunu təmsil edən ixtisaslaşmış "Ceska geologicka sluzba və Frydlantske strojirny", "TR", "SRO" şirkətlərini də təqdim etmək mənim üçün şərəfdir. Bu şirkətlər suyun idarəedilməsi və dayanıqlılıq məsələlərində ixtisaslaşmış şirkətlərdir. Burada "MEGA", "Chemoprojekt" və maliyyə sektorunda fəaliyyət göstərən "Czech Export Bank", "Exportni garanci a pojistovaci spolecnost", analitik texnologiyalar və laborator şəbəkə xidmətləri üzrə fəaliyyət göstərən "JTH Holding" şirkətləri də var.

Bu gün müzakirələrimizin təbii ki, sənaye və iqtisadi artıma fokuslanmasına baxmayaraq, biz tərəfdaşlığın texnologiya və ticarətdən daha dərin olduğunu hesab edərək, onun, eyni zamanda, mədəniyyəti, təhsili və sosial məsuliyyəti əhatə etdiyini düşünürük. Bu kontekstdə musiqi alətləri üzrə ixtisaslaşmış və ümumdünya miqyasında tanınmış şirkət olan "Petrov"-u salamlamaq istəyirəm. Bundan əlavə çox vacib məsələni də Sizin diqqətinizə çatdırmaqdan fərah hissi keçirirəm. Burada təmsil olunan şirkət və təşkilatlardan bəziləri sosial tərəqqiyə, xüsusilə qadınların cəmiyyətdə və peşəkar sahədə roluna dərinəndən bağlıdırlar. Bunu nəzərə alaraq, mən Qadın Sahibkarlarının və Menecerlərinin Çexoslovak Moraviya Assosiasiyası olan "FCEM"-i salamlamağa çox şadam. Bu şirkətlər müvafiq sənayelərin zirvəsini təmsil edərək onilliklər ərzində davam edən Avropa ənənələrini bu gün qlobal bazarları müəyyənləşdirən müasir innovasiyalarla birləşdiriblər. Beləliklə, şirkətlərin siyahısı budur, çox böyük maraq var idi və biz yəqin ki, siyahıya 100 şirkəti əlavə edə bilərdik. Lakin, cənab Prezident, biz düşündük ki, müəyyən seçimlər etməliyik. Beləliklə, bu siyahı Çex şirkətlərinin gözəl ölkənizə və sizinlə iş qurmağa olan marağını əks etdirir.

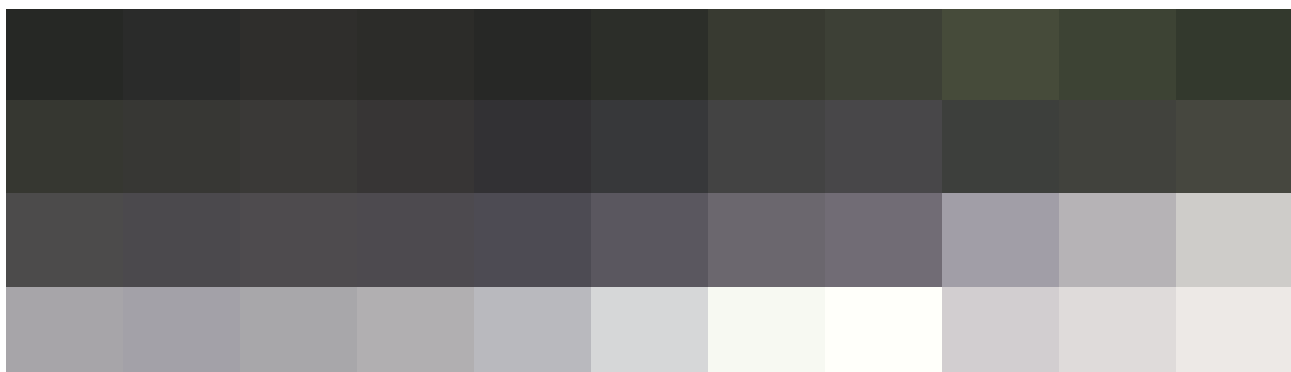
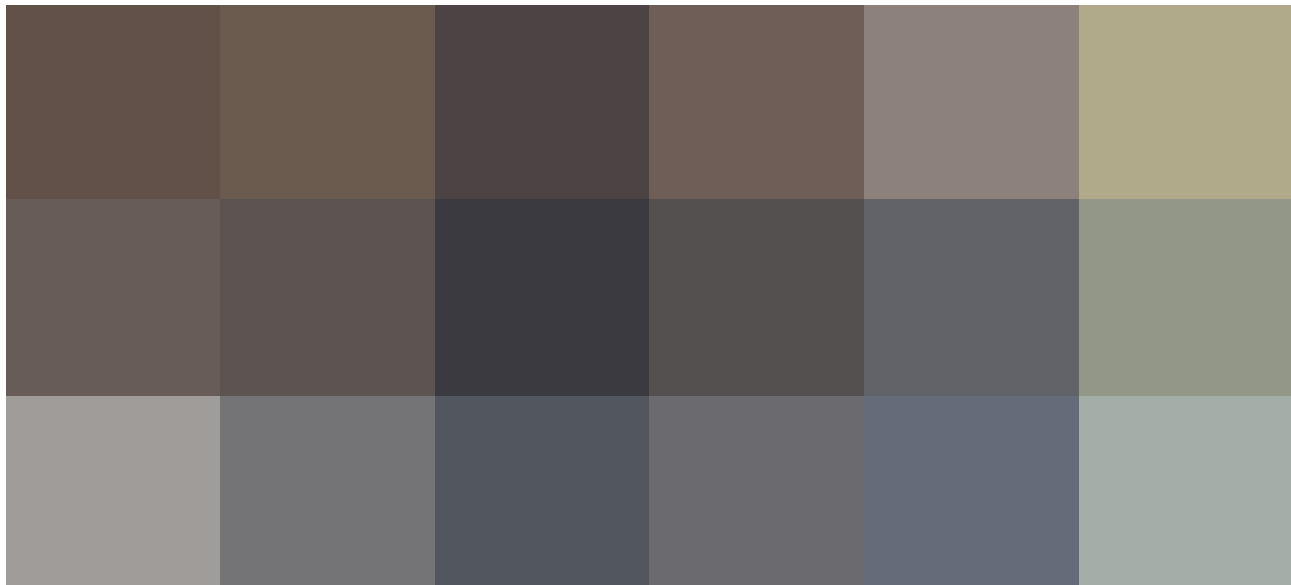
İndi isə şirkətləri öz təklifləri ilə çıxış etməyə dəvət edirəm. Hesab edirəm ki, bugünkü forum, əlbəttə ki, bizim əməkdaşlığımızı intensivləşdirərək irəli aparacaq və bu bizim üçün çox önəmlidir. Çünki biz əminik ki, şirkətlərimiz əla məhsul və xidmətləri təklif edirlər. Biz birgə müəssisə yaratmağa, insanların işə götürməyə, tədqiqat və araşdırmaya investisiya yatırmağa, universitetlərlə əməkdaşlıq etməyə hazırıq və ölkəmizdə böyük potensial mövcuddur.

Çox sağ olun. Mən Sizi Praqada qəbul etməyi səbirsizliklə gözləyirəm və bundan əvvəl ümid edirəm ki, nümayəndələrimiz bu layihələri irəli aparacaq və ticarət dövrüymiz xeyli artacaq.

Çox sağ olun, cənab Prezident.

Latviya Respublikasının Prezidenti Edqars Rinkeviçsin Azərbaycana rəsmi səfəri

Latviya Prezidentinin rəsmi qarşılanma mərasimi olub

Aprelin 22-də Latviya Respublikasının Prezidenti Edqars Rinkeviçsin rəsmi qarşılanma mərasimi olub.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Latviya Prezidentinin şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Latviya Prezidenti Edqars Rinkeviçsi qarşıladı.

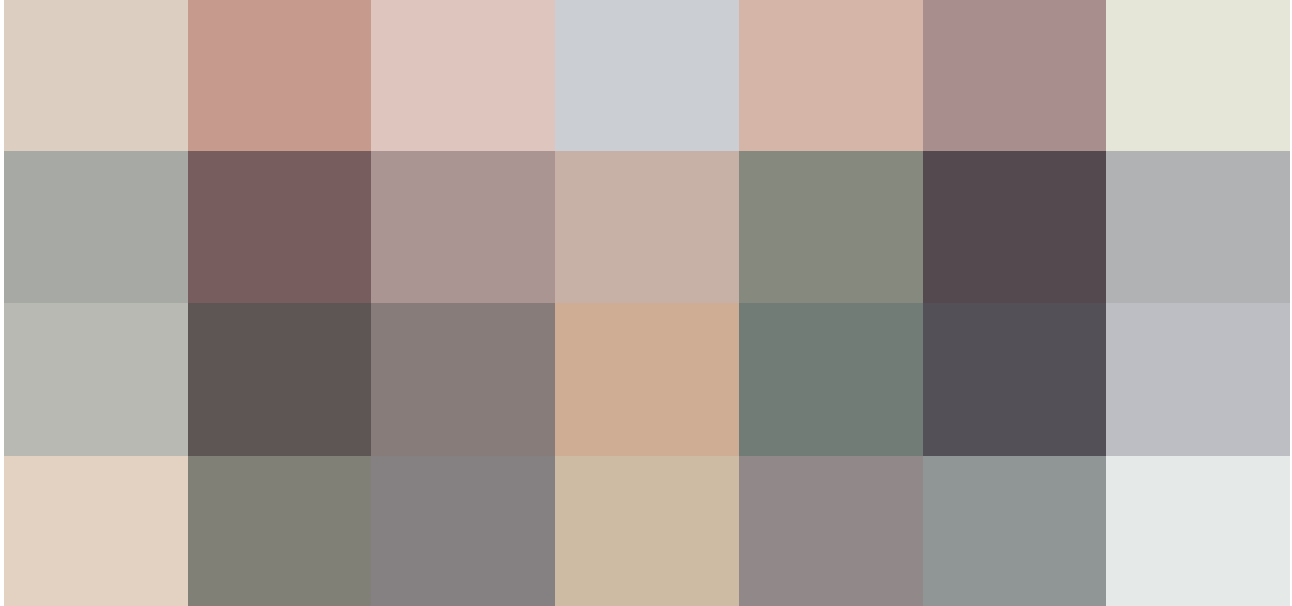
Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Latviya Prezidentinə raport verdi.

Latviya Respublikasının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri Prezident Edqars Rinkeviçsə, Latviya nümayəndə heyətinin üzvləri Prezident İlham Əliyevə təqdim olundu. Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Latviya Prezidenti Edqars Rinkeviçsin qarşısından keçdi.

Dövlət başçıları rəsmi foto çəkirdilər.

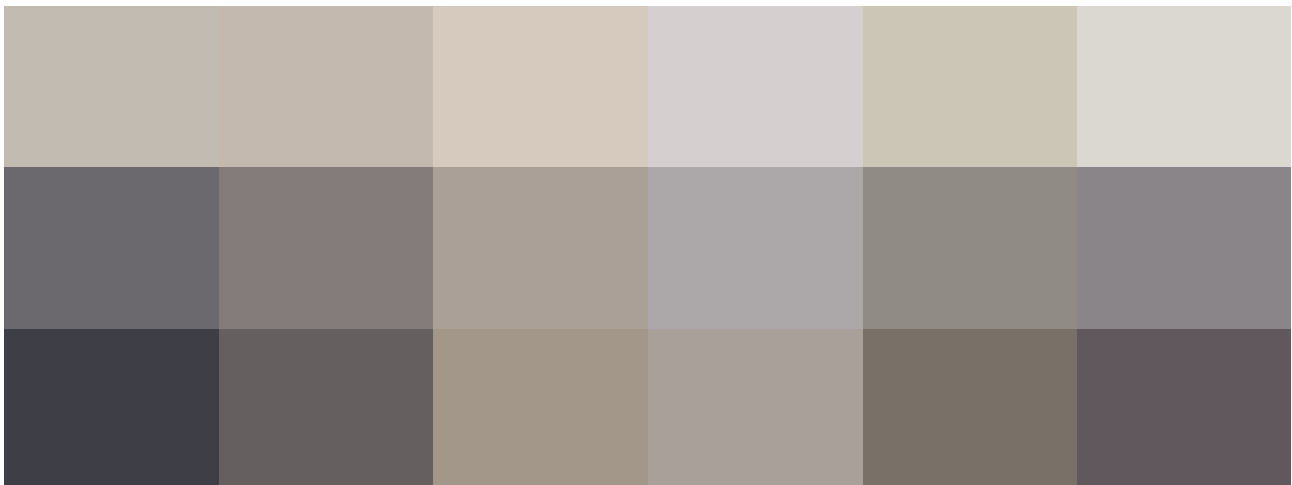
İlham Əliyevin Latviya Prezidenti ilə təkbətək görüşü olub

Aprelin 22-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Latviya Respublika-

sının Prezidenti Edqars Rinkeviçs ilə təkbətək görüşü olub.

Azərbaycan və Latviya prezidentlərinin geniş tərkibdə görüşü keçirilib

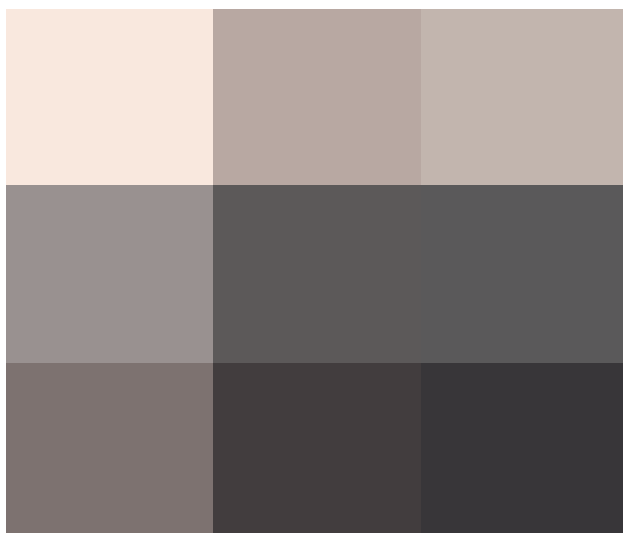

Aprelin 22-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Latviya Respublikasının Prezidenti Edqars Rinkeviçs ilə geniş tərkibdə görüşü keçirilib.

Qonaqları salamlayan **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev** dedi:

- Cənab Prezident.

Nümayəndə heyətinin üzvləri.

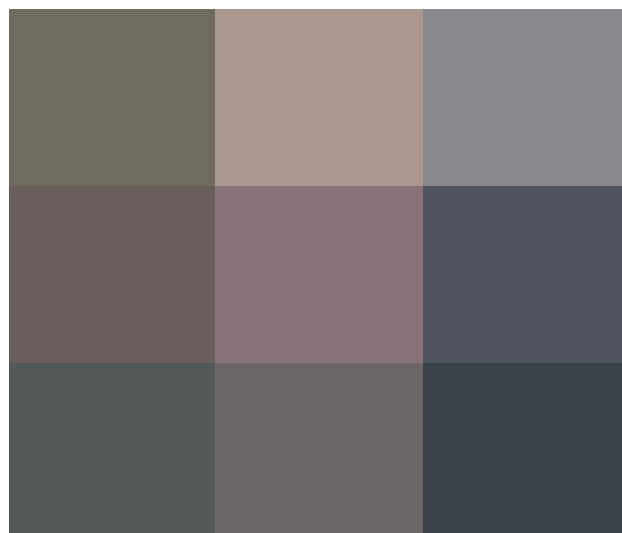

Əziz qonaqlar.

Bir daha xoş gəlmisiniz. Cənab Prezidentlə müxtəlif məsələlər ətrafında əla müzakirəmiz oldu və işimizi nümayəndə heyətləri ilə birgə davam etdiririk. Bilirəm ki, səfərdən əvvəl çox işlər görülmüşdür, o cümlədən Hökumətlərarası Komissiyanın iclası çox uğurla keçirilmişdir. Həmçinin əminəm ki, bu gün keçiriləcək biznes-forum birgə işin aparılmasına olan qarşılıqlı maraq əsasında yaxşı nəticələr verəcək.

Təbii ki, aramızda çox yaxşı siyasi əlaqələr mövcuddur. Bu gün onlar bir daha təsdiqləndi. Ticarəti və qarşılıqlı sərmayələri artırmaq, energetika, daşımalar, rəqəmsallaşma və burada Azərbaycanda fəal şəkildə təşviq etdiyimiz bütün sahələrə aid olan məsələləri həll etmək məqsədilə əməkdaşlığımıza dair praktiki məsələləri nəzərdən keçirməliyik.

Əlbəttə, biz regionumuzda siyasi hadisələri geniş şəkildə müzakirə etdik və həmin müzakirəni cənab Prezidentlə davam etdirəcəyik. Əminəm ki, nümayəndə heyətlərinin üzvləri də bu vaxtdan istifadə edərək, ikitərəfli tərəfdaşlığımızın ən mühüm məsələlərini müzakirə edəcəklər. Mən dövlətimi qəbul etdiyinə görə cənab Prezidentə olduqca minnətdaram, onu yenicdən görməyim çox şadam. O, əvvəlki vəzifəsində olarkən Bakıda dəfələrlə olub. Mən hər zaman görüşlərimizdən məmnun qalmışam. Sizə bu dəfə də Azərbaycanda xoş səfər arzu edirəm. Bir daha xoş gəlmisiniz.

Sonra **Latviya Prezidenti Edqars Rinkeviçs** çıxış edərək dedi:

- Çox sağ olun, cənab Prezident. Dəvətə və çox səmimi qonaqpərvərliyə görə olduqca minnətdaram.

Görüşümüz əsnasında Sizə söylədiyim kimi, Bakıya sonuncu səfərimdən, demək olar ki, 9 il ötür. O, 2017-ci ildə baş tutmuşdu. Şəhəri tanımaq olmur. Düşünürəm ki, bu vaxta qədər şahidi olduğumuz inkişaf böyük təəssürat bağışlayır. Mən Sizi və Azərbaycan xalqını həm siyasi, həm iqtisadi inkişaf, həmçinin uzun çəkən məsələnin həlli münasibətilə təbrik etmək istəyirəm.

Haqlı olaraq qeyd etdiyiniz kimi, təkbətək görüşümüzə Yaxın Şərqdə və Avropada siyasi hadisələrə, regional təhlükəsizliyə aid bir sıra məsələləri artıq müzakirə etdik. Təsdiqləmək və bir daha vurğulamaq istədiyim məqam odur ki, Latviya Azərbaycanı strateji tərəfdaş və dost hesab edir. Siyasi və iqtisadi əməkdaşlığımızın real dəyərini görürük. Nümayəndə heyətimdən gördüyünüz kimi, hətta ikinci cərgədə də çox təmsilçilərimiz var. Nümayəndə heyətini ixtisar edə bilmirdim, çünki hamı burada olmağa, çox praktiki məsələləri müzakirə etməyə maraq göstərir.

İlham Əliyev və Latviya Prezidenti Edgars Rinkeviçs mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər

Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bəyanatla çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

- Hörmətli cənab Prezident.
Əziz qonaqlar.
Xanımlar və cənablar.

Cənab Prezident, Azərbaycana bir daha xoş gəlmisiniz. Çox şadam ki, dəvətimi qəbul etmişiniz və ölkəmizə rəsmi səfərə gəlmisiniz. Siz əvvəlki vəzifənizdə olarkən dəfələrlə Azərbaycanda olmusunuz. Lakin Prezident kimi ilk dəfədir səfər edirsiniz. Mənim əvvəlki görüşlərdən, o cümlədən ötən ilin yanvarında Davosda keçirilmiş görüşdən çox əziz xatirələrim var. Bizimlə olduqunuza görə bir daha minnətdaram. Əminəm ki, səfər ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətləri gücləndirəcək, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yaradacaq.

Cənab Prezidentlə ikitərəfli gündəliyimizin müxtəlif aspektlərini, o cümlədən beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən məsələləri həm təkbətək görüşdə, həm də nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş şəkildə müzakirə etdik. Şadıq ki, əməkdaşlığımızın çox güclü çərçivəsi var. Doqquz il əvvəl ölkələrimiz arasında imzalanmış Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə hüquqi çərçivəni yaradır və münasibətlərimizi ən yüksək səviyyəyə qaldırır. Biz elə bunun əsasında tərəfdaşlığı müxtəlif sahələrdə inkişaf etdirmək üçün sıx çalışmışıq.

Cəmi bir həftə əvvəl Birgə Hökumətlərarası Komissiya Azərbaycanda - Qarabağda, Şuşada görüş keçirib və biz həmsədrlərin verdiyi məlumatları dinlədik, çox perspektivli planlar, bir yerdə görülməli çoxlu işlər qeyd edildi. Bu gün keçiriləcək biznes-forum işgüzar əlaqələrin qurulmasında, qarşılıqlı sərmayələr üçün imkanların tapılmasında, birgə istehsalın və bir sıra digər işlərin qu-

rulmasında çox böyük potensialın növbəti təzahürüdür. Mən iştirakçıların siyahısına baxdım. Hər iki tərəfdən kifayət qədər böyük təmsilçilik var. Ümidvarıq ki, bu cür qarşılıqlı fəaliyyət praktiki müqavilələrlə nəticələndirəcək.

Biz, həmçinin razılığa gəldik ki, planlar, proqramlar və sərmayə imkanları barədə bir-birimizə daim məlumat verəcəyik ki, hər iki ölkə şirkətlərinin informasiyaya çıxışı olsun və onlar öz fəaliyyətini planlaşdırmağa bilsinlər. Düşünürəm ki, hər iki ölkəyə yatırılacaq sərmayələr çox gözəçarpan nəticələr verə biləcək. Azərbaycanın istər dövlət, istərsə də özəl sərmayədarları bu cür fəaliyyətə hazırdır və ümid edirəm ki, biznes-forum bu vaxta qədər, əfsuslar ki, bir az mülayim görünən qarşılıqlı ticarətimizin dövryyəsinin artırılmasında həqiqətən mühüm mərhələyə çevriləcək.

Nəzərdən keçirmək razılığına gəldiyimiz digər sahə birbaşa uçuşlardır. Bu, xüsusən də müəyyən pozulmalar, həmçinin bəzi hava şirkətləri üçün aviyanacağın müəyyən dərəcədə çatışmaması ilə səciyyələnən indiki dövrə təsadüf edir və xoşbəxtlikdən Azərbaycanın hava şirkəti bundan əziyyət çəkmir. Bu, digər bir fürsət ola bilər.

Təbii ki, insanlar arasında təmaslar və təhsil sahəsi də var. Şadıq ki, Latviyada 450-dən artıq azərbaycanlı tələbə təhsil alır və əminəm ki, onların hamısı gözəl ölkənizdə olmaqdan məmnundur. Çoxsaylı səfərlərim yadıma düşür və Sizi ölkənizin inkişafında əldə olunmuş bütün nailiyyətlər münasibətilə təbrik etmək istəyirəm.

Biz, həmçinin Cənubi Qafqaz və Baltik regionunda təhlükəsizlik məsələlərini, regional inkişafı və ətrafımızda baş verən hadisələri müzakirə etdik. Mən cənab Prezidentə Azərbaycanla Ermənistan arasında çox perspektivli sülh prosesinə aid ən son məlumatları çatdırdım. Əslində, ötən ilin avqust ayından etibarən hər iki ölkə Prezident Tramp tərəfindən Ağ Evə dəvət olunandan və Birgə Bəyanat imzalanandan son-

ra və xarici işlər nazirlərinin sülh sazişinin mətnini parafladıqdan sonra bizdə de-fakto sülh var. Həmin vaxtdan etibarən sülh prosesində xeyli müsbət dinamika yaşandı, o cümlədən ticarət başlandı, xüsusən də Azərbaycandan Ermənistanə yanacaq məhsulları təchiz olundu, vətəndaş cəmiyyəti və media nümayəndələri arasında görüşlər keçirildi və bütün bunlar uzun illər müharibə şəraitində olan ölkələr arasında, həmçinin normal mühitin yaradılmasına töhfə verir. Bir sözlə, bu nümunə göstərir ki, məhz siyasi iradə və siyasi müdriklik, o cümlədən gələcəyə strateji baxışlar hadisələri təyin edir: Siz ya sonsuz müharibəni və ya müharibələri davam etdirirsiniz, yaxud beynəlxalq hüquq əsasında istədiyinizə nail olduqda birdəfəlik dayanırsınız və sülhə hazır olduğunuzu nümayiş etdirirsiniz. Düşünürəm ki, həmin nümunə hələ də müharibədə olan ölkələr üçün vacib ola bilər.

Bir daha söyləmək istərdim ki, ölkələrimiz arasında münasibətlər çox möhkəm çərçivəyə əsaslanır. Eyni zamanda, düşünürəm ki, onun mühüm hissəsini cənab Prezidentlə olan şəxsi münasibətlərimiz təşkil edir. Biz bir-birimizi uzun illərdir ki, tanıyıırıq və fikrimcə, bəlkə də 20 ilə yaxındır. Şəxsən mən çox şadam ki, əziz dostumuzu və onun nümayəndə heyətini Bakıda qəbul edirəm. Bir daha xoş gəlmisiniz və Sizə xoş səfər arzu edirəm.

Sonra **Latviya Prezidenti Edgars Rinkeviçs** bəyanatla çıxış etdi.

Prezident Edgars Rinkeviçsin bəyanatı

- Çox sağ olun, cənab Prezident.

Əvvəla, mən Latviya nümayəndə heyəti adından və öz adımdan Sizin çox böyük qonaqpərvərliyinizə və səmimi qəbula görə minnətdarlığımı ifadə etmək istəyirəm.

Hesab edirəm ki, bu gün apardığımız müzakirələr çox müsbət, pragmatik olmuşdur və gələcək əməkdaşlığa yönəlmişdir.

Mənim Bakıya rəsmi səfərim, mənim Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfərim əslində 2017-ci ildə imzalanmış strateji tərəfdaşlığımızın prinsiplərini bir daha təsdiq edir.

Düşünürəm ki, bu gün qəbul etdiyimiz Bəyanatda strateji tərəfdaşlığımızı necə irəli aparmaq istədiyimizlə bağlı bəzi addımlar atmışıq.

İcazə verin onu da deyim ki, nümayəndə heyətimə həm də bir neçə hökumət rəsmisi, - xarici işlər naziri, kənd təsərrüfatı naziri, Daxili İşlər Nazirliyinin dövlət katibi, Sərhəd Xidmətinin rəisi, - həm də geniş biznes təmsilçiləri daxildir. Mən iqtisadi əməkdaşlığa şərait yaratmaq üçün bu gün burada, Bakıda keçiriləcək biznes-forumunu səbirsizliklə gözləyirəm.

İqtisadi əməkdaşlığa gəldikdə, hesab edirəm və sizin də çox diplomatik şəkildə ifadə etdiyiniz qiymətləndirmənizlə tam razıyam ki, aramızdakı ticarət dövriyyəsi çox mülayimdir və artırılmalıdır. İnanıram ki, müdafiə sənayesi, nəqliyyat, əczaçılıq sahələrində çoxlu imkanlar var və biz təc-

rübələrimizin necə paylaşılması ilə bağlı bəzi praktiki yolları müzakirə etdik.

Bildiyiniz kimi, Latviya meşələr ölkəsidir və biz həm Qarabağın müasirləşməsi və yenidən qurulmasında daha çox meşələrin salınması ilə bağlı, cənab Prezident, Sizin qarşıya qoyduğunuz planları, həm də bu məsələləri daha geniş anlamda müzakirə etdik. Hesab edirəm ki, bu məsələdə bizim məsləhətimiz və təcrübəmiz sizin üçün faydalı ola bilər və biz müvafiq nazirlərə bu sahədə çalışmaq tapşırığını verdik.

Həmçinin düşünürəm ki, keçən həftə Azərbaycanda, Şuşada keçirilən Hökumətlərarası Komissiyanın iclasında artıq bəzi praktiki məsələlər müzakirə olunub. Ümidvaram ki, həm Komissiyanın işindən, həm də bu gün mübadilə etdiyimiz ideya və qəbul etdiyimiz qərarların praktiki nəticələrini görəcəyik.

İcazə verin, vacib olduğunu düşündüyüm digər mövzuları da diqqətinizə çatdırım.

Birincisi, mən cənab Prezidenti və bütün Azərbaycan xalqını Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi prosesinə başlanılması münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. Biz bu məsələnin sürətli şəkildə irəliləməsinə ümid edirik. Biz bunu və Sizin bu məsələdəki mövqeyinizi çox dəstəkləyirik. Ümid edirik ki, təkcə nəinki regionun təhlükəsizliyi üçün, ümumilikdə bütün dünya üçün önəmli olan bu sazişin yekunlaşmasını görəcəyik.

Həmçinin vurğulamaq istədiyim digər bir məsələ də var. Biz Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlıq sahəsində müsbət addımların atıldığını müşahidə edirik. Biz bir məxsusi məsələni müzakirə etdik və mən bu məsələdə bizim tam dəstəyimizi vurğulamaq istəyirəm. Bu məsələ vizasız rejimin tətbiq edilməsidir, çünki biz çoxlu məsələləri müzakirə edə bilirik və biz bağlantı, daşımalar, birbaşa uçuşlarla bağlı bu qənaətə gəldik. Lakin Azərbaycan vətəndaşlarının Avropa İttifaqına və Avropa vətəndaşlarının sizin gözəl ölkənizə sərbəst çıxışı vacibdir. Çünki təkcə nəinki şirkətlər üçün, həmçinin xalqlararası təmaslar və turizm üçün böyük potensial mövcuddur.

Əlbəttə ki, biz Azərbaycanın xüsusilə Trans-Xəzər nəqliyyat dəhlizində, həmçinin energetika sahəsində rolunu həm Latviya, həm də ümumilikdə Avropa İttifaqı üçün strateji bir dəyər kimi görürük.

Yekun olaraq icazə verin deyim ki, biz Prezidentin dediyi kimi, regionda cərəyan edən hadisələr barədə çoxlu müzakirələr apardıq. Biz Azərbaycanın Ukraynaya humanitar yardımını yüksək dəyərləndiririk. Lakin biz, eyni zamanda, cənab Prezident və onun heyətinin İranda və Yaxın Şərqdə cərəyan edən hadisələrlə bağlı söylədiklərinə də qulaq asırıq. Bir daha fürsətdən istifadə edərək, bu yaxınlarda Azərbaycana qarşı edilmiş dron hücumları ilə bağlı Latviyanın bu məsələdə Azərbaycanla tam həmrəy olduğunu ifadə etmək istəyirəm.

Biz vəziyyətin normallaşması üçün atıla biləcək və atılmalı addımları müzakirə etdik. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü olaraq Latviya bütün ölkələrlə işləməyə və onları dinləməyə hazırdır. Regional məsələlərə gəldikdə, Azərbaycanın səsinə eşitmək və müdrikliyini görmək olduqca vacibdir.

Cənab Prezident, Sizin söylədiyiniz kimi, biz dəfələrlə görüşmüşük. Əsasən mən xarici işlər naziri olaraq Bakıya səfər edəndə, sonra isə ötən il Davosda görüşlər keçirdik. İndi isə rəsmi səfərlə ölkənizə gəlməkdən böyük məmnunluq duyduğumu ifadə edirəm.

İcazə verin deyim ki, biz Sizi Riqada qarşılaşmağı səbirsizliklə gözləyirik. Biz elə indicə hesabladıq, sonuncu səfərinizdən demək olar ki, 10 il ötüb. COVID illəri və bəzi digər məsələlər olmuşdur, lakin belə mübadilələr həmişə hər iki ölkə üçün faydalıdır. Belə mübadilələr, aramızda olan dostluq siyasi, iqtisadi və mədəni mübadilənin aparılmasına şərait yaradır.

Mən ilk dəfə Bakıda, Azərbaycanda 2002-ci ildə olmuşam. Sonra isə dəfələrlə gəlmişəm. Düşünürəm ki, bu mənim altıncı və ya yeddinci səfərimdir. Sayını itirmişəm. Mən sadəcə hər zaman ölkənizin, xüsusilə də paytaxtınızın necə inkişaf etdiyini gördükdə heyran oluram. Çünki nazirlər və prezidentlər adətən paytaxtdan kənarda çox şeyi görmürlər. Biz Sizin bu məsələyə şəxsən diqqət yetirdiyinizi və bu prosesdə iştirak etdiyinizi bilirik.

İcazə verin, nitqimin sonunda, cənab Prezident, Sizə və bütün Azərbaycan xalqına ən xoş arzularımı çatdırım. Mən bu gün və bu rəsmi səfərdən əlavə bir çox görüşlərdə bizim sıx əməkdaşlığımızın davam etdirilməsini səbirsizliklə gözləyirəm.

Çox sağ olun, cənab Prezident.

İlham Əliyev və Latviya Respublikasının Prezidenti Edgars Rinkeviçsin iştirakı ilə Azərbaycan-Latviya biznes-forumu keçirilib

Aprilin 22-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Latviya Respublikasının Prezidenti Edgars Rinkeviçsin iştirakı ilə Azərbaycan-Latviya biznes-forumu keçirilib.

Dövlət başçıları tədbirdə çıxış ediblər.

Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Cənab Prezident, rəsmi nümayəndə heyətinin üzvləri, Latviyadan gələn qonaqlar, xanımlar və cənablar.

Latviya Prezidentini rəsmi səfərdə qəbul etməkdən çox məmnunam. Bizim əla müzakirələrimiz oldu və sənədlər imzalandı. Müzakirə etdiyimiz bir çox məsələlər arasında iqtisadi tərəfdaşlıq mövzusu da var idi. Xüsusilə bu gün təşkil olunan biznes-forum birlikdə çalışmaq üçün qarşılıqlı istəyimizi real şəkildə nümayiş etdirir.

Məmnunam ki, cənab Prezidenti Latviyadan olan iş adamlarının böyük qrupu müşayiət edir. Əminəm ki, onların azərbaycanlı həmkarları ilə təmasları maraqlı və məhsuldar olacaq. Əlbəttə ki, istənilən biznes fəaliyyətinin arxasında bir neçə amil dayanır - ilk növbədə biznes qurduğunuz ölkədəki sabitlik, proqnozlaşdırılma imkanı, biznes və investisiya mühiti, həmçinin bağlantılar, ixrac bazarlarına çıxış imkanları və daxili bazarın həcmi kimi bir çox digər amillər.

Biz Azərbaycanda ölkəni tamamilə neft və qazdan asılı olan bir dövlətdən öz iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi prosesi ilə fəxr edə biləcək bir ölkəyə çevirmək üçün çox işlər gördük. Ümumi daxili məhsulun strukturuna nəzər salsaq, son dörd-beş il ərzində sürətli artımın şahidi olarıq. ÜDM-də qeyri-neft sənayesinin payı 50 faizdən artaraq 70 faizi keçib və bu proses davam edir. Bu isə o deməkdir ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi artıq realıqdır.

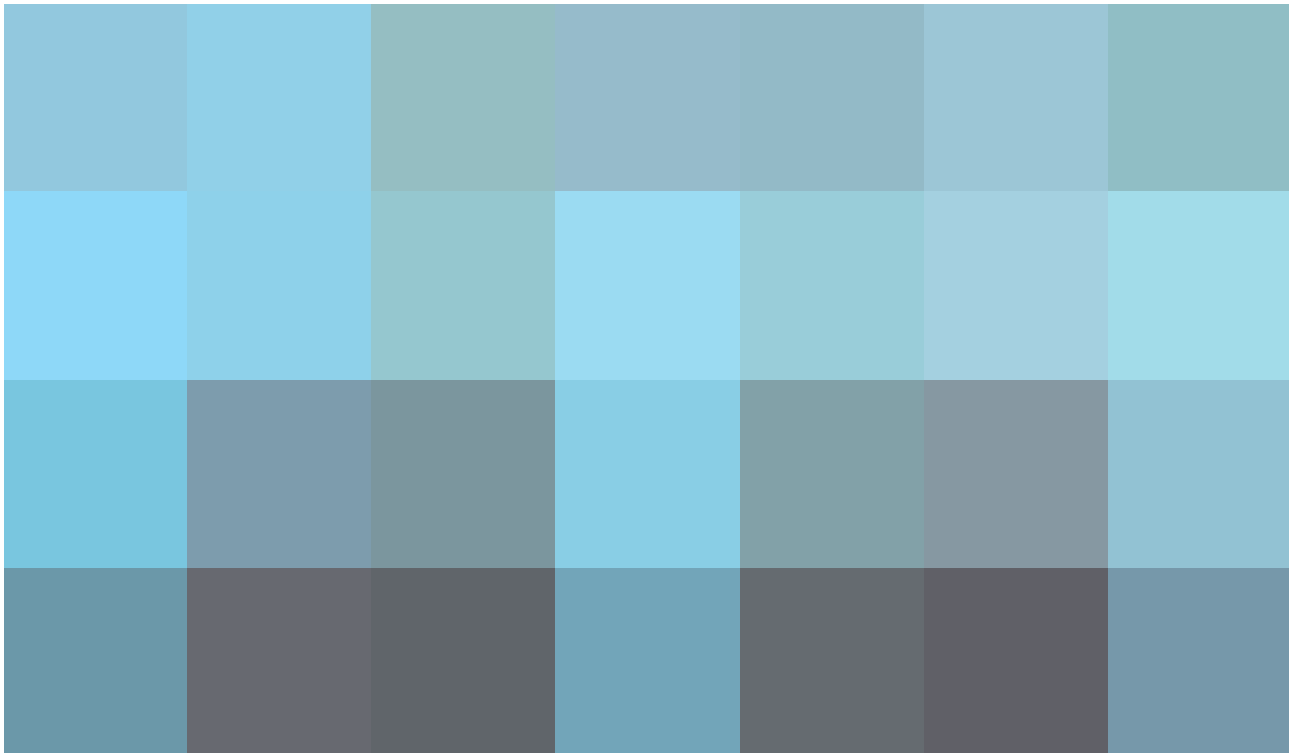
İndi biz ixracatımızın şaxələndirilməsi üzərində fəal işləyirik, baxmayaraq ki, bunu etmək

çətin olacaq. Çünki Azərbaycanda təbii qaz hasilatı artır və artacaq. Hasil etdiyimiz qazın böyük hissəsi isə ixrac olunur. Beləliklə, qeyri-neft-qaz sektoruna aid sənaye və iqtisadiyyat artan hasilat profili və beynəlxalq bazarlarda, ilk növbədə Avropa bazarlarında artan tələbatla uzlaşmalıdır.

İstər yerli, istərsə də xarici investorlar üçün maliyyə sabitliyi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu sahədə də yaxşı nailiyyətlər haqqında danışa bilərik. Maliyyə sistemimiz sabitdir. Biz strateji plana əsaslanaraq borclanmadan asılılığımızı tədricən azaltdıq. Bu gün biz yalnız yüksək texnoloji fəaliyyət tələb edən layihələr üçün Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankı və digər bu kimi aparıcı beynəlxalq qurumlardan kredit alırıq.

Xarici borcun azaldılması planının yerinə yetirildiyini düşünürəm. Xarici borcumuz ÜDM-in 6,1 faizinə bərabərdir. Valyuta və qızıl ehtiyatlarımız xarici borcumuzu 18 dəfədən çox üstələyir. Başqa sözlə, biz xarici öhdəliklərimizi, zənnimcə, bir neçə ay ərzində sıfıra endirə bilərik.

Lakin təbii ki, əlavə investisiyalara böyük ehtiyac var. Bu da ilk növbədə işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərazilərinin yenidən qurulmasına və bərpaasına yönəldilib. İnvestisiya prioritetləri aydındır. Biz bunu artıq qismən müzakirə etmişik və müzakirə etməyə davam edəcəyik.

Həmçinin əminəm ki, azərbaycanlı həmkarlar qonaqlara rəqəmlər barədə də məlumat veriblər. Son iyirmi il ərzində iqtisadiyyatımıza 350 milyard ABŞ dollarından çox investisiya qoyulub ki, bunun da təqribən yarısı - 170 milyard ABŞ dolları xarici mənbələrdən gələn investisiyalardır. Beləliklə, investisiya üçün əlverişli mühitin yaradılması qarşımızda duran hədəflərdən biri idi və buna böyük mənada nail olunub.

Planlarımıza gəlcə, biz Azərbaycanda və həmçinin xaricdə, əsasən qonşu ölkələrdəki və Avropa İttifaqı zonasındakı enerji aktivlərinə investisiya qoymağa davam edirik. Bu, Avropa Komissiyası tərəfindən də dəstəklənir. Avropa Komissiyası ilə bir neçə əməkdaşlıq formatımız var ki, onlardan biri də enerji əməkdaşlığıdır.

Avropa Komissiyası öz ictimai bəyanatlarında hər zaman Azərbaycanı enerji sahəsində etibarlı tərəfdaş adlandırır və bu enerji əməkdaşlığı böyüyür. Biz neft satışı ilə başladıq, indi təbii qaz, elektrik enerjisi, neft-kimya məhsulları ixrac edirik və yaşıl enerji ixrac etməyi planlaşdırırıq. Portfelimizdə olan sərmayə sahələrindən biri də nəhəng Günəş və külək potensialına malik bərpaolunan enerji mənbələridir.

Biz artıq böyük oyunçuların ciddi marağına səbəb olmuşuq. Bizim planımız, - hansı ki, təkcə niyyət deyil, həm də imzalanmış hüquqi qüvvəyə malik müqavilələrə əsaslanır, - 2032-ci ilə qədər 8 gigavattlıq Günəş, külək və hidroenerji gücünə malik olmaqdır və bu, tamamilə realdır. Biz elektrik enerjisi istehsalı üçün istifadə etdiyimiz təbii qazı böyük ölçüdə bərpaolunan enerji ilə əvəz edəcəyik. Bu isə hazırda beynəlxalq bazarlarda çox ehtiyac duyulan bir neçə milyard kubmetr qaza qənaət etməyimizə imkan verəcək.

Bu qaza hər zaman ehtiyac olub, son bir neçə ildə ehtiyac artmışdı, son bir neçə ayda isə daha da artmış oldu. Planımız istehsalı və mütləq şəkildə ixracı artırmaqdır. Bu gün Avropa İttifaqının 10 üzvü Azərbaycandan təbii qaz alır. Ölkələrin ümumi sayı 16-dır və bu göstərici üzrə biz dünyada birinci yerdəyik.

Biz ən böyük hasilatçı və ixracatçı deyilik, bizdən daha böyük oyunçular var. Lakin boru kəmərləri vasitəsilə qaz ixrac edən ölkələr arasında təchizat coğrafiyasına görə biz birinciyik.

Avropa İttifaqına üzv olan ölkələr üçün Azərbaycan qazı və nefti onların enerji istehlakı portfelinin ən böyük hissəsini təşkil edir. Əsasən keçmişdə, indi və gələcəkdə diqqət yetirəcəyi-

miz digər sahə bağlantıdır. Burada coğrafiya investisiyalarımızla və Azərbaycanın açıq dənizə çıxışı olmayan ölkədən beynəlxalq nəqliyyat qovşağına çevrilməsi üçün uzunmüddətli siyasətlə tamamlanır. Bu, artıq baş verib və Şərqdən Qərbə və əks istiqamətdə, Şimaldan Cənuba və əks istiqamətdə nəqliyyat dəhlizləri artıq fəaliyyət göstərir. Azərbaycan ərazisində aparılan bütün tikinti işləri tamamlanmışdır. İndi gördüyümüz işlər isə müasirləşməyə, yeni fiziki infrastrukturun yaradılmasına, rəqəmsallaşdırılmaya, o cümlədən süni zəka tərəfindən yaradılan imkanlara investisiyaların yatırılmasından ibarətdir ki, Azərbaycan ərazisindən daşıma-lar bugünkü geosiyasi vəziyyətdə nəinki tək-cə ön təhlükəsiz, lakin, eyni zamanda, daşıma haqları və zamanı nöqtəyi-nəzərindən rəqə-bətli olsun. Burada investisiyalar üçün böyük imkanlar var, çünki bu gün Azərbaycan olma-dan Şərq və Qərb arasında bağlantı problemlidir. Dediym kimi, biz buraya çoxlu investi-siyalar yatırmışıq və dost ölkələrlə, birbaşa qonşularımızla və qonşularımızın qonşuları ilə əməkdaşlıq edərək yüklər üçün təhlükəsiz və etibarlı nəqliyyat marşrutunu təmin edə bilmişik. Yeri gəlmişkən, Azərbaycan ərazi-sindən keçən yüklərin həcmi ildən-ilə artır.

Bu gün biz əsasən ölkələrimiz arasında kənd təsərrüfatı sahəsində əməkdaşlıqla bağ-lı olan fürsətləri də müzakirə etdik. Birgə İq-tisadi Komissiyanın həmsədrələrinin hər ikisi kənd təsərrüfatı naziridir. Əlbəttə ki, əhalimi-zin qırx faizindən çoxunun kənd yerlərində yaşadığını nəzərə alaraq bu məsələ bizim hö-kumətimiz üçün prioritetlərdən biri olmağa davam edəcək. Orada yaxşı infrastruktur ya-radılıb və rayonlarda biznes imkanları var. Əlbəttə ki, onlar paytaxtda olan biznes im-kanlarından fərqlidir. Buna görə də kənd tə-sərrüfatı, turizm, su ehtiyatlarının idarəedil-məsi - bütün bu sahələrdə dövlət və özəl şir-kətlər Azərbaycanda layihələr həyata keçirir-lər. Hesab edirəm ki, Latviya investorları üçün bu fürsətləri nəzərdən keçirmək də ma-raqlı olardı. Həmçinin Ələt Azad İqtisadi Zo-nası da yaxşı xidmətləri təmin edir və böyük

həcmdə xarici investisiyaların cəlb olunması-na artıq imkan yaradan investisiyayönümlü qanunvericilik mövcuddur. Buna baxmayaraq, bu gün aydındır ki, xarici investisiyaları cəlb etmək asan bir iş deyil. Lakin hesab edirəm ki, qanunverici baza və əsas dəniz limanları-na və dəmir yoluna yaxınlıq Ələt Azad İqtisa-di Zonasını cəlbəedici edir.

Müzakirə etdiyimiz və bəlkə də potensial əməkdaşlıq sahəsi olacaq məsələlərdən biri də müdafiə sənayesidir. Biz hər iki ölkənin bu sahədə imkanlarını fəal şəkildə inkişaf etdir-diyini öyrəndik. Bizə gəldikdə isə biz müda-fiə sənayesi sahəsində fəaliyyət göstərən şir-kətlərimizin, - söhbət özəl və dövlət şirkətlə-rindən gedir, - məhsullarını böyük sayda ölkə-lərə artıq ixrac edirik. Beləliklə birgə istehsal sahəsində əməkdaşlıq, işbirliyinin yaradılma-sı bizim nəzərdən keçirə biləcəyimiz məsələ-lər ola bilər. Bir çox digər məsələlər də var.

Bu gün etdiyimiz qısa çıxışlarımızda tərəf-daşılığın bütün sahələrini əhatə etmək çətin-dir. Lakin mən əminəm ki, forum ərzində və ondan sonrakı təmaslarda, - çünki əlbəttə, bu tədbirin təcrid edilməməsi üçün sonrakı tə-maslar olmalıdır, - bir çox digər imkanlar araşdırılacaqdır. Sözsüz ki, biz bir ölkə olaraq və mən əminəm ki, biznes dairələrimiz də Latviyada, Sizin prioritet hesab etdiyiniz layi-hələrdə investisiya imkanlarında maraqlıdır.

Bu gün müzakirə etdiyimiz kimi, biz hər iki ölkənin uğurla əməkdaşlıq edə biləcəyi potensial layihələrin siyahısını hazırlaya bil-rik. Sonuncu məsələ isə Prezidentin səfərinin əhəmiyyəti ilə bağlıdır. Mən dəvətimi qəbul etdiyinizə görə Sizə bir daha minnətdarlığımı bildirirəm. Mən təkbətək görüşümüzdən, nü-mayəndə heyətlərinin iştirakı ilə keçirilən görüşdən və nahar zamanı apardığımız müza-kirədən çox məmnun qaldım. Bir daha təşə-kür edirəm, Sizə yaxşı vaxt keçirməyi arzu edirəm. Əminəm ki, bizim biznes nümayəndə heyətləri bütün müsbət tendensiyləri dəstək-ləyəcəklər. Bir daha xoş gəlmisiniz.

Sonra Latviya Prezidenti çıxış etdi.

Prezident Edgars Rinkeviçsin çıxışı

- Cənab Prezident, nazirlər, həm Azərbaycanın, həm də Latviyanın biznes ictimaiyyətinin nümayəndələri.

Əvvəla, cənab Prezident, bizi qəbul etdiyiniz üçün və biznes-forumda iştirak edərək hər iki ölkədən olan sahibkarların qarşısında çıxış etdiyiniz üçün çox sağ olun. Sizin çıxışınızdan sonra danışmaq çox asandır, çünki Siz hər məqamı əhatə etdiniz və mən Sizinlə razılığa bilərəm. Əlavə edə biləcəyim yeganə məsələ Latviyanın, Latviyada olan imkanların kiçik reklam edilməsi ola bilər. Azərbaycanın prioritetlərini və inkişafını məharətlə vurğuladığınız üçün hesab edirəm, əlavə etmək lazımdır ki, Latviya da Azərbaycanla əməkdaşlığa, ticari əlaqələrini dərinləşdirməyə və genişləndirməyə hazırdır.

Tarixə nəzər salsaq görərik ki, Bakı neft hasil edən şəhərə çevrilən zaman XIX əsrin sonu və XX əsrin əvvəllərində bir çox latviyalı artıq burada mühəndis, müəllim kimi iş taparaq çalışıblar. Bizim həm iqtisadi, həm də mədəni bağlarımız düşündüyümüzədən daha da böyük və daha da genişdir. Hesab edirəm ki, təlatümlərin baş verdiyi bu vaxtda, - mən Avropada və Yaxın Şərqdə baş verən hadisələri, bütün geosiyasi çağırışları nəzərdə tuturam, - biz yaxşı və etibar etdiyimiz tərəfdaşlarımızla yeni əməkdaşlıq yollarını tapmağa çalışırıq. Azərbaycan həmişə Latviya üçün Cənubi Qafqazda və əslində daha geniş regionda əsas siyasət və ticarət tərəfdaşı olub, ticarət tərəfdaşıdır və ticarət tərəfdaşı olmağa davam edəcəkdir.

Prezidentin elə indicə qeyd etdiyi kimi, müzakirələrimizin əsas hissəsi iqtisadi və ticari əlaqələrə həsr olunmuşdur. Mən sadəcə cənab Prezidentin dediyini təkrarlamaq istəyirəm. Müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığı inkişaf etdirmək üçün böyük maraq var. Biz görürük ki, müdafiə sənayesində texnologiyalar çox sürətlə inkişaf edir. Hazırda, elə biz danışdığımız zaman süni zəka, fərqli həll variantları ixtira olunur. Bilirəm ki, burada, Azərbaycanda çox yaxşı potensial var. Lakin mən, həmçinin qeyd edə bilərəm

ki, Latviyanın da çox sürətlə inkişaf edən müdafiə sənayesi var. Dronlar, dronəleyhinə sistemlər yalnız görünən hissədir, bununla belə, müdafiə sənayemiz müxtəlif layihələr üzərində işləyir və müdafiə sənayemiz həm Avropada, həm kənar-da tərəfdaşları tapmaq və onlarla əlaqələri gücləndirməkdə maraqlıdır.

Nəzərə alsaq ki, burada həmin sənayenin nümayəndələri əyləşib, ümidvaram ki, bizim yaxın vaxtlarda müəyyən gözəçarpan və real nəticələrimiz olacaq. Prezidentin təklifi ilə mən Ağ Şəhəri ziyarət etdim. Bu, mənə çox böyük təəssürat bağışladı. Cənab Prezident, mənə söylədilər ki, bu layihə 15 ildən az müddətdə həyata keçirilib. Bildirdilər ki, bu ideya hələ 2011-2012-ci illərdə hazırlanıb və Siz əvvəlcə çirklənmiş əraziləri təmizləməyə müvəffəq oldunuz, sonra işə memarlıq möcüzəsini yaradaraq XXI əsrə uyğun müasir şəhəri yaratdınız.

Bu, Azərbaycanın potensialını göstərir. Həmçinin inanıram ki, istər memarlıq, istərsə də mühəndis təklifləri və ya dizayn sahəsində öz ekspert bacarıqlarını təqdim etmək məqsədilə bu cür layihələrə qoşulmaq və iştirak etmək üçün sərmayədarlara və digər ölkələrə böyük dəvət var. Burada görürəm ki, bizim potensialımız var və Latviyanın bu sahədə çox təklifləri mövcuddur.

Biz, həmçinin kənd təsərrüfatı sahəsində əməkdaşlığı xeyli müzakirə etdik. Belə alınıb ki, həm bizim, həm də sizin tərəfdən Hökumətlərarası Komissiyaın həmsədrləri kənd təsərrüfatı nazirləridir. Düşünürəm ki, bu sahədə ticarətin artırılması yollarını araşdırmaq imkanları çox böyükdür, çünki biz rəqabət aparan tərəf deyilik.

Əslində, biz bir-birimizi tamamlaya bilərik. Əlbəttə, həll olunmalı məsələlər hər zaman var. Məsələn, yoxlamalar, sertifikatlaşdırma və sairə. Lakin biz çox müsbət yanaşıırıq ki, Azərbaycanın hakimiyyət orqanları və hökuməti bu yaxınlarda qərar qəbul etdilər ki, biz bu sahədə ticarətə və mübadilələrə imkan yaradacağıq. Latviya meşələr ölkəsidir və bizim meşə ehtiyatlarının idarə olunmasında zəngin təcrübəmiz var.

Buradan belə çıxır ki, Latviyada kənd təsərrüfatı naziri meşəçilik məsələlərinə də cavabdehdir. O, həmin sahədə Latviyada hökumətin həyata keçirdiyi bütün siyasətə görə məsuliyyət daşı-

yır. Beləliklə, biz söylədiyiniz proqramın icrası, ağacların əkilməsi, Azərbaycanda, o cümlədən azad edilmiş ərazilərdə meşəçilik işlərinin icrasında imkanların araşdırılmasına hazırıq və bunda maraqlıyıq. Burada mən, həmçinin təhsil və təlim sahələrində əyani əməkdaşlıq imkanını görürəm.

Biz, həmçinin digər sahələr, əczaçılıq sənayesi haqqında söhbət apardıq. Bağlantılar məsələsinə nəzər saldıq. Bir daha qeyd edirəm ki, Latviya hər zaman Şimali və Mərkəzi Avropa üçün giriş qapısı olub.

Bəzi geosiyasi hadisələr cərəyan edir və biz onları maneə kimi deyil, hava limanlarında yük infrastrukturunun, hava daşımalarının, digər daşıma yollarının və logistikanın inkişaf etdirilməsi imkanı kimi görürük. Çünki bu sahələr ölkələrimizin təqdim edəcəyi və əslində, bir-birini tamamladığı sahələrdir. Burada, həmçinin Latviyanın xeyli ekspert bacarıqları var. Burada bir az çətinliklə üzləşirəm, yəni əgər mən və ya cənab Prezident hansısa məsələni qeyd etmiriksə, bu o demək deyil ki, biz onu yaddan çıxardıq, yaxud o, vacib deyil. Sadəcə, müəyyən vaxt çərçivəsi var. Bir sözlə, mən çox ümid edirəm ki, cənab Prezidentlə və onun nazirləri ilə apardığımız danışıqlar və bu biznes-forum işgüzar dairələrimizə əməkdaşlıq yollarını tapmaq, yeni ideyaları qazanmaq, ola bilsin, əvvəlki layihələrə yenidən nəzər salmaq, onları gündəmə gətirərək, hazırlamaq kimi işlərə təkan verəcək. Düşünürəm ki, Azərbaycan Prezidenti və mənim iştirakımla gördüyünüz və eşitdiyiniz odur ki, biz ticari və iqtisadi əlaqələrimizə önəm veririk. Bəli, bəzi tarixçəmiz oldu. İqtisadi və ticari münasibətləri müəyyən dərəcədə əngəlləyən COVID dövrü oldu.

Çıxış etdiyimiz zaman regionda müəyyən hadisələr cərəyan edir. Lakin düşünürəm ki, hadisələr həm hökumətlərimizi, həm işgüzar dairələri birgə işdən ayırmalı deyil. Avropa İttifaqının, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının, o cümlədən NATO-nun üzvü kimi Latviya Azərbaycan ilə həmin təşkilatlar, eləcə də ikitərəfli təşkilatlar arasında əməkdaşlıq üçün işləməyə və dəstək verməyə, iqtisadi əlaqələrin təşviqi üçün bütün ekspert bacarıqları ilə bölüşməyə hazırdır. Biz, həmçinin bir faktı da yüksək

dəyərləndiririk ki, Azərbaycan nəinki Latviya, o cümlədən bir çox Avropa ölkəsi üçün həm siyasi, həm iqtisadi sahədə və ən vacibi isə energetika sahəsində strateji tərəfdaşdır.

Cənab Prezident Azərbaycanda hazırda hansı işlərin aparıldığını artıq qeyd etdi. İnanın mənə Avropada və o cümlədən bizim regionda bu, yüksək dəyərləndirilir. Qeyri-müəyyənlik dövründə etibarlı tərəfdaşların əldə olunması ən mühüm sərvətdir.

Latviyanın iqtisadi inkişafı sabitdir. Bizim həll olunmalı çox çağırışlarımız var. Mən tam əminəm ki, elə indicə təsvir etdiyimiz həmin strategiyalar vasitəsilə sərmayə yollarını tapmağa çalışmalıyıq.

Sərmayələr birtərəfli olmur. Düşünürəm ki, ideyalar Azərbaycandan, sərmayədarlardan daxil olur və onlar Latviyaya sərmayə yatırmaq üçün imkanları araşdırmalı və bundan yararlanmalıdırlar. Həmçinin ya birgə müəssisə, yaxud burada müxtəlif texnoloji sahələrdə sərmayədar olmağa maraq göstərən Latviya şirkətləri də var.

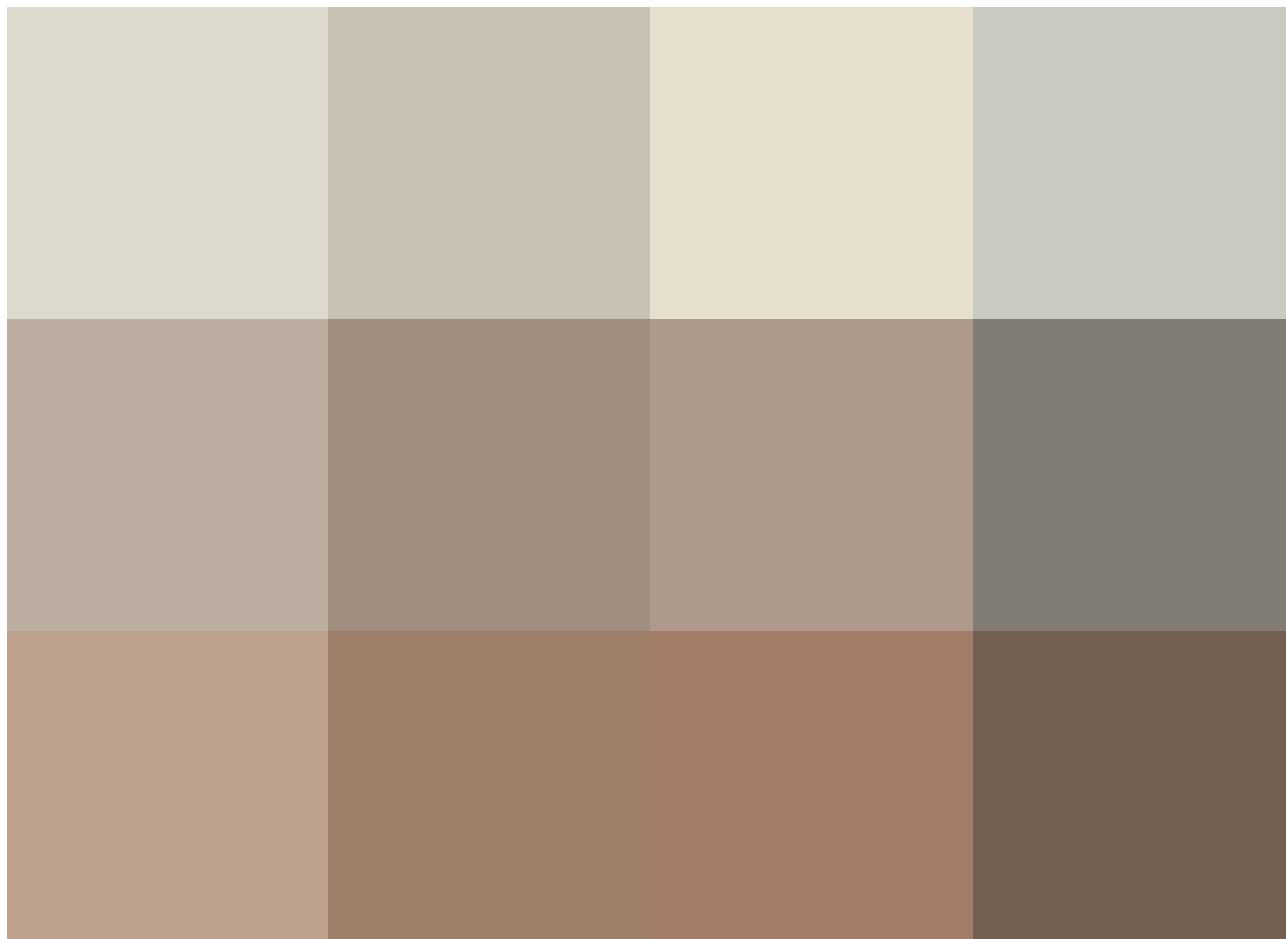
Bir sözlə qeyd etmək istəyirəm ki, bizim əlaqəsi müzakirələrimiz oldu. Tam razıyam ki, burada müxtəlif məsələlərə aid çox yaxşı müzakirəmiz oldu. Bilirsiniz, bundan kimsə mütləq yararlanmalıdır, çünki cənab Prezidentlə razılaşdığımız kimi, müəyyən vaxtdan sonra görüşəcəyik. Mən, həmçinin Azərbaycan Prezidentini Latviya Respublikasına rəsmi səfərə dəvət etdim. Çox güman ki, səfər gələn il baş tutacaq.

Beləliklə, hamımızın - prezidentlərin, hökumətlərin və biznes icmalarının növbəti görüşümüzə qədər təxminən bir il vaxtı var. Çox ümid edirəm ki, sonra Riqada görüşdüyümüz zaman bizim nəinki bölüşməyə gözəl ideyalarımız, o cümlədən bu biznes-forumdan sonra baxacağımız çox konkret nəticələrimiz olacaq. Bir sözlə, biznes-foruma çox məhsuldar iş arzu edirəm.

Mən tədbirdə iştirakına, Latviyaya və həmçinin ticari əlaqələrə çox müsbət münasibət bəslədiyinə görə Prezident Əliyevə şəxsən təşəkkürümü bildirirəm. Mən Sizinlə işimizi davam etdirməyi səmimiyyətlə arzulayıram. Belə də davam etməlidir.

Çox sağ olun.

İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin nümayəndə heyətini qəbul edib

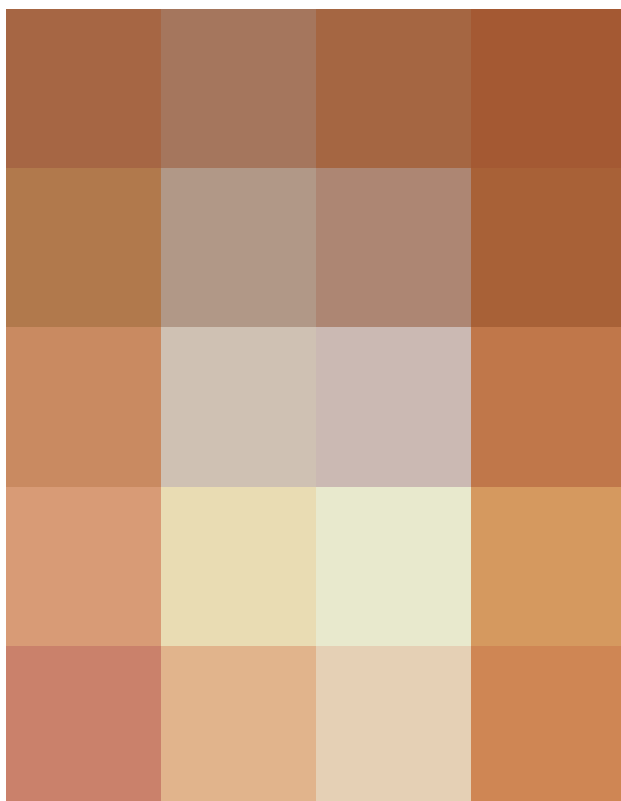

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev aprelin 28-də Qəbələdə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Xarici İşlər Nazirliyinin Dövlət naziri Səid bin Mübarək Əl-Hacirinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Prezident İlham Əliyev strateji tərəfdaşlığa əsaslanan ikitərəfli əlaqələrimizin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini deyərək, bu xüsusda Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al

Nəhyan ilə dostluq münasibətlərinə toxundu. Prezident İlham Əliyev özünün Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə, Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın isə Azərbaycana, o cümlədən Qarabağa səfərlərini, həmçinin bu səfərlər zamanı aparılmış müzakirələri məmnunluqla xatırladı, bütün bunların əlaqələrimizin genişləndirilməsində mühüm rol oynadığını vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Səid bin Mübarək Əl-Hacirinin ölkəmizə böyük nümayəndə heyəti ilə gəldiyini deyərək, bu səfərin mü-

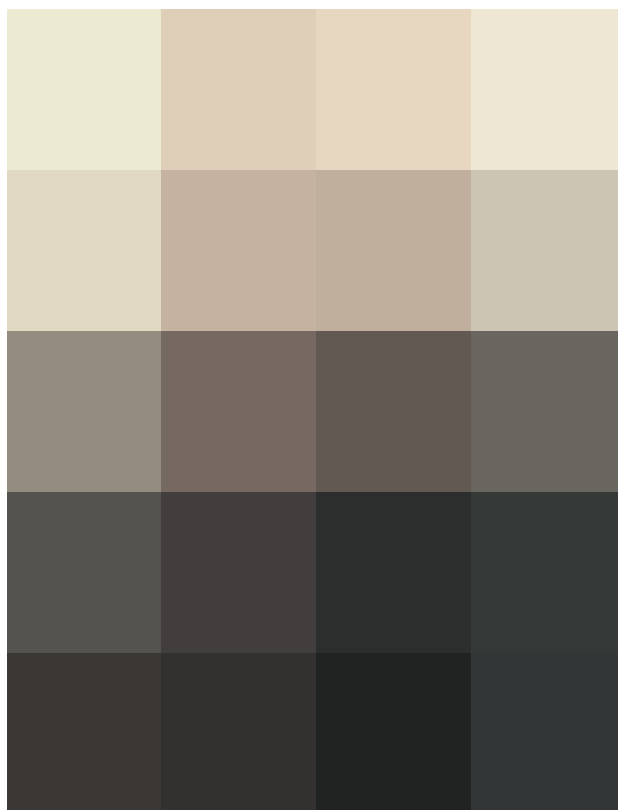

nasibətlərimizin dərinləşdirilməsi baxımından roluna toxundu.

Qəbula görə minnətdarlığını bildirən Səid bin Mübarək Əl-Haciri Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Azərbaycan Prezidenti salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyana çatdırmağı xahiş etdi.

Qonaq dövlətimizin başçısının liderliyi ilə Cənubi Qafqaz regionunda sülh gündəliyinin irəli aparılması prosesində əldə edilmiş uğurlar, həmçinin Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülhün əldə olunması və dialoqun təşviqi istiqamətində göstərdiyi səylərə görə Azərbaycan Prezidentinin "Sülh və Barışiq üçün Gernika mükafatı"na layiq görülməsi münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Təbriklərə görə təşəkkür edən Prezident İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin qurucusu, sabiq Prezidenti Şeyx Zayed bin Sultan Al Nəhyanın humanitar irsini və dəyərlərini təşviq edən "Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı"na layiq görülməsini xatırladı və buna görə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinə bir daha minnətdarlığını çatdırmağı qonaqdan xahiş etdi.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli gündəliyin zəngin olduğu vurğulandı, siyasi, iqtisadi, ticari, enerji, həmçinin bərpaolunan enerji, birgə investisiya fondunun fəaliyyəti, birgə hərbi təlimlər və digər istiqamətlərdə əməkdaşlıq məsələlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Söhbət zamanı Yaxın Şərqdəki vəziyyətə toxunuldu, regiondakı bütün məsələlərin diplomatik yolla həll edilməsinin vacibliyi bildirildi.

HEYDƏR ƏLİYEV İRSİNİ ÖYRƏNƏK

" Xalqın, Vətənin taleyi hər bir insanın taleyinə
çevrilməlidir! Cəmiyyətin gələcək tərəqqisi
bir çox cəhətdən indi gənclərimizə nəyi
və necə öyrətməyimizdən asılı olacaqdır. "

Heydər Əliyev

Heydər Əliyev mənimlədir

Təşəbbüsümüzdə məsul ünvanlardan münasibət bildirilənədək bu mətni olduğu kimi dərc edəcəyik

"Mənimlədir", - məsuliyyəti fərdə, şəxsə fokuslayır və artırır. "Bizimlədir" - isə məsuliyyəti bölüşdürür. Heydər Əliyev bilgisi və sevgisi hər kəsin məsuliyyəti olmalıdır. Şəxsi "mən"im gücü "biz"im də gücünü, bilgi, məhəbbət və qüdrətini artırır. Hər kəsin Heydər Əliyev irsini şəxsən mənimsəməsi effektivliyi yüksəldər, nəticədə "biz"im gücünü artırar. Ulu Öndər şəxsini daha çox bilmək, qiymətləndirmək, sevmək - özünə, cəmiyyətə, vətənə, dövlətə xidmət deməkdir, xoşbəxt gələcəyə köklənməkdir, təminatlanmaqdır.

Azad Qarabağ, Bütövləşən Azərbaycan tarixini yazan "Dəmir Yumurğ"lu sərkərdə, Azərbaycanı xoşbəxt gələcəyə aparan beynəlxalq nüfuzlu Lider, siyasi xadim, dövlətimizin Prezidenti İlham Əliyevi hamı, necə deyərlər, 7-dən 100-ə hər kəs yaxşı bilir. Çünki müasirləridir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevi də hamı tanıyır və sevir. Lakin yeni nəsil, Onun müasiri olmayanlar bu sahədə nisbətən az bilgiyə sahibdirlər. Heydər Əliyevi daha çox tanıdıqca Ona, özünə, Vətəninə, xalqına, dövlətinə məhəbbətin artır. Özünü xoşbəxt sayırsan ki, belə bir Əbədi Öndərin olub və var. Və Onun əbədiliyinin təminatına məqsədlənirsən. Bütün bunları H.Əliyevi daha çox tanıdıqca daha dərinlən dərk edəcəksən.

40 yaşadək olanlar H.Əliyev yaşadığı dövrdə ya doğulmamışdı, ya da uşaq olub. Xüsusilə bu yaş qrupunun dövlətimizin xilaskarı haqqında oxumaqla öyrənməsinə ehtiyac duyulur.

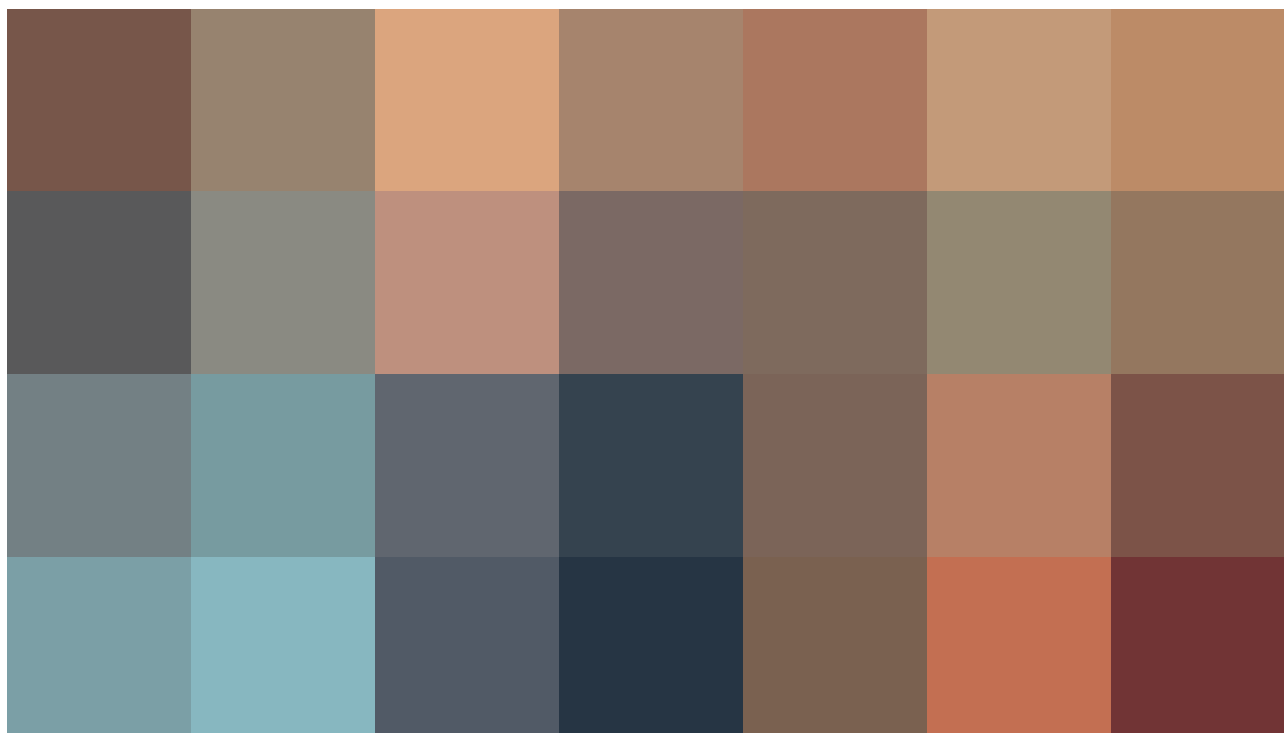
İlk sayımızdan başlayaraq hər ilin yekununda 40 yaşınadək olan məqalə müəllifləri, oxucular və sual-cavab doktrinasında iştirak edənlər arasından Heydər Əliyev irsini daha üstün mənimsəyənlərdən redaksiya tərəfindən qiymətləndirilməklə müyyənləşdirilən aktiv 3 nəfər jurnalın diplomu ilə mükafatlandırılacaq.

Suallar:

- SSRİ dövründə tarixdə ilk dəfə sağ ola-ola heykəli ucaldılan yeganə siyasi xadim Heydər Əliyevin abidəsi hansı şəhərdədir və neçənci ildə ucaldılıb?
- Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası rəhbərliyinin Dahi Heydər Əliyevə qarşı açıq və genişmiqyaslı təqibi nə vaxt başlanıb?
- H.Əliyevin işdən çıxarıldıqdan sonra ilk Moskvadan Azərbaycana dönmək cəhdi nə vaxt olub? Bu ilk cəhdin qarşısı necə alınıb?
- Heydər Əliyev Moskvadan Azərbaycana birdəfəlik nə vaxt dönüb?
- Heydər Əliyevə Kommunist rəhbərliyi tərəfindən açıq və tam miqyaslı təqiblər başlanıldığı dövrdən sonra Kommunist Partiyasının orqanı olan mətbuatda Onun haqqında dərc olunan ilk və yeganə geniş müsbət məqalənin müəllifi kimdir?
- Heydər Əliyev ilk dəfə İstintaqa hansı cinayət işi ilə bağlı ifadə verib?
- Heydər Əliyevin hər kəsə hər gün dəstək və rəylərlə qiymətli kəlamları toplum halında nə vaxt dərc olunub? Kitabın redaktoru kimdir?

Arzu edərdik: Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu da layihəmizdə iştirak etsin, təşəbbüsümüzdə dəstək olsun.

Bildiyimiz kimi, "Azərbaycan Gəncliyi 2011-2015-ci illərdə" Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında 7 iyun 2011-ci il tarixli 1621 nömrəli Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan gəncliyi 2011-2015-ci illərdə" Dövlət Proqramının 6.1.4-cü yarımbəndinə əsasən Gənclərlə iş sahəsində normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi və infrastrukturun inkişafı üçün Fondun yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Dövlət Proqramına əsasən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 dekabr 2011-ci il tarixli 542 nömrəli

Fərmanı ilə Gənclər və İdman Nazirliyinin yanında Gənclər Fondu yaradılmışdır. Və Gənclər Fondu fəaliyyəti dövründə böyük uğurlara imza atmışdır. Lazımi təcrübəyə, yüksək potensiala, geniş imkana malik Gənclər Fondunun iştirakı sözsüz ki, layihəmizə böyük dəstək olardı. Lakin təəssüflər olsun ki, Gənclər fondu hələ ki, müraciətlərimizə biganəlik göstərir.

P.S. Acı təəssüf hissi ilə bildiririk ki, nə Gənclər Fondu, nə də ki, jurnalımızı təmənnasız göndərdiyimiz çoxsaylı təşkilat və qruumlardan heç biri “Heydər Əliyev irsini öyrənək” təşəbbüsümüzə biganəlik nümayiş etdirdilər. Yalnız Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu və Naxçıvan MR Prokurorluğu nisbətən müsbət reaksiya verməklə bu təşəbbüsümüzü dəstəkləmişlər.

28 il əvvəl "Savalan" qəzetində dərc olunmuş "Heydər Baba" adına Uşaq Təşkilatının yaradılması təşəbbüsünə dair müraciəti təkrar dərc etməyi münasib bilirik.

NƏRİMANOV RAYONU 193 SAYLI MƏKTƏBİN 5-Cİ SİNİF ŞAĞİRDİ AĞAMİRZƏYEV FƏRİDİN RESPUBLİKANIN BÜTÜN UŞAQLARINA MÜRACİƏTİ

Əziz uşaqlar, Sovetlər birliyi dağıdıldıqdan sonra respublikamız ağır vəziyyətə düşmüşdür. Müharibə, aclıq, hər yerdə göz yaşı... Yüzlərlə uşaq öz ata-anasını itirdi, girov götürüldü, qaçqın oldu. Biz o günləri heç vaxt unutmayacağıq.

Xalqı ağır vəziyyətdən yalnız Heydər Əliyev çıxara bilərdi. Ona görə uşaq da, böyük də, hamı Heydər babaya üz tutdu. Xalqın arzusu və tələbi ilə Heydər Əliyev Prezident seçildi. Yalnız bundan sonra respublikamızda həyat öz axınına düşdü. Müharibə dayandı.

İndi Azərbaycanı dünyanın hər yerində tanıyırlar. Heydər Əliyevin müdrik siyasəti sayəsində müstəqil Azərbaycan gündən-günə dəyişir. Çox çəkməz ki, bütün qaçqınlar, o cümlədən uşaqlar öz doğma yurdlarına qayıdalar.

Heydər baba uşaqları çox sevir. O, vaxtaşırı uşaqlara, xüsusilə qaçqın balalarına, kimsəsiz

körpə uşaqlara baş çəkir, onlara xüsusi diqqət yetirir.

Respublikamızda uşaqların idmanla məşğul olmasına, istedadlarının inkişaf etdirilməsinə böyük qayğı göstərir. Heydər baba həmişə deyir: "Uşaqlar bizim gələcəyimizdir!"

Doğrudan da biz uşaqlar gələcəyini - XXI əsrin vətəndaşları olacağıq. Gərək elə oxuyaq, elə çalışaq ki, bu adı şərəflə doğruldaq. Vətəni, xalqı sevməkdə Heydər babaya oxşayaq. Onun əməllərini yaşadaq. Mən təklif edirəm ki, Uşaq Birliyinə bütün əməlləri ilə gə-

ləcəyini vətəndaşına nümunə ola biləcək əziz Babamızı, hörmətli Prezidentimiz Heydər Əliyevin adı verilsin.

Uşaq Birliyinin emblemi kimi Heydər babamızı şəkli olan döş nişanı təsis edilsin. Birliyə üzv olmaq istəyən hər uşaq da Heydər Baba andı içib bu nişanı yaxasına taxsın. Məncə bu nişanı yaxasında daşıyan hər bir uşağın oxumaq, davranış, böyük-küçüyə münasibət, Vətənə məhəbbət məsuliyyəti artacaq. Çünki hər kəs ürəyinin üstündə gəzdirdiyi Babasına bənzəməyə çalışacaq. Mən tam əminəm ki, mənim bu müraciətimə nəinki bütün Azərbaycan məktəbliləri, hətta bütün Türk dünyası uşaqları tərəfdar olacaqlar. Axı Babamızı bütün dünyada sevirlər. Respublikamızın bütün uşaqlarını bu təklifə qoşulmağa çağırıram.

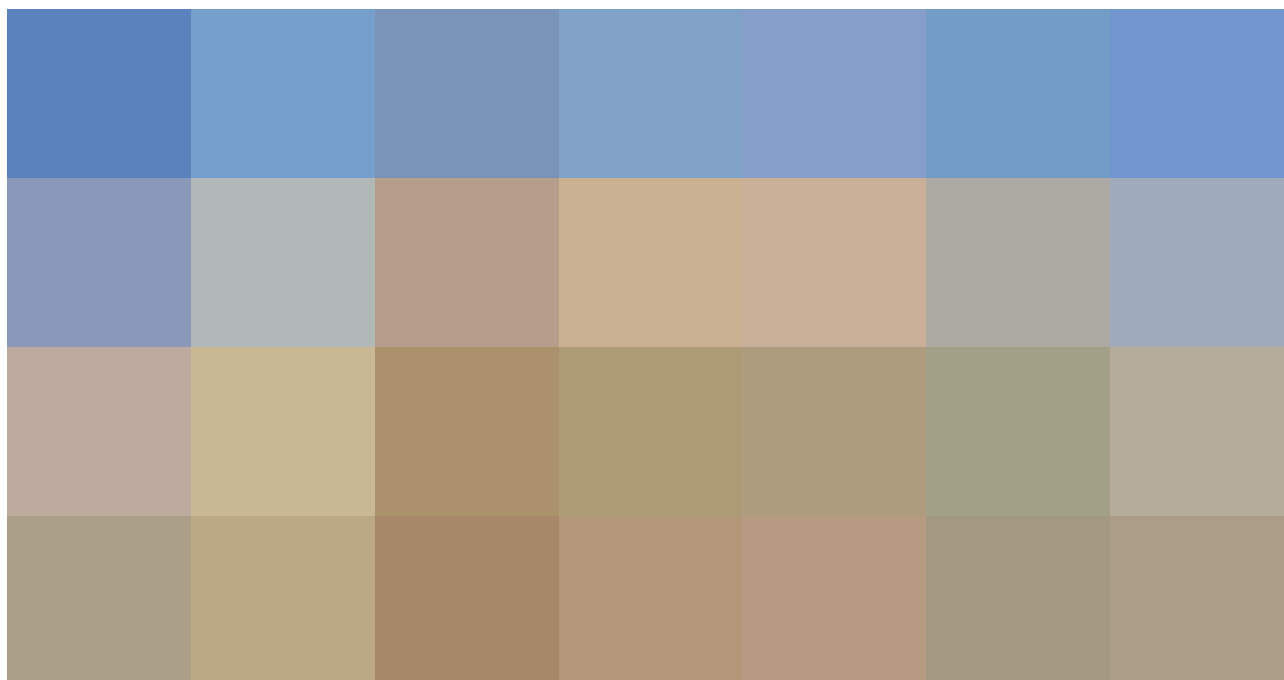
HEYDƏR BABA

Bir nağıla bənzəyir
Ömrün, həyatın sənin
Zamanı qabaqlayır
Zəkan - ağ atın sənin
Elin çətin gününə
Özünü yetirmisən,
Ürəklərə, gözlərə
Nur seli gətirmisən
Sən xalq üçün doğuldun,
Azadlığın mayakı
Sülhün dayağı oldun
Xilaskar əllərindən
Öpürəm, Heydər Baba!
Yoluna gül-çiçəklər
Səpirəm, Heydər Baba!
Sən atamın atası
Babamın babasısan,
Bu ulu millətimin
Haqqını tapasısan
Uğur olsun yoluna,
Qüvvət gəlsin qoluna!
Xilaskar əllərindən
Öpürəm, Heydər Baba!
Yoluna gül-çiçəklər
Səpirəm, Heydər Baba!

*Fərid Ağamirzəyev,
Bakıdakı 193 sayılı məktəbin
5-ci sinif şagirdi.
(dekabr-1997-ci il)*

Ali Məhkəmənin Elmi-məsləhət şurasının iclasında ad-hoc üzv kimi iştirak etmək istəyən şəxslərə müraciət

2026-cı il 12 iyun tarixdə Ali Məhkəmənin Elmi-məsləhət şurasının
növbəti iclasının keçirilməsi nəzərdə tutulur.

İclasda "Məhkəmələr tərəfindən mübahisələrə baxılarkən inzibati praktikada bərabər yanaşma və etimad hüququnun qorunması prinsiplərinin tətbiqi məsələlərinə dair " müzakirələrin təşkili planlaşdırılıb.

Müzakirə ediləcək mövzuların əhəmiyyəti nəzərə alınaraq, bu sahələr üzrə ixtisaslaşmış hüquqşünas ekspertlərin ad-hoc üzv kimi Elmi-məsləhət şurasının təşkil edəcəyi müzakirələrdə iştiraka və yazılı mülahizələrini təqdim etməyə dəvət edilir.

Yuxarıda qeyd olunan mövzulara dair elmi müzakirələrdə iştirak etmək istəyən hüquqşünas ekspertlərin 5 iyun 2026-cı il tarixdə aşağıdakı elektron ünvana müraciət

etmələri (CV əlavə olunmaqla) təklif olunur. (advisory.board@supremecourt.gov.az)

Seçiləcək namizəd ekspertlər iclasa ad-hoc üzvlər kimi dəvət olunacaqlar.

Aşağıdakı suallara ətrafında müzakirələr aparılması planlaşdırılır

Qanunvericilik "etimadın qorunması" prinsipinə necə anlayış verib? Məhkəmə təcrübəsi bu prinsipi necə təfsir (izah) edir? Həmin anlayış və təfsir (izah) inzibati orqanın inzibati icraatı apararkən formalaşdırdığı inzibati praktikaya etimadla yanaşı, qanunvericiliyə və məhkəmə təcrübəsinə etimadı da ehtiva edirmi?

Etimad hüququnun qorunması ilə bağlı inzibati praktikaya, qanunvericiliyə və

məhkəmə təcrübəsinə etimadı yaranma əsaslarına və təqdim etdikləri qoruma sferasına görə fərqləndirmək lazımdır? Əgər belə fərqləndirmə aparılmalıdırsa, hansı meyarlar əsasında aparılmalıdır?

Qanunvericilikdə və məhkəmə təcrübəsində "inzibati praktika"ya anlayış və izah verilibmi? İnzibati praktika dedikdə nə başa düşülməlidir?

İnzibati orqanın hər hansı bir təcrübəsi nə zaman inzibati praktikaya çevrilmiş sayılmalıdır? İnzibati orqanlar praktika yaradan qərarlarını xüsusi hüquqi mexanizmlər vasitəsilə, yoxsa ümumi qaydaya uyğun qəbul edirlər?

İnzibati praktikanın mövcudluğu hansı qaydada müəyyən edilir? Vətəndaşlar və məhkəmələr üçün inzibati praktikanı müəyyən etmək əlçatandırımı? İnzibati praktika ilə bağlı dövrü monitorinqlər aparılırmı?

İnzibati praktikaya etimad hüququnun tanınması üçün hansı şərtlərin mövcudluğu tələb olunur?

İnzibati praktikanın yaradılması, yenilənməsi və dəyişdirilməsi hansı qaydada həyata keçirilir? Xüsusilə məhkəmə təcrübəsi inzibati praktikanın yaradılmasını, yenilənməsini və dəyişdirilməsini tələb etdikdə inzibati orqanların fəaliyyətində bu baş verirmi və hansı hüquqi mexanizmlər vasitəsilə həyata keçirilir?

Məhkəmə təcrübəsinin tələb etməsinə baxmayaraq inzibati praktika dəyişmədikdə hansı tədbirlər (o cümlədən məsuliyyət tədbirləri) görülməlidir?

İnzibati orqan istər özünün mövcud olan, istərsə də məhkəmə təcrübəsi vasitəsilə yaradılmış inzibati praktikasına uyğun dav-

ranmadıqda məsuliyyət məsələsi necə həll olunmalıdır?

Qanunsuz və ya qanuni əlverişli inzibati aktların ləğvi zamanı etimad hüququnun qorunması necə tənzimlənir? İnzibati aktın ləğvi zamanı maraqlı şəxsin etimad hüququnun nəzərə alınması hansı hallarda mümkün hesab olunur?

Qanunsuz əlverişli inzibati aktların ləğvi zamanı maraqlı şəxsin etimad hüququnun məhdudlaşdırılması hansı hallarda mümkün hesab edilir?

Qanunsuz və ya qanuni əlverişli inzibati aktların ləğvi zamanı maraqlı şəxsin çəkdiyi xərclərin və ya itkilərin kompensasiya edilməsi məsələsi necə həll olunur?

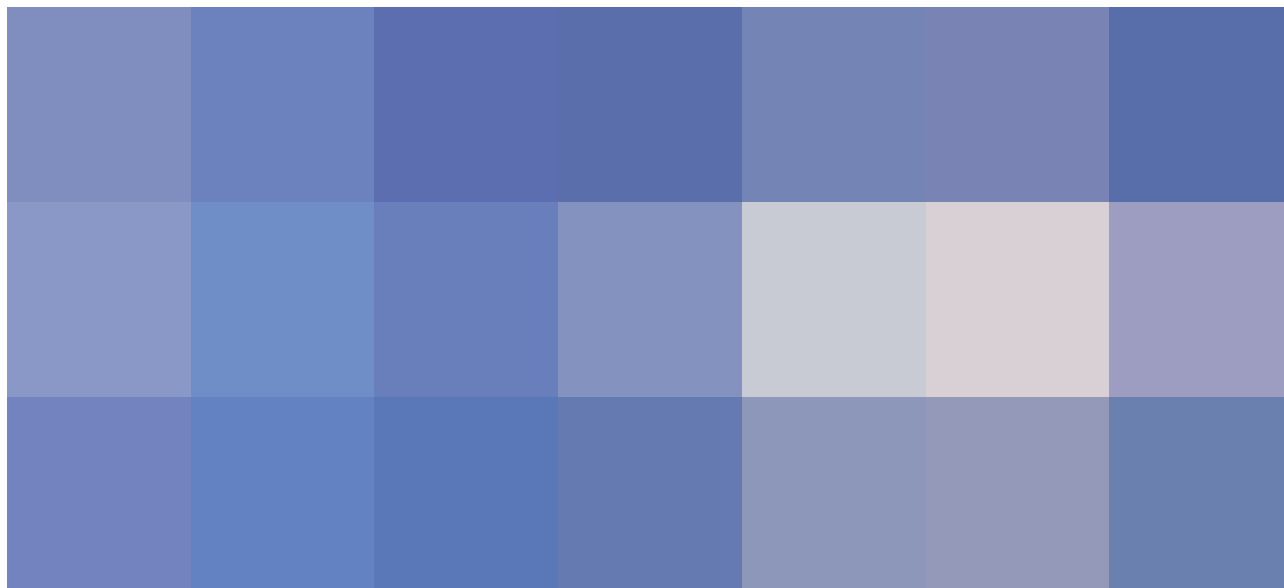
Qanunsuz və ya qanuni əlverişli inzibati aktların ləğvi zamanı dövlət və ictimai maraqlar ilə fərdi maraqların balansı hansı meyarlar əsasında müəyyən edilir?

Qanunsuz və ya qanuni əlverişli inzibati aktların ləğvi hər hansı müddətlə məhdudlaşır? Qanunvericilikdə təsbit edilmiş konkret müddətlər varmı ki, həmin müddətlər keçdikdən sonra əlverişli inzibati aktın ləğvi məsələsinə baxıla bilməz? Müddətin başlanğıcı hansı qaydada müəyyənləşdirilməlidir? İnzibati orqanın aktın ləğvinə əsas təşkil edən halı bildiyi və ya bilməli olduğu vəziyyətlər hansı meyarlar əsasında fərqləndirilməlidir?

İnzibati praktika nə zaman və hansı meyarlar əsasında qanunsuz inzibati praktika sayıla bilər? Qanunsuz inzibati praktikaya etimad hüququ tanınırmı?

Zəruri hesab edilən digər başqa məlumatlar da təqdim oluna bilər.

Ədliyyə Nazirliyi “Məhkumlarla görüşlərin onlayn qeydiyyatı” xidmətini istifadəyə verib

Ədliyyə Nazirliyi məhkumlarla görüşlərin daha çevik təşkil edilməsi məqsədilə “Məhkumlarla görüşlərin onlayn qeydiyyatı” xidmətini istifadəyə verib.

Yeni xidmət ziyarətçilərə məhkumlarla görüşlər üçün onlayn qaydada müraciət etməyə, görüşün vaxtını və növünü seçməyə, görüş zamanı gətirilməsi nəzərdə tutulan sovqatın öncədən qeydiyyatı alınmasına, həmçinin müraciətin icra statusunu real vaxt rejimində izləməyə imkan yaradır.

Xidmətin əsas məqsədi məhkumlarla görüşlərin qeydiyyatı prosesinin rəqəmsallaşdırılması, vətəndaş məmnuniyyətinin artırılması, habelə penitensiar müəssisələrdə sənəd dövriyyəsinin minimuma endirilməsidir.

“Məhkumlarla görüşlərin onlayn qeydiyyatı” xidməti Ədliyyə Nazirliyinin rəsmi veb-saytında “Elektron xidmətlər” bölməsində təqdim edilir. Ziyarətçilər xidmətə daxil olaraq və tələb olunan məlumatları dolduraraq müraciət edə bilirlər.

İlk növbədə “myGov ID” və ya şəxsiyyət vəsiqəsinin seriya və nömrəsi ilə identifikasiya həyata keçirilir. Daha sonra görüş üçün onlayn forma (görüşün növü, müəssisə, tarix, iştirakçılar və s.) doldurulur və gətiriləcək sovqatla bağlı məlumat əlavə edilir, müraciət Ədliyyə Nazirliyinin aidiyyəti penitensiar müəssisəsinə göndərilir. Müəssisə tərəfindən müraciət yoxlanılır və təsdiqləndikdə vətəndaşa SMS bildiriş göndərilir. Görüşlər yalnız əvvəlcədən müəyyən edilmiş tarix və saatda keçirilir.

Hazırda elektron xidmətin pilot qaydada 4 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsində tətbiqinə başlanılıb. Mərhələli şəkildə Ədliyyə Nazirliyinin bütün penitensiar müəssisələrində xidmətin tətbiqi həyata keçiriləcək.

Qeyd edək ki, yeni elektron xidmət vətəndaşlarla penitensiar müəssisələr arasında qarşılıqlı əlaqəni rəqəmsal mühitə daşıyır və görüş müraciətlərinin şəffaf, sürətli və izlənilə bilən şəkildə idarə olunmasını təmin edir.

Rəqəmsal ekspertiza dövrü başlayır: yeni Konsepsiyanın əsas nəticələri

Azərbaycanda məhkəmə ekspertizası sahəsində yeni inkişaf mərhələsinin əsası qoyulur.

"Azərbaycan Respublikasında məhkəmə ekspertizası sahəsinin inkişafına dair 2026-2030-cu illər üçün Konsepsiya" bu sahədə islahatların istiqamətini müəyyən edən strateji sənəd kimi qəbul olunub. Sənəd məhkəmə-hüquq sisteminin keyfiyyət transformasiyasına yönəlmiş kompleks yanaşmanı əks etdirir.

Konsepsiyada normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi, rəqəmsallaşdırma, kadr potensialının inkişafı və maddi-texniki təminat kimi istiqamətlər bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə nəzərdə tutulub.

Sənədin ən mühüm komponentlərindən biri məhkəmə ekspertizası fəaliyyətinin rəqəmsal transformasiyasıdır. Bu istiqamətdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 4 noyabr tarixli "Məhkəmə Ekspertizası" informasiya sisteminin yaradılması haqqında Fərmanı mühüm institusional və hüquqi baza rolunu oynayır. Fərman məhkəmə ekspertizası prosesində şəffaflığın, operativliyin və obyektivliyin artırılmasını, bu sahədə bütün əsas prosedurların elektron platforma üzərindən həyata keçirilməsini nəzərdə tutur.

Yeni yaradılacaq sistem vasitəsilə ekspertiza təyin edilməsi ilə bağlı qərarların (qəraradların) və müqavilələrin elektron qaydada qəbulu, onların icraata yönəldilməsi və prosesin real vaxt rejimində izlənməsi mümkün olacaq. Eyni zamanda, hər bir məhkəmə eksperti və istifadəçi üçün şəxsi kabinetlərin yaradılması, ekspertiza müddətlərinə nəzarət mexanizmlərinin tətbiqi və gecikmələrlə bağlı avtomatlaşdırılmış bildirişlərin göndərilməsi idarəetmədə çevikliyi əhəmiyyətli dərəcədə artıracaqdır.

Sistem çərçivəsində ekspert rəylərinin və vəsatətlərin gücləndirilmiş elektron imza ilə

təqdim edilməsi, məlumatların arxivləşdirilməsi və digər dövlət informasiya ehtiyatları ilə integrasiyası isə həm hüquqi etibarlılığı, həm də məlumat mübadiləsinin səmərəliliyini təmin edən əsas amillərdir.

Bununla yanaşı, sistemin tətbiqi məhkəmə ekspertizası sahəsində vahid məlumat və bilik bazasının formalaşdırılmasına, statistik və analitik hesabatların hazırlanmasına, eləcə də bəzi ekspertiza növlərinin elektron qaydada aparılmasına imkan yaradacaq.

Vahid informasiya sisteminin yaradılması və dövlət qurumları arasında integrasiyanın təmin edilməsi ekspertiza proseslərini həm strukturlaşdıracaq, həm də sürətləndirəcək.

Həmçinin Konsepsiyada maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi də xüsusi yer tutur. Müasir laboratoriyaların qurulması, yeni texnologiyaların tətbiqi və infrastrukturun yenilənməsi prosesi həm rəqəmsallaşmanı təmin edəcək, həm də ekspertiza fəaliyyətində süni intellekt alətlərinin tətbiqi imkanlarını artıracqdır. Xüsusilə yüksək texnoloji tədqiqat metodlarının tətbiqi mürəkkəb işlərin daha qısa müddətdə və daha etibarlı şəkildə araşdırılmasına imkan verəcək.

Bununla yanaşı, Konsepsiya potensial riskləri də nəzərə alır. Maliyyə resurslarının məhdudluğu, rəqəmsal bacarıqların yetərli olmaması və sistemlərarası integrasiyada mümkün gecikmələr kimi amillərin təsirinin neytrallaşdırılması üçün konkret mexanizmlər müəyyən edilib.

Ümumilikdə, Konsepsiya məhkəmə ekspertizası sahəsində keyfiyyət, sürət və etibarlılıq balansını təmin etməyə yönəlmiş kompleks rəqəmsal islahat modelidir. Onun uğurlu icrası nəticəsində yalnız ekspertiza sisteminin deyil, bütövlükdə ədalət mühakiməsinin effektivliyinin yüksəlməsi gözlənilir.

Baş Prokurorluqda "Elektron sübutlar və müasir kriminalistika" mövzusunda təlim keçirilib

24 aprel 2026-cı il tarixində Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Elm-Tədris Mərkəzi tərəfindən prokurorluq əməkdaşlarının informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində bilik və bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi məqsədilə "Elektron sübutlar və müasir kriminalistika: prokurorluq əməkdaşları üçün praktik yanaşmalar" mövzusunda növbəti təlim keçirilib.

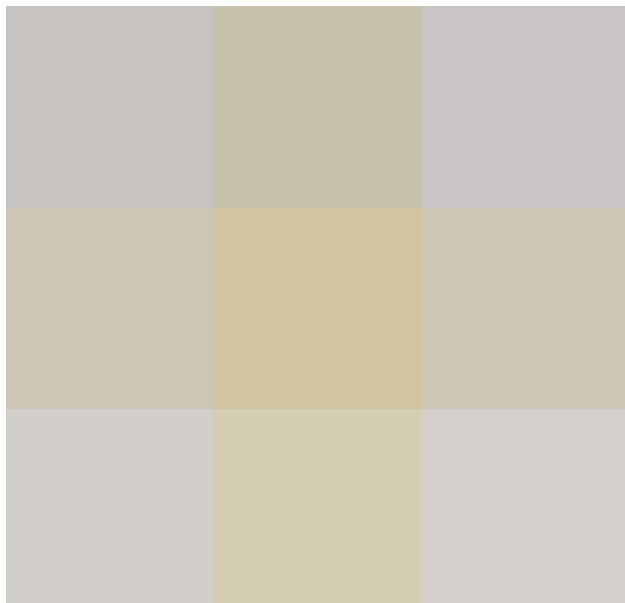
Təlim zamanı "Azərbaycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizliyə dair 2023-2027-ci illər üçün Strategiyası"nın icrası kontekstində rəqəmsal kriminalistikanın aktual məsələləri, elektron sübutların cinayət təqibi üzrə top-

lanması, saxlanması və qiymətləndirilməsi mexanizmləri, kibertəhlükəsizliyin təminində süni intellekt texnologiyalarının tətbiqi, habelə bu sahədə hüquqi tənzimləmə və prokurorluq nəzarətinin əsas istiqamətləri üzrə məruzələr təqdim olunub.

Bununla yanaşı, süni intellekt vasitəsilə kibercinayətlərin aşkarlanması və araşdırılması prosesində rəqəmsal sübutların hüquqi qiymətləndirilməsinin xüsusiyyətləri, açıq internet resursları və sosial şəbəkələrdə mövcud risklər, informasiya təhlükəsizliyi və hüquqi məsuliyyət məsələləri ətrafında dinləyicilərlə geniş müzakirələr aparılıb.

Sonda qeyd edilib ki, prokurorluq əməkdaşlarının bu istiqamətdə peşə hazırlığının gücləndirilməsi məqsədilə analogi təlimlərin davamlı olaraq təşkili planlaşdırılır.

DTX-də Azərbaycan təhlükəsizlik orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı günü münasibətilə tədbir keçirilmişdir

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) 28 Mart - Azərbaycan təhlükəsizlik orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı günü və bu orqanların yaradılmasının 107-ci ildönümü qeyd olunmuşdur.

Bu əlamətdar tarixlə əlaqədar DTX-nin rəisi general-polkovnik Əli Nağıyev və Xidmətin əməkdaşları Fəxri xiyabanda Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının fəxri rəhbəri, Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edərək, dahi şəxsiyyətin əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad etmişlər. Görkəmli oftalmoloq-alim Zərifə Əliyevanın da xatirəsi anılmış, məzarı üzərinə gül dəstələri düzülmüşdür.

Sonra DTX-nin şəxsi heyəti tərəfindən Şəhidlər xiyabanında Azərbaycanın müstəqilliyi və azadlığı uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin və

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları olan təhlükəsizlik orqanlarının əməkdaşlarının məzarları ziyarət edilmiş, “Əbədi məşəl” abidəsinin qarşısına əklil qoyulmuşdur.

DTX-nin əməkdaşları və veteranlarının iştirakı ilə Xidmətin akt zalında keçirilmiş tədbirdə şəhidlərimizin və Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildikdən və Dövlət Himni səsləndirildikdən sonra Xidmət rəisi Əli Nağıyev çıxış edərək, təhlükəsizlik orqanlarının yaranma tarixi və təşəkkülü prosesindən, Ulu Öndərin həm bu təsisatda rəhbər vəzifələrdə çalışdığı zamanlarda, həm də müstəqillik qazandıqdan sonra təhlükəsizlik təşkilatının inkişafı üçün göstərdiyi misilsiz və əvəzsiz xidmətlərdən, dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında və birbaşa dəstəyi ilə Azərbaycanın müasir çağırışlara adekvat cavab verə bilən xüsusi xidmət orqanlarının formalaşmasından ətraflı söhbət açmış, təhlükəsizliyin etibarlı təmin olunması üçün bundan sonra da bütün qüvvə və vasitələrin səfərbər olunacağını demişdir.

Dünyanın bir çox yerlərində hərbi qarşıdurmaların, mürəkkəb geosiyasi vəziyyətin və iqtisadi təlatümlərin mövcudluğunun regionda əməliyyat şəraitinə ciddi təsir etdiyini vurğulayan general-polkovnik Əli Nağıyev ötən dövrdə xarici xüsusi xidmət orqanlarının və digər qüvvələrin ölkəmiz əleyhinə yönələn kəşfiyyat-pozuculuq və terror-təxribat

fəaliyyətinin qarşısının alınması istiqamətində DTX-nin gördüyü işlərdən və əldə olunmuş uğurlu nəticələrdən də danışmışdır. Xidmət rəisi həmçinin DTX tərəfindən həyata keçirilmiş əməliyyat-istintaq tədbirləri nəticəsində ötən zaman ərzində qarşısı alınmış dövlətə xəyanət, casusluq, terrorçuluq, terrorçuluğa hazırlıq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, Azərbaycan Respublikasının hüddurlarından kənarda silahlı münaqişələrdə iştirak etmək məqsədilə sabit qrup yaratma, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, dövlətin konstitusiyaya quruluşunu zorla dəyişdirmə, dövlət və ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə və sair cinayət faktları barədə geniş məlumat vermişdir.

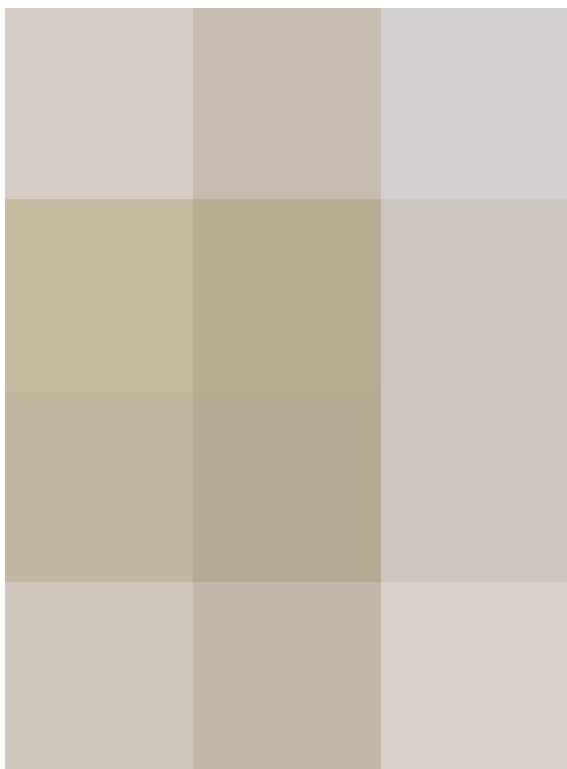
Daha sonra digər çıxış edənlər bu orqanların keçdiyi tarixi yoldan, Ulu

Öndər Heydər Əliyevin xüsusi xidmət orqanlarımızın milliləşdirilməsi yönündə atdığı qətiyyətli və cəsarətli addımlardan, dahi rəhbərin təhlükəsizlik təşkilatındakı fəaliyyəti ilə bu orqanlarda peşəkarlıq məktəbinin əsasının qoyulmasından və bu məktəbin davamçıları olan DTX-nin əməkdaşlarının öz fəaliyyətlərini müasir zamanın tələblərinə uyğun şəkildə qurmasından bəhs etmişlər.

Çıxışlar bitdikdən sonra Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamları ilə ali hərbi rütbələrə və yüksək dövlət mükafatlarına layiq görülmüş DTX-nin əməkdaşlarının təltif edilməsi mərasimi keçirilmişdir.

Tədbir DTX-nin və “AnewZ” televiziya kanalının birgə layihəsi olan “Yolun yarısında” sənədli filminin nümayişi ilə başa çatmışdır.

Daxili İşlər Nazirliyində Kollegiya iclası keçirilib

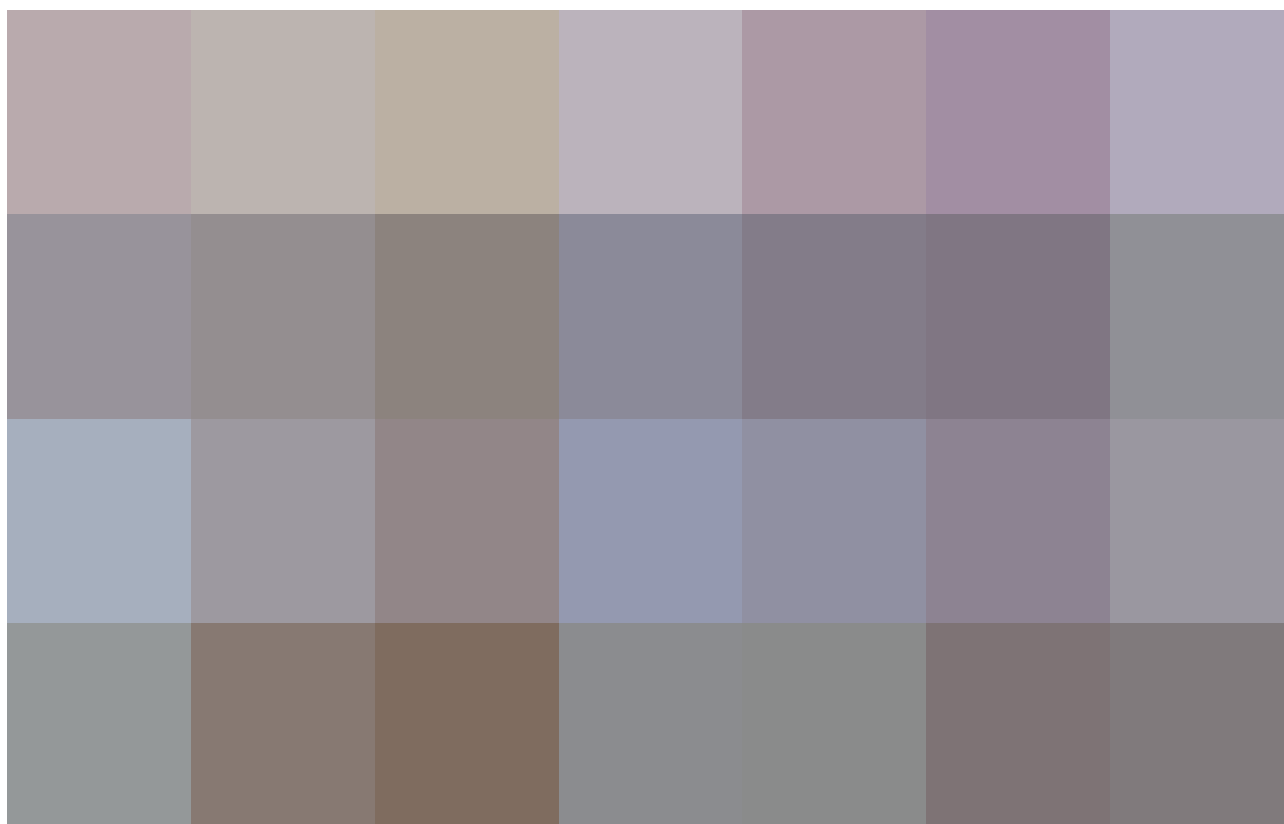
Aprelin 21-i Daxili İşlər Nazirliyində onlayn formatda Kollegiya iclası keçirilib.

Mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlərin qarşısının alınması və açılması, mühafizə-siqnalizasiya vasitələrinin tətbiqi sahəsində həyata keçirilən tədbirlər və bayır xidmətinin təşkilinin vəziyyətinə həsr olunmuş iclası giriş sözü ilə açan nazir general-polkovnik Vilayət Eyvazov bildirib ki, ictimai asayişin və təhlükəsizliyin qorunması sahəsində fəaliyyət digər hüquq-mühafizə orqanları ilə qarşılıqlı əlaqədə 2026-cı ilin

birinci rübündə də məqsədyönlü şəkildə davam etdirilib. Cinayətlərin qarşısının alınması, açılması, istintaqı, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində həyata keçirilən kompleks tədbirlər müsbət nəticələr verib, kriminogen durum nəzarətdə saxlanılıb.

Qeyd olunub ki, cari ilin 3 ayında əməliyyat-axtarış və istintaq fəaliyyətinin subyekti olan bütün dövlət qurumları üzrə qeydə alınmış 7738 cinayətin 85,9 faizinin açılması təmin olunub. Daxili İşlər Nazirliyi və prokurorluq üzrə qeydə alınmış cinayətlərin 90,1 faizi açılıb. 2025-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə cinayətlərin dinamikasında 4,9 faiz azalma baş verib. Qeyri-aşkar şəraitdə baş verən cinayətlərin, mülkiyyət əleyhinə olanların, o cümlədən oğurluqların açılması yaxşılaşıb, qəsdən adam öldürmə və ona cəhdlərin, cibgirliklərin, quldurluqların, avtonəqliyyat vasitəsini qaçırmaların açılması tam təmin olunub. Qeyri-leqal dövriyyədən 2 ton 310 kiloqram, ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə isə 648 kiloqram çox narkotik vasitə çıxarılıb.

Ağır, xüsusilə ağır və qrup halında cinayətlərin, şəxsiyyət əleyhinə olanların, adam öldürməyə cəhdlərin, mülkiyyət əleyhinə olanların, onlardan oğurluqların, dələduzluqların, soyğunçuluqla-

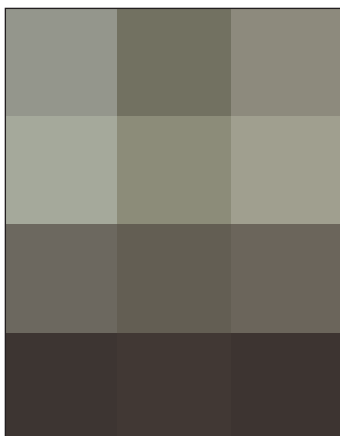

rın, quldurluqların, avtonəqliyyat vasitəsinin qaçırmaların, informasiya texnologiyalarından istifadə edilməklə törədilənlərin, əvvəllər məhkum olunmuşlar, yetkinlik yaşına çatmayanlar tərəfindən və ailə münasibəti zəminində törədilən cinayətlərin sayı azalıb, eyni zamanda yol-nəqliyyat hadisələrinin sayı 15 fakt, qəzalarda ölənlərin sayı 9 nəfər, xəsarət alanların sayı 44 nəfər az olub.

Daha sonra gündəlikdəki məsələlərlə bağlı Nazirliyin Baş idarə, idarə və ərazi polis orqanlarının rəislərinin görülmüş işlər, əldə olunmuş nəticələr, mövcud nöqsan və çatışmazlıqlar və onların aradan qaldırılması üzrə həyata keçirilən tədbirlər barədə çıxışları dinlənilib.

İclasa yekun vuran daxili işlər naziri V.Eyvazov gündəlikdəki məsələlər

üzrə görülmə işlərin bütövlükdə qənaətbəxş olduğunu, bəzi ərazi orqanlarının fəaliyyətində müəyyən nöqsan və çatışmazlıqların mövcudluğunu qeyd edərək onların aradan qaldırılması üçün müvafiq tədbirlərin görülməsini, xüsusən yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqazidd əməllərdən cəkindirilməsi üçün profilaktik işin gücləndirilməsini, onların sosial şəbəkələrin zərərli təsirlərindən qorunması məqsədilə aidiyyəti dövlət qurumları və vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə birgə maarifləndirmə tədbirlərinin daha məqsədyönlü davam etdirilməsini tələb edib. Eyni zamanda, əməliyyat-xidməti fəaliyyətin bir sıra vacib istiqamətləri və aktual məsələləri üzrə konkret tapşırıq və tövsiyələrini verib.

Məhəmməd Ağamirzəyev

*"Hüquq və Qanun" jurnalının direktoru ,
Nişantaşı Universitetinin Politologiya və
Beynəlxalq Münasibətlər fakültəsinin doktorantı*

Dövlətə xidmət fəlsəfəsini, qanunun aliliyini və qlobal vizyonu öyrədən elm ocağı

*Nişantaşı Universiteti: Təhsildə İnnovasiya,
Siyasi Liderlik və Azərbaycanla Qardaşlıq Telləri*

İstanbulun mərkəzində, ən müasir texnologiyalarla təchiz edilmiş "NeoTech" kampusu ilə seçilən Nişantaşı Universiteti bu gün təkcə Türkiyənin deyil, bütövlükdə regionun və Türk Dünyasının ən aparıcı elm və təhsil mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. 2010-cu ildən fəaliyyətə başlayan Universitetin qısa müddətdə bu qədər böyük qlobal nüfuz qazanmasının arxasında duran əsas güc rəhbərliyin - xüsusilə Qəyyumlar Şurasının sədri və Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) millət vəkili Levent Uysalın strateji vizyonu və fədakar xidmətləridir.

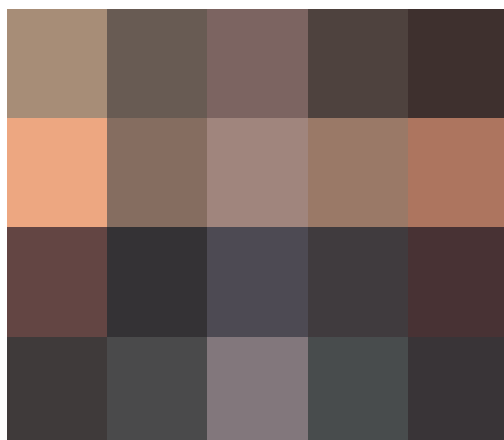
Bu məqalədə Nişantaşı Universitetinin rəhbərliyinin fəaliyyəti, rəhbər şəxsin Türkiyənin ictimai-siyasi həyatındakı alqışa layiq rolu və qardaş Azərbaycanla sarsılmaz əmək-

daşlıq əlaqələri hüquq, siyasət və beynəlxalq münasibətlər müstəvisində geniş şəkildə təhlil edilir.

Təhsildən Siyasətə Uzanan Liderlik: Millət Vəkili Levent Uysalın İctimai-Siyasi Fəaliyyətinə Alqışlar!

Nişantaşı Universitetinin qurucusu Levent Uysalın təhsil sahəsindəki uğurlarını siyasət meydanına daşıyaraq TBMM-də millət vəkili kimi fəaliyyətə başlaması, Türkiyənin ictimai-siyasi həyatında xüsusi bir mərhələdir. Onun həm akademik, həm də siyasi arenadakı fəallığı dərin bir alqışa və təqdирə layiqdir.

● **Gəncliyin Səsi:** Siyasətçi kimi Levent Uysal sadəcə bir bölgənin deyil, bütün Türkiyə gəncliyinin səsidir. Onun parlamentdəki çıxışları, qanun layihələrinə

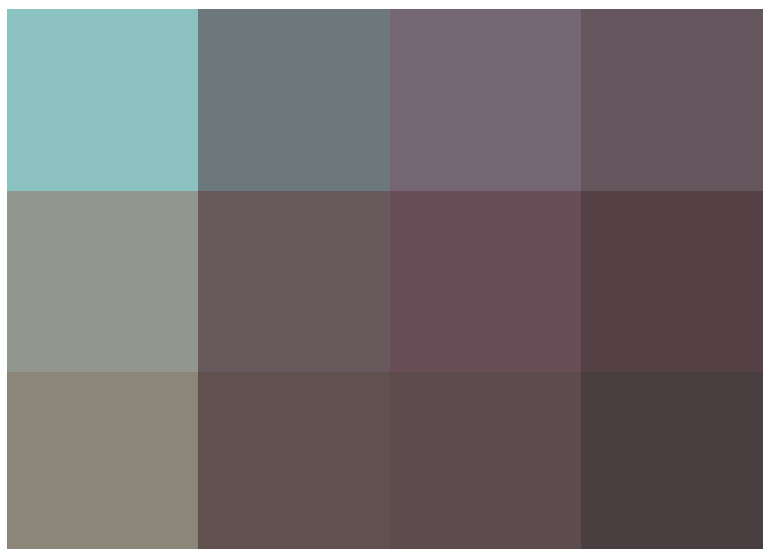
Dr. Levent Uysal
Nişantaşı Eğitim Vakfı (NEV) və İstanbul
Nişantaşı Üniversitesinin qurucusu

verdiyi təkliflər əsasən gənclərin rifahı, təhsil hüququnun əlçatanlığı və gələcəyin global çağırışlarına hazırlığı üzərində qurulub.

- **Praktik Siyasət və Dövlətçilik:** Universitet rəhbərinin dövlət idarəçiliyində birbaşa iştirakı, qanunların qəbulu prosesində fəal rol oynaması universitetin Hüquq və Beynəlxalq Münasibətlər fakültələri üçün canlı bir nümunədir. Tələbələr liderlik xüsusiyyətlərini kitabardan deyil, bilavasitə öz rəhbərlərinin siyasi fəaliyyətindən öyrənirlər.
- **Vətənpərvərlik və İctimai Məsuliyyət:** Levent Uysalın siyasi fəaliyyəti dövlətə, millətə və milli dəyərlərə sədaqət üzərində qurulub. Onun təhsil xadimi olaraq Türkiyənin güclənməsi istiqamətində atdığı addımlar, ictimai problemlərin həllinə göstərdiyi həssaslıq gerçək bir vətənpərvərlik nümunəsidir və bu fədakarlıq cəmiyyət tərəfindən hər zaman böyük rəğbətlə qarşılır.

"Bir Millət, İki Dövlət" Fəlsəfəsi: Azərbaycanla Qırılmaz Əlaqələr və Təhsil Diplomatiyası

Nişantaşı Universitetinin rəhbərliyinin fəaliyyətində ən çox qürur duyulan məqamlardan biri qardaş Azərbaycana verilən xüsusi dəyər

Prof. Dr. Ayşegül Komsuoğlu Çıtırtaoğlu -
Nişantaşı Üniversitesinin rektoru

və yaradılan genişmiqyaslı əməkdaşlıqdır. Universitet Azərbaycanla əlaqələrə sadəcə beynəlxalq münasibətlər kimi deyil, doğmalığ və qardaşlıq prizmasından yanaşır.

- **Azərbaycanlı Tələbələr üçün İkinci Ev:** Bu gün Nişantaşı Universiteti yüzlərlə azərbaycanlı gəncin ali təhsil aldığı bir məkandır. Rəhbərliyin xüsusi təşəbbüsü ilə azərbaycanlı tələbələrə yüksək diqqət göstərilir, onların hüquqları tam qorunur və onlara Türkiyədə özlərini vətənlərindəki kimi hiss etmələri üçün bütün şərait yaradılır.

- **İkili Diplom və Akademik Əməkdaşlıqlar:** Universitet rəhbərliyi müntəzəm olaraq Azərbaycana səfərlər edir, ölkənin aparıcı ali təhsil müəssisələri ilə (məsələn, UNEC, Bakı Dövlət Universiteti və digərləri) memorandumlar, ortaq elmi-tədqiqat layihələri və tələbə-müəlim mübadiləsi proqramları imzalayır.
- **Milli Maraqlara Dəstək:** Xüsusilə 44 günlük Vətən Müharibəsi dövründə və ondan sonrakı dövəmdə universitet rəhbərliyi başda Levent Uysal olmaqla Azərbaycanın haqq səsinin Türkiyə və dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında, məlumatlandırma və konfransların təşkilində böyük fəallıq göstərmişdir. Kampus daxilində tez-tez Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, Qarabağ həqiqətləri və ikitərəfli münasibətlərlə bağlı elmi-praktik konfranslar, anım və bayram tədbirləri keçirilir.

Türkiyə Respublikasının Nişantaşı Universiteti və Gəncə Dövlət Universiteti arasında Ermənistanın Azərbaycan Respublikası ərazisinə və xalqına qarşı həyata keçirdiyi haqsızlıqları pisləyən bəyanat qəbul edilmişdir.

Hüquq və Beynəlxalq Münasibətlər Təhsilində Əməli Tətbiq

Universitetin Hüquq və Beynəlxalq Münasibətlər ixtisasları beynəlxalq hüququn və global siyasətin döyünən üreyyidir. Rəhbərliyin həm siyasi, həm də təhsil sferasındakı çəkisi bu sahələrə unikal bir vizyon qatır:

- **Canlı Diplomatiya və Qanunvericilik Laboratoriyası:** Rəhbərliyin nüfuzu sayəsində Türkiyənin və dünyanın tanınmış siyasətçiləri, səfirləri, beynəlxalq hüquq üzrə tanınmış vəkiliəri vaxtaşırı olaraq universitetə dəvət olunur. Azərbaycanlı və türkiyəli tələbələr bu şəxs-

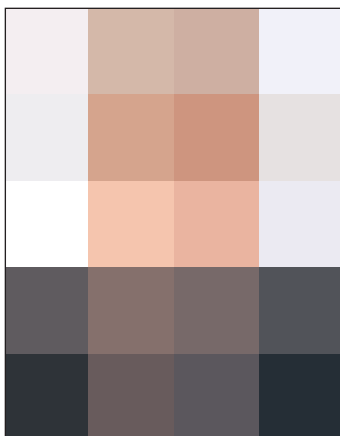
lərlə birbaşa ünsiyyət quraraq beynəlxalq münasibətlərin görünən və pərdəarxası məqamlarını, hüququn tətbiqi mexanizmlərini öyrənirlər.

- **Qlobal Türk Diasporunun Formalaşması:** Nişantaşı Universitetinin fəaliyyət hədəflərindən biri də Türk dünyasının, o cümlədən Azərbaycanın xaricdəki maraqlarını hüquqi müstəvidə müdafiə edə biləcək, beynəlxalq məhkəmələrdə və təşkilatlarda (BMT, Avropa Şurası və s.) söz sahibi olacaq savadlı və vətənpərvər kadrlar yetişdirməkdir.

Təhsil və Siyasətin Qızıl Ortası

Nişantaşı Universiteti bu gün rəhbərliyinin - cənab Levent Uysalın timsalında tək cə gənclərə elmi biliklər aşıllayan bir qurum deyil, eyni zamanda **dövlətə xidmət fəlsəfəsini, qanunun aliliyini və global vizyonu** öyrədən böyük bir məktəbdir.

Onun millət vəkili kimi Türkiyə siyasətində gənclərin və inkişafın carçısı olması, ictimai rifah üçün göstərdiyi yorulmaz fəaliyyəti həqiqətən böyük alqışlara layiqdir. Digər tərəfdən, qardaş Azərbaycana göstərilən xüsusi ehtiram, qurulan strateji təhsil körpüləri və gələcəyin ortaq gəncliyinin yetişdirilməsinə verilən töhfələr "Bir millət, iki dövlət" şüarının sözdə deyil, məhz əməldə təcəssümüdür. Nişantaşı Universiteti sarsılmaz Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığının elm və təhsil cəbhəsindəki ən qürurverici nümunələrindəndir.

Fəxrəddin Ağamirzəyev,
hüquqşünas - jurnalist.

Ləyaqətsiz vərəsəlik: miras hüququnda "layiq olmamaq" nə deməkdir?

Vərəsəlik mübahisələrində ən çox emosiyalarla qarışdırılan anlayışlardan biri ləyaqətsiz vərəsəlikdir. Gündəlik dildə bu termin bəzən "valideynə baxmayan övlad", "ailədə pis tanınan qohum" və ya "əxlaqən qınaq doğuran şəxs" kimi başa düşülür. Hüquq isə daha sərt və daha dəqiq danışır: burada mənəvi qiymətləndirmə yox, qanunda göstərilən davranış və onun məhkəmə qaydasında sübut olunması həlledicidir. Konstitusiya Məhkəməsinin mövqeyinə görə, şəxsin ləyaqətsiz vərəsə sayılıb-sayılmaması birbaşa vərəsə olmaq hüququna malik şəxslərin dairəsinin müəyyənləşdirilməsinə aid mübahisədir.

Ləyaqətsiz vərəsə kimdir?

Azərbaycan mülki hüququnda əsas norma Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsidir. Konstitusiya Məhkəməsinin qərarında bu norma belə xülasə olunur: miras qoyanın son iradəsini həyata keçirməsinə qəsdən maneə törədən, bununla da özünün və ya

yaxın şəxslərinin vərəsəliyə çağırılmasına və ya payının artırılmasına kömək göstərən, yaxud vəsiyyətdən iradəsinə qarşı qəsdən cinayət və ya digər əxlaqsız hərəkət törədən şəxs ləyaqətsiz vərəsə sayıla bilər. Bu, o deməkdir ki, meyar qohumluq deyil, davranışın hüquqi xarakteridir.

Burada vacib məqam budur ki, "kim pis övladdır?" sualına yox, "kim miras qoyanın iradəsinə hüquqi baxımdan qəsdən müdaxilə edib?" sualına cavab verir. Məhz buna görə də ləyaqətsiz vərəsəlik institutu ailədaxili narazılıqları deyil, son iradəyə qarşı qəsdli müdaxiləni hədəfləyir. Konstitusiya Məhkəməsi ayrıca vurğulayıb ki, 1137-ci maddə miras qoyanın və ya yaxınlarının şəxsiyyətinə qarşı törədilmiş istənilən hüquqazidd əməli ümumi şəkildə əhatə etmir; normanın mərkəzində məhz son iradənin həyata keçirilməsinə maneə dayanır.

Kimlərə şamil oluna bilər?

Qanunun məntiqindən çıxış etsək, ləyaqətsiz vərəsəlik potensial olaraq vərəsə ola biləcək istənilən şəxsə aid edilə bilər: qanun üzrə vərəsəyə də, vəsiyyət üzrə vərəsəyə də. Əsas məsələ həmin şəxsin miras qoyanın son iradəsinə qarşı qəsdli davranış göstərib-göstərməməsidir. Məhz buna görə də "oğuldur", "qızıdır", "həyat yoldaşıdır", "qardaşıdır" kimi statuslar avtomatik cavab yaratmır; hüquqi nəticəni doğuran şey davranışdır.

Praktik baxımdan bu kateqoriyaya, məsələn, vəsiyyətnamənin gizlədilməsi, məhv edilməsi, saxtalaşdırılması, miras qoyanın vəsiyyət verməsinə və ya əvvəlki iradəsinə dəyişməsinə qəsdən maneə olunması, yaxud son iradənin icrasını əngəlləyən davranışlar aid ola bilər. Amma burada da incə sərhəd var: sadəcə ailə münasibətlərinin pozulması, qayğısızlıq,

kobud rəftar və ya uzunmüddətli küsülülük özlüyündə ləyaqətsiz vərəsəlik nəticəsi yaratmır.

Ləyaqətsiz vərəsə necə müəyyən olunur?

Bu statusu nə notarius, nə digər vərəsələr, nə də sadəcə ictimai rəy müəyyən edir. Konstitusiya Məhkəməsinin 1203.1-ci maddənin şərhinə dair qərarında göstərilir ki, "vərəsəlik hüququndan məhrum etməyə səbəb olan hallar" dedikdə, Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsində nəzərdə tutulan və məhkəmə qaydasında müəyyən edilən hallar başa düşülür. Başqa sözlə, "ləyaqətsiz vərəsə" hüquqi nəticəsinə yaranan mərkəzi mexanizm məhkəmə qərarıdır.

Buradan üç nəticə çıxır. Birincisi, hərəkət qəsdən olmalıdır. İkincisi, həmin hərəkət miras qoyanın son iradəsinə və ya onun icrasına hüquqi baxımdan təsir göstərməlidir. Üçüncüsü, bu hal məhkəmədə sübut olunmalıdır.

Konstitusiya Məhkəməsi həm də qeyd edir ki, şəxsin ləyaqətsiz vərəsə elan olunaraq vərəsəlik hüququndan və məcburi pay almaq hüququndan məhrum edilməsi barədə məhkəməyə müraciət etmək hüququ olan subyektlərin dairəsi Mülki Məcəllənin 1139-cu maddəsi ilə ayrıca müəyyənləşdirilib. Bu detal vacibdir, çünki ləyaqətsiz vərəsəlik sadəcə maddi norma deyil, eyni zamanda prosessual qayda tələb edən institutdur.

Ləyaqətsiz vərəsəliyin nəticəsi nədir?

Əsas nəticə ondan ibarətdir ki, belə şəxs miras bölgüsündən kənarlaşdırılır və artıq vərəsə olmaq hüququna malik şəxslərin dairəsinə daxil edilmir. Bu isə praktiki olaraq digər vərəsələrin pay nisbətlərinin dəyişməsi, bəzi hallarda yeni bölgü aparılması və miras işinin başqa hüquqi çərçivədə həll edilməsi deməkdir. Konstitusiya Məhkəməsinin hüquqi mövqeyi də bunu təsdiq edir: ləyaqətsiz vərəsəlik mübahisəsi birbaşa vərəsələr dairəsinin müəyyənləşdirilməsinə təsir göstərir.

Burada xüsusilə bir qarışıqlığı aradan qaldırmaq lazımdır. Vəsiyyətnamədə kiminsə mirasdan məhrum edilməsi ilə ləyaqətsiz vərəsə elan olunması eyni institut deyil. Konstitusiya Məhkəməsi açıq deyir ki, vəsiyyət edən şəxs vəsiyyətnamədə məcburi pay almaq hüququ olan vərəsəni ümumən vərəsəlik hüququndan məhrum etsə belə, bu, onu avtomatik olaraq məcburi pay hüququndan məhrum etmir; belə məhrumetmə yalnız Mülki Məcəllənin 1203.2-ci maddəsinə əsasən miras qoyanın hələ sağlığında onun iddiası üzrə məhkəmə qaydasında mümkündür.

Bu səbəbdən ləyaqətsiz vərəsəliyin nəticəsi təkcə "paydan məhrum olmaq" deyil. O, həm də məcburi pay institutuna toxuna bilər, amma yalnız qanunun ayrıca qoyduğu şərtlərlə. Yəni vəsiyyətnamə ilə kimisə kənarlaşdırmaq bir şeydir, ləyaqət-

siz vərəsəlik və məcburi paydan məhrumetmə isə başqa və daha ağır hüquqi mexanizmdir.

Kazus: iki fərqli vəziyyət

Təsəvvür edək ki, miras qoyan yeni vəsiyyətnamə tərtib edib, lakin övladlarından biri həmin sənədi gizlədir ki, əvvəlki vəsiyyətnamə tətbiq olunsun və o, daha çox pay alsın. Bu halda davranış birbaşa son iradənin həyata keçirilməsinə qəsdən maneə kimi görünür. Əgər qəsd, sənədin gizlədilməsi və bu hərəkətlə vərəsəlikdə üstünlük əldə etmək məqsədi sübut olunsay, ləyaqətsiz vərəsəlik üçün ciddi hüquqi əsas yaranar. Bu nəticə Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsinin Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən verilmiş şərhinin məntiqindən çıxır.

İkinci vəziyyətdə isə övlad illərlə valideynlə münasibətdə kobud olub, ona baxmayıb, onunla əlaqəni kəsib, lakin vəsiyyətnaməyə müdaxilə etməyib, son iradənin ifadəsinə və ya icrasına birbaşa maneə olmayıb. Bu halda sosial və mənəvi qınaq ola bilər, amma ləyaqətsiz vərəsəlik nəticəsinə avtomatik keçmək hüquqi baxımdan təhlükəlidir.

Ləyaqətsiz vərəsəlik qəzəb və ya ailədaxili incikliyin hüquqi adı deyil. Bu institutun məqsədi miras qoyanın son iradəsini qorumaq, vərəsəlik münasibətlərində ədaləti saxlamaq və hüquqa zidd davranışdan miras şəklində qazanc əldə olunmasının qarşısını almaqdır.

Azərbaycan Respublikası adından

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1203.1-ci
maddəsinin şərh edilməsinə dair

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTITUSIYA MƏHKƏMƏSİ PLENUMUNUN QƏRARI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu Fərhad Abdullayev (sədr), Sona Salmanova, Rövşən İsmayilov, Ceyhun Qaracayev (məruzəçi-hakim), Rəfael Qvaladze və İsa Nəcəfovdan ibarət tərkibdə,

məhkəmə katibi İsmayıl İsmayilovun,

maraqlı subyektlərin nümayəndələri Xəzər rayon məhkəməsinin hakimi Əkrəm Qəhrəmanovun, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının İnzibati və hərbi qanunvericilik şöbəsinin baş məsləhətçisi Fuad Məmmədovun,

ekspert Bakı Dövlət Universitetinin Mülki hüquq kafedrasının müdür əvəzi, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Rüfət Göyüşovun iştirakı ilə,

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VI hissəsinə müvafiq olaraq xüsusi konstitusiya icraatı üzrə açıq məhkəmə iclasında Xəzər rayon məhkəməsinin müraciəti əsasında konstitusiya işinə baxdı.

İş üzrə hakim Ceyhun Qaracayevin məruzəsini, maraqlı subyektlərin nümayəndələrinin çıxışlarını, ekspertin rəyini dinləyib, iş materiallarını araşdırıb müzakirə edərək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

M Ü Ə Y Y Ə N E T D İ :

Bakı şəhəri Xəzər rayon məhkəməsi Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin (bundan sonra - Mülki Məcəllə) 1203.1-ci maddəsinin həmin Məcəllənin 1137, 1139 və 1176-cı maddələri ilə əlaqəli şəkildə şərh edilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinə (bundan sonra - Konstitusiya Məhkəməsi) müraciət etmişdir.

Müraciətdə göstərilir ki, Fəridə Əzimova Xəzər rayon məhkəməsinə Esmira Əzimova və digərlərinə qarşı iddia ərizəsi ilə müraciət edərək 2008-ci il 10 oktyabr tarixində vəfat etmiş oğlu Tahir Əzimovun və onun vərəsələrinin, 2009-cu il 05 fevral tarixində vəfat et-

miş oğlu Vahid Əzimovun və onun vərəsələrinin və 1966-cı il təvəllüdlü qızı Reyhan Əzimovanın gələcəkdə ondan qalacaq miras əmlakdan məcburi pay almaq hüquqlarından məhrum edilməsinə dair qətnamə qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Məhkəmə iclasında F.Əzimovanın nümayəndəsi Zemfira Əsgərova (Əzimova) vəsatət qaldıraraq Mülki Məcəllənin 1203.1-ci maddəsinin həmin Məcəllənin 1137, 1139 və 1176-cı maddələri ilə əlaqəli şəkildə şərh edilməsi məqsədilə Konstitusiya Məhkəməsinə müraciət göndərilməsi barədə qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir. Xəzər rayon məhkəməsinin 2011-ci il 14 iyun tarixli qərar-

dadı ilə vəsatət təmin olunmuş, iş üzrə icraat dayandırılmış və bu məsələ ilə bağlı Konstitusiya Məhkəməsinə müraciət edilməsi qərar alınmışdır.

Müraciətdə qeyd olunur ki, F.Əzimovanın fikrincə iş üzrə cavabdehlər onun qanun üzrə vərəsələri sayılsalar da, onlarla münasibətləri qeyri-səmimidir, cavabdehlər onu incidir, ona qarşı məhkəməyə əsassız iddialar və hüquq-mühafizə orqanlarına şikayətlər verirlər. F.Əzimova hesab edir ki, vərəsələrinin niyyəti onun mülkiyyətində olan əmlakı ələ keçirməkdir. Buna görə də cavabdehlər gələcəkdə ondan qalacaq miras əmlakdan məcburi pay almaq hüquqlarından məhrum edilməlidirlər. F.Əzimova iddia tələbini Mülki Məcəllənin 1193, 1203.1 və 1203.2-ci maddələri ilə əsaslandırmışdır.

Beləliklə, Xəzər rayon məhkəməsi qeyd edir ki, Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsinin tələbinə görə vəsiyyət edənin uşaqlarının, valideynlərinin və arvadının (ərinin) vəsiyyətnamənin məzmunundan asılı olmayaraq mirasda məcburi payı vardır. Bu pay qanun üzrə vərəsəlik zamanı onlara çatması payın yarısını (məcburi pay) təşkil etməlidir. Lakin məcburi pay mütləq xarakter daşımır. Mülki Məcəllənin 1203.2-ci maddəsinə əsasən miras qoyan məcburi pay almaq hüququndan məhrumetməni hələ öz sağlığında məhkəməyə müraciət etmək yolu ilə həyata keçirə bilərlər. Həmin Məcəllənin 1203.1-ci maddəsinin tələbinə görə, məcburi pay almaq hüququndan məhrumetmə, ümumiyyətlə, vərəsəlik hüququndan məhrumetməyə səbəb olan hallar olduqda mümkündür.

Müraciətdə qeyd edilir ki, "vərəsəlik hüququndan məhrumetməyə səbəb olan hallar" dedikdə, Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsində göstərilən məhkəmə qaydasında ləyaqətsiz vərəsə qismində tanınma faktı başa düşülür. Lakin Xəzər rayon məhkəməsi hesab edir ki, bu tələb Mülki Məcəllənin 1203.1-ci maddə-

sində tam aydın göstərilmədiyindən həmin maddənin Məcəllənin 1137, 1139 və 1176-cı maddələri ilə əlaqəli şəkildə Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən şərh edilməsinə ehtiyac var.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu müraciətdə qaldırılan məsələyə dair aşağıdakıları qeyd etməyi zəruri hesab edir.

Miras qalan əmlakın müqəddəratının həll edilməsi məsələsi mühüm şəxsi və ictimai əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının (bundan sonra - Konstitusiya) 29-cu maddəsinin V hissəsi vərəsəlik hüququnun təminatına konstitusion zəmanət verir. Konstitusiyanın bu maddəsi vəsiyyət etmə hüququnu geniş anlamda bəyan edərək, vərəsəlik hüququnun təminatı kimi miras qoymağı, yəni bir tərəfdən vəsiyyət edə bilmək hüququnu, digər tərəfdən vərəsə olaraq mirası qəbul edib ona sahib olmaq hüququnu nəzərdə tutur.

Vərəsəlik hüquq institutu ailə ilə əmlak hüquq normaları qrupu arasında mövcud olan mülki hüquq münasibətlərini tənzimləyir. Vərəsəlik institutu müəyyən dərəcədə hər iki normalar qrupunun (ailə və əmlak) spesifik xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Belə ki, vərəsəlik hüquq institutunun bu xüsusiyyəti həm ona aid olan qaydaların xeyli hissəsinin məcburi xarakter daşımada, həm də müqavilə azadlığının xüsusi şərtlərlə məhdudlaşdırılmasında özünü göstərir.

Ailə və əmlak hüquq normalarının xüsusiyyətlərini özündə əks etdirən vərəsəlik hüquq institutu öz inkişaf yolunu hələ Roma hüququndan başlamışdır. Belə ki, Roma hüququ torpaq sahəsinə fərdin mülkiyyət hüququnu tanımırdı. Torpaq sahəsi hər hansı bir ailəyə və yaxud nəslə məxsus olan mülkiyyət hesab olunurdu və ailə başçısının ölümü həmin torpaq sahəsinin sahibsiz qalması ilə nəticələnirdi, dəyişən isə yalnız torpaq sahəsindən istifadə edənlər olurdu.

Bununla yanaşı, ölmüş şəxsə məxsus əmlakın sahibsiz qalması cəmiyyətin və iqtisadi münasibətlərin inkişafına mənfi təsir göstərən amillərdən biri olardı. İqtisadi münasibətlərin iştirakçılarının vəziyyəti ödəmə qabiliyyəti ilə müəyyən olunur və bu səbəbdən də ödəmə qabiliyyətinin sabitliyi təsadüfi hadisələrdən, eləcə də, şəxsin ölümündən asılı olmalıdır. Bu baxımdan cəmiyyətin və iqtisadi münasibətlərin inkişafı ölən şəxsin borcu ilə onun əmlakının birləşməsinə gətirib çıxarmışdır. Belə ki, əmlakı vəsiyyət üzrə qəbul edən şəxs ölən şəxsin borcları üçün cavabdehlik daşımali idi. Bu prinsipə əsaslanaraq vəsiyyət üzrə əmlakın vərəsələrə keçməsi qaydası universal xarakter almış, bununla da əmlak təsadüfi şəxslərə deyil, məhz qabaqcadan məlum olan yaxın qohumlara və ya vəsiyyət edən tərəfindən müəyyənləşdirilən şəxsə keçirdi.

Vərəsəlik hüquq institutunun formalaşdığı ilk dövrlərdə vərəsəlik hüququnun yalnız bir növü məlum idi - qanun üzrə vərəsəlik. Ölən şəxsin əmlakının varisliyi bu şəxsin iradəsi ilə dəyişdirilə bilməzdi. Roma hüququnda bu qayda "solus deus heredem facere potest, non homo" (insan deyil, yalnız tanrı varis yarada bilər) kimi ifadə olunurdu.

Tayfa və qəbilə münasibətləri zəiflədikcə vərəsəlik münasibətləri də fərdiləşməyə başlamışdır. Bu prosesin ilk formaları atanın öz oğulları arasında miras əmlakın bölüşdürülməsində, eləcə də vərəsələrə çatması əmlakdan vəsiyyət tapşırıqlarının (leqatlar) (xeyyəmə məqsədləri üçün vəsiyyətin edilməsi) yaranmasında özünü göstərirdi.

Bütün bu amillər müasir vərəsəlik institutunun formalaşmasına öz təsirini göstərmişdir. Belə ki, vəsiyyət azadlığı qanun əsasında vərəsəlik hüquq institutunda mövcud olan məhdudiyyətlər ilə yanaşı mülkiyyət üzərində sərəncam azadlığı və müqavilə azadlığı ilə bərabər inkişaf etmişdir.

Roman-alman hüquq sisteminə üstünlük verən ölkələrdə vərəsəlik hüquq institutu bu ənənələrin təsiri altında inkişaf etmişdir. Eyni zamanda vəsiyyət azadlığını məhdudlaşdıran məcburi pay almaq hüququ əksər ölkələrin hüquq sistemlərində yer almışdır.

Bu hüquq sisteminə aid əksər ölkələrdə məcburi payın miqdarı bütün varislər üçün eyni həcmdə müəyyən olunsa da, bəzi ölkələrin qanunvericiliyində bu payın miqdarı fərqli müəyyən olunmuşdur. Belə ki, Almaniya qanunvericiliyinə əsasən vərəsəlikdə məcburi pay hamı üçün eyni (qanuni payın yarısı), İsveçrə qanunvericiliyində isə məcburi payın həcmi enən xətt üzrə qohumlar üçün qanun üzrə onlara çatması payın 3/4-ü, valideynlər üçün 1/2-i, qardaş, bacılar üçün 1/4-i olaraq müəyyən edilmişdir. Fransanın mülki qanunvericiliyinə görə miras qoyanın sərbəst vəsiyyət edə biləcəyi əmlak şəxsin bir uşağı olduğu halda bütün əmlakının yarısını, iki uşaq olduqda 1/3-ni, üç və daha çox uşaq olduqda isə 1/4-ni təşkil edir.

Roma hüququnun prinsipləri əsas götürülərək əksər Avropa ölkələrinin qanunvericiliyində üzlü səbəblər olduğu halda miras qoyanın istəyi ilə mirasda məcburi pay hüququndan məhrum etmə qaydası müəyyən olunmuşdur. Ölkələrin bəzilərində məhrum etmə üçün ciddi əsasların olması tələb olunsa da (məsələn, Almaniya və İsveçrə) digərlərində (məsələn, Rusiya və Qazaxıstan) isə bunu əsaslandırmağın zəruriliyi xüsusi olaraq qanunvericiliklə müəyyən olunmamışdır.

Belə ki, Almaniya Mülki Nizamnaməsinin 2333§-də müəyyən olunan qaydaya əsasən miras qoyan özündən sonra gələnləri (yəni yaxın qohumlarını) miras əmlakdan aşağıdakı hallardan biri mövcud olduqda məhrum edə bilər: əgər varis miras qoyanın, onun həyat yoldaşının və ya digər varisin həyatına qəsd edərsə; vərəsə qəsdən miras qoyana və yaxud onun həyat yoldaşına münasibətdə sərt rəftar

edərsə (bu o halda qəbul olunur ki, vərəsə miras qoyan şəxsin nəslinin nümayəndəsi olsun); vərəsə miras qoyana və yaxud onun həyat yoldaşına münasibətdə cinayətdə və yaxud hər hansı digər hüquqa zidd əməldə təqsirli sayılarsa; vərəsə miras qoyanın saxlanması ilə əlaqədar qanunla onun üzərinə qoyulmuş vəzifələrini kobudcasına pozarsa; vərəsə miras qoyanın iradəsinə zidd olaraq şəərəfsiz və əxlaqsız həyat sürərsə.

Rusiya Federasiyasının Mülki Məcəlləsinin 1119-cu maddəsinə görə isə vəsiyyəet edən öz istəyinə uyğun olaraq öz əmlakını istənilən şəxsə vəsiyyəet edə bilər, vərəsələrin miras əmlakda paylarını istədiyi kimi müəyyən edə bilər, qanun üzrə vərəsələrdən birini, bir neçəsini və yaxud da hamısını heç bir səbəb göstərmədən miras əmlakdan məhrum edə bilər. Eyni zamanda icra edilmiş vəsiyyətnaməni ləğv edən və yaxud dəyişdirən qaydaları müəyyən edən digər sərəncamlar verə bilər. Bununla yanaşı, Rusiya mülki qanunvericiliyi vəsiyyəet edənin vəsiyyəet azadlığını onun yetkinlik yaşına çatmayan uşaqlarının, əmək qabiliyyəti olmayan yaxın qohumlarının və sair şəxslərin mirasda məcburi pay almaq hüququ ilə məhdudlaşdırır.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində vərəsəlik hüquq institutu və bu institutun ayrılmaz tərkib hissəsi olan vərəsəlikdə məcburi pay hüququ Roman-alman hüquq sisteminə aid ölkələrin qanunvericiliyi ilə oxşar qaydada həll edilmişdir.

Belə ki, Mülki Məcəllənin 1133.1-ci maddəsinə əsasən ölmüş şəxsin (miras qoyanın) əmlakı başqa şəxslərə (vərəsələrə) qanun üzrə və ya vəsiyyəet üzrə və ya hər iki əsasla keçir. Qanun üzrə vərəsəlik (ölmüş şəxsin əmlakının qanunda göstərilmiş şəxslərə keçməsi) o zaman qüvvədə olur ki, miras qoyan vəsiyyətnamə qoymur, yaxud vəsiyyətnamə tamamilə və ya qismən etibarsız sayılır (Mülki Məcəllənin 1133.2-ci maddəsi).

"Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1193-cü maddəsinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13-cü maddəsinin I və II hissələrinə, 29-cu maddəsinin I, II və III hissələrinə uyğunluğunun yoxlanılmasına dair" 2011-ci il 20 oktyabr tarixli Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun Qərarında "mirasda məcburi pay hüququ" ilə bağlı formalaşdırdığı hüquqi mövqeyə əsasən mirasda məcburi pay sosial-iqtisadi və əxlaqi yükü olan vərəsəlik hüququnun ənənəvi hissəsidir. Məcburi pay hüququ ölənin şəxsin yaxınlarının müəyyən kateqoriyasına (yəni məcburi vərəsələrinə) münasibətdə sosial təminat rolunu oynayır. Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyi vərəsəlik hüququnda sosial ədalət prinsipindən çıxış edərək, dövlətlə fərd arasında münasibətləri, gender əlaqələrini, gənclə ahlil insan, sabit ailə və digər münasibətləri tarazlayaraq hüquq münasibətlərinin iştirakçısı olan müəyyən kateqoriyalı imtiyazlı şəxslərə (uşaqlar, qadınlar, fiziki qüsurlu insanlar) digərləri ilə nisbətdə bərabər hüquqi imkanlar yaradır.

Mirasda məcburi pay hüququ olan şəxslərin dairəsi Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsində məhdud qaydada göstərilmişdir. Həmin maddəyə müvafiq olaraq vəsiyyəet edənin uşaqlarının, valideynlərinin və arvadının (ərinin) vəsiyyətnamənin məzmunundan asılı olmayaaraq mirasda məcburi payı vardır. Məcburi pay qanun üzrə vərəsəlik zamanı onlara çatması payın yarısını təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyinə görə hər bir şəxs vəsiyyətnamə əsasında öz vərəsələrini mirasdan məhrum edə bilər. Mülki Məcəllənin 1176-cı maddəsində müəyyən olunmuş qaydaya görə vəsiyyəet edən qanun üzrə vərəsələrdən birini, bir neçəsini və ya hamısını vəsiyyətnamə ilə mirasdan məhrum edə bilər və bunu əsaslandırmağa borclu deyildir.

Qeyd edilməlidir ki, vəsiyyəet edənin qanun üzrə vərəsələrdən birini, bir neçəsini və ya

hamısını vəsiyyətnamə ilə mirasdan məhrum edə bilməsi və bunu əsaslandırmağa borclu olmaması vəsiyyət azadlığı prinsipinə əsaslanır. Mülkiyyətçinin vəsiyyətnaməni hələ öz sağlığında qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq tərtib etməsi və vərəsələrdən birini, bir neçəsini və ya hamısını vəsiyyətnamə ilə mirasdan məhrum edə bilməsi vəsiyyət edənin öz mülkiyyəti üzərində sərəncam vermək hüququnu təmin edən amillərdən biridir.

Lakin vəsiyyətnamə ilə mirasdan məhrum etmə məcburi pay hüququ olan şəxslərə şamil edilmir. Belə ki, mülki qanunvericilik məcburi pay almaq hüququndan məhrum etmənin yalnız məhkəmə qərarı əsasında həyata keçirilməsini nəzərdə tutur.

Qanunverici tərəfindən göstərilən norma ilə vəsiyyət edənə hələ öz sağlığında məhkəməyə müraciət edərək məcburi pay almaq hüququ olan şəxsləri bu hüquqdan məhrum etmək imkanının verilməsi vəsiyyət edənin öz mülkiyyəti üzərində sərəncam vermək hüququ ilə vərəsəlik hüququnda sosial ədalət prinsipi arasında tarazlığın yaranmasına xidmət edir.

Mülki Məcəllənin 1203.1-ci maddəsinə əsasən məcburi pay almaq hüququndan məhrum etmə, ümumiyyətlə, vərəsəlik hüququndan məhrum etməyə səbəb olan hallar olduqda mümkündür. Göründüyü kimi, məcburi pay almaq hüququndan məhrum etmə, ümumi qaydada vərəsəlik hüququndan məhrum etməyə səbəb olan hallarda həyata keçirilə bilər.

Vərəsəlik hüququndan məhrum etməyə səbəb olan hallar Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsində öz əksini tapmışdır. Həmin maddəyə əsasən miras qoyanın son iradəsini həyata keçirməsinə qəsdən maneə törətmiş və bununla da özünün və ya özünə yaxın şəxslərin vərəsəliyə çağırılmasına və ya miras paylarının artırılmasına kömək göstərmiş, yaxud vəsiyyət edənin vəsiyyətnamədə ifadə edilmiş son iradəsinə qarşı qəsdən cinayət və ya

digər əxlaqsız hərəkət törətmiş şəxs (ləyaqətsiz vərəsə) nə qanun üzrə, nə də vəsiyyət üzrə vərəsə ola bilməz, bu şərtlə ki, həmin hallar məhkəmə tərəfindən təsdiq edilsin.

Qanunverici şəxsin ləyaqətsiz vərəsə elan edilərək vərəsəlik hüququndan və məcburi pay almaq hüququndan məhrum edilməsi barədə məhkəməyə müraciət etmək hüququ olan subyektlərin dairəsini Mülki Məcəllənin 1139-cu maddəsi ilə konkret müəyyənləşdirmişdir. Belə ki, Mülki Məcəllənin bu maddəsinə müvafiq olaraq ləyaqətsiz vərəsənin vərəsəlik hüququndan məhrum edilməsinə əsas verən hal ləyaqətsiz vərəsənin vərəsəlik hüququndan məhrum edilməsindən müəyyən əmlak nəticələri əldə edən şəxsin iddiası üzrə məhkəmə tərəfindən müəyyən edilir. Mülki Məcəllənin 1203.2-ci maddəsinə əsasən isə məcburi pay almaq hüququndan məhrum etməni miras qoyan hələ öz sağlığında məhkəməyə müraciət etmək yolu ilə həyata keçirə bilər.

Nəzərə almaq lazımdır ki, Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsi miras qoyanın və yaxud onun yaxınlarının şəxsiyyətinə qarşı törədilmiş hər hansı hüquqa zidd hərəkətləri deyil, məhz miras qoyanın son iradəsinin həyata keçirilməsinə qəsdən maneə törətmiş, yaxud vəsiyyət edənin vəsiyyətnamədə ifadə edilmiş son iradəsinə qarşı qəsdən cinayət və ya digər əxlaqsız hərəkət törətmiş şəxsin təqsirinin məhkəmə tərəfindən təsdiq olunduğu təqdirdə onun nə qanun üzrə, nə də vəsiyyət üzrə vərəsə ola bilməməsini müəyyən edir.

Göründüyü kimi, miras qoyanın son iradəsini həyata keçirməsinə qəsdən maneə törətmiş, yaxud vəsiyyət edənin vəsiyyətnamədə ifadə edilmiş son iradəsinə qarşı qəsdən cinayət və ya digər əxlaqsız hərəkət törətmiş şəxsin ləyaqətsiz vərəsə elan olunması yalnız vərəsələrdən birinin və ya bir neçəsinin məhkəməyə müraciəti əsasında həyata keçirilə bilər.

Lakin vəsiyyəət edən vərəsələrdən hər hansı birinin məcburi pay hüququndan məhrum edilməsi ilə bağlı məhkəməyə müraciət edərkən, həmin şəxslərin Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsi baxımından, onun son iradəsinin həyata keçirilməsinə qəsdən maneə törətməsini, yaxud vəsiyyətnamədə ifadə edilmiş son iradəsinə qarşı qəsdən cinayət və ya digər əxlaqsız hərəkət törətməsini əsaslandırması mümkün deyil. Ona görə ki, Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsi əsasında ləyaqətsiz vərəsə qismində tanınması miras qoyanın vəfatından sonra mübahisələndirilir.

Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsində qeyd olunan miras qoyana qarşı qəsdən cinayət və ya digər əxlaqsız hərəkət törətmiş şəxsin hərəkətləri anlayışı həmin Məcəllənin 1203.1-ci maddəsinin "məcburi pay almaq hüququndan məhrumetmə, ümumiyyətlə, vərəsəlik hüququndan məhrumetməyə səbəb olan hallar" müddəasını tam əhatə etmir. Belə ki, burada miras qoyana qarşı qəsdən cinayət və ya digər əxlaqsız hərəkətlər məcburi paydan məhrum etmək üçün səbəb kimi götürülsə də, bu cinayətlərin miras qoyanın yalnız son iradəsinin əleyhinə yönəlməsi nəzərdə tutulur.

Bununla yanaşı, Mülki Məcəllənin 1138-ci maddəsində qanunverici məcburi pay almaq hüququna dair daha bir məhdudiyyət də müəyyən etmişdir. Belə ki, bu maddəyə görə valideynlik hüquqlarından məhrum edilmiş və

mirasın açıldığı günədək bu hüquqları bərpa edilməmiş valideynlər uşaqlarının qanun üzrə vərəsələri ola bilməzlər. Miras qoyanın saxlanması üzrə öhdələrinə qoyulmuş vəzifələrdən qəti surətdə boyun qaçıran şəxslər də qanun üzrə vərəsə ola bilməzlər, bir şərtlə ki, bu hal məhkəmə tərəfindən təsdiq edilsin.

Göründüyü kimi, Mülki Məcəllənin 1203-cü maddəsi baxımından həmin Məcəllənin 1137 və 1138-ci maddələrində göstərilən hallar qanun üzrə vərəsəlik hüququnun itirilməsinə, eləcə də vəsiyyəət edənin öz sağlığında məhkəməyə müraciəti əsasında məcburi pay almaq hüququ olan şəxslərin bu hüquqdan məhrum edilməsinə səbəb olur.

Qeyd olunanlara əsasən Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu aşağıdakı nəticəyə gəlir:

Mülki Məcəllənin 1203.1-ci maddəsinin "vərəsəlik hüququndan məhrumetməyə səbəb olan hallar" müddəası həmin Məcəllənin 1137 və 1138-ci maddələrində göstərilən halları əhatə edərək nəinki miras qoyanın son iradəsinə, həmçinin miras qoyana qarşı yönəlmə halları da ehtiva edir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VI hissəsini, "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 60, 63, 65-67 və 69-cu maddələrini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

QƏRARA ALDI:

1. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1203.1-ci maddəsinin "vərəsəlik hüququndan məhrumetməyə səbəb olan hallar" müddəası həmin Məcəllənin 1137 və 1138-ci maddələrində göstərilən halları əhatə edərək nəinki miras qoyanın son iradəsinə, həmçinin miras qoyana qarşı yönəlmə halları da ehtiva edir.
2. Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.
3. Qərar "Azərbaycan", "Respublika", "Xalq qəzeti", "Bakinski raboçi" qəzetlərində və "Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Məlumatı"nda dərc edilsin.
4. Qərar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir oluna bilməz.

Sədr Fərhad ABDULLAYEV
Bakı şəhəri 13 dekabr 2011-ci il

Azərbaycan Respublikası adından

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1193 və
1200-cü maddələrinin əlaqəli şəkildə şərh edilməsinə dair

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTITUSIYA MƏHKƏMƏSİ PLENUMUNUN QƏRARI

Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu Fərhad Abdullayev (sədr), Sona Salmanova, Südəbə Həsənova, Rövşən İsmayilov, Ceyhun Qaracayev, Rafael Qvaladze, Mahir Muradov, İsa Nəcəfov (məruzəçi-hakim) və Kamran Şəfiyevdən ibarət tərkibdə,

məhkəmə katibi Fəraid Əliyevin iştirakı ilə,

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VI hissəsinə, "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 27.2 və 33-cü maddələrinə və Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Daxili Nizamnaməsinin 39-cu maddəsinə müvafiq olaraq, xüsusi konstitusiya icraatının yazılı prosedur qaydasında keçirilən məhkəmə iclasında Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin müraciəti əsasında Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1193 və 1200-cü maddələrinin əlaqəli şəkildə şərh edilməsinə dair konstitusiya işinə baxdı.

İş üzrə hakim İ.Nəcəfovun məruzəsini, maraqlı subyektlərin nümayəndələri Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi S.Qafari və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının İqtisadi və sosial qanunvericilik şöbəsinin müdiri M.Bazıqov, mütəxəssislər Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi və Bakı Apellyasiya Məhkəməsi tərəfindən təqdim edilmiş mülahizələri, ekspert Milli Aviasiya Akademiyasının Hüquq kafedrasının müdiri, hüquq üzrə elmlər doktoru A.Rüstəmzadənin rəyini və iş materiallarını araşdırıb müzakirə edərək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

M Ü Ə Y Y Ə N E T D İ :

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinə (bundan sonra - Konstitusiya Məhkəməsi) müraciət edərək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının (bundan sonra - Konstitusiya) 60-cı maddəsi baxımından Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin (bundan sonra - Mülki Məcəllə) 1193, 1194 və 1200-cü maddələrinin şərh edilməsini xahiş etmişdir.

Müraciətdən görünür ki, iddiaçılar Ali Azimi və digərləri cavabdehlər Azimi Abbas və

qeyrilərinə qarşı iddia qaldıraraq mərhum ataları Azimi Eynullah tərəfindən mülkiyyət hüququ ilə ona məxsus olan və sağlığında bağışlanmış Sumqayıt şəhəri Novxanı bağ massivi 137 V ünvanında yerləşən bağ evinə dair bağışlama müqaviləsinin hissəvi ləğv edilməsi, çıxarışın ləğv edilməsi, torpaqdan istifadə hüququnun və evin hissəsinə vərəsəlik hüququnun tanınması və digər tələblər irəli sürərək onlara çata biləcək məcburi payların artırılmasını xahiş etmişlər.

İddia onunla əsaslandırılmışdır ki, Mülki Məcəllənin 1200-cü maddəsinə uyğun olaraq, onların miras qoyan tərəfindən bağışlanmış əşya hesabına məcburi paylarının tamamlanmasını tələb etmək hüquqları vardır. Belə ki, həmin maddəyə əsasən, miras qoyan əşyanı üçüncü şəxsə bağışladıqda, məcburi paya hüququ olan şəxs, əgər bağışlanmış əşya mirasa daxil olsaydı, onun məcburi payının arta biləcəyi məbləğdə məcburi payın tamamlanmasını tələb edə bilər. Əgər mirasın açıldığı vaxtdək hədiyyənin verilməsindən iki il keçirsə, hədiyyə hesaba alınır.

Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin 18 dekabr 2019-cu il tarixli qətnaməsi ilə iddia tələbi təmin edilməmişdir. Birinci instansiya məhkəməsi Mülki Məcəllənin 1200-cü maddəsinə istinad edərək göstərmişdir ki, qanunverici məcburi pay hüququnun olmasını vəsiyyətnamənin mövcudluğu ilə şərtləndirmişdir. Yəni miras əmlakda məcburi paya ancaq vəsiyyətnamə olduğu halda birinci növbə vərəsələr malik ola bilər, vəsiyyətnamə olmadığı halda isə qanun üzrə vərəsələrin belə hüququ yoxdur. Bu baxımdan məhkəmə hesab etmişdir ki, hazırkı işdə miras qoyan tərəfindən vəsiyyətnamə tərtib edilmədiyindən iddiaçıların Mülki Məcəllənin 1200-cü maddəsinə əsasən mirasdan məcburi pay tələb etmək hüquqları yoxdur.

İddiaçıların apellyasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, birinci instansiya məhkəməsi işi həll edərkən Mülki Məcəllənin 1200-cü maddəsinin məzmununu məhdudlaşdırıcı təfsir etmiş və nəticədə qanunsuz olaraq məcburi pay hüququnun olmasını vəsiyyətnamənin mövcudluğundan asılı etmişdir.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi məhkəmə təcrübəsində bu cür işlərlə bağlı fikir ayrılığının mövcudluğunu nəzərə alaraq müvafiq normaların Konstitusiyaya Məhkəməsi tərəfindən şərh edilməsinin zəruriliyi qənaətinə gəlmişdir. Müraciətdən hesab edir ki, məsələyə dair hüquq tətbiqetmə təcrübəsində

müxtəlif yanaşmaların olması məcburi pay tələb etmək hüququ olan şəxslərin öz hüquq və qanunla qorunan mənafelərini realizə etməsində çətinliklər yaradır.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu müraciətdə göstərilən məsələyə aydınlıq gətirilməsi üçün, ilk növbədə, vərəsəlik hüququnun mahiyyəti və əsas prinsiplərinin, miras əmlak anlayışının, eləcə də vərəsəliyin növlərinə dair normaların nəzərdən keçirilməsini zəruri hesab edir.

Konstitusiyanın 29-cu maddəsinin VII hissəsinə əsasən, dövlət vərəsəlik hüququna təminat verir. Konstitusiyanın bu norması vəsiyyət etmək hüququ ilə yanaşı, miras alma hüququna da təminat vermişdir. Belə ki, vərəsəlik hüququna təminat miras qoymağı, yəni bir tərəfdən vəsiyyət edə bilməyi, digər tərəfdən isə vərəsə olaraq mirası qəbul edib ona sahib olmanı nəzərdə tutur.

Vərəsəlik hüququ obyektiv hüquq kimi ölmüş şəxsin əmlakının və bununla bağlı hüquq və vəzifələrinin digər şəxslərə keçməsi qaydalarını müəyyənləşdirən hüquq normalarının məcmusudur. Vərəsə olmaq hüququ, yəni subyektiv hüquq kimi vərəsəlik hüququ şəxsin mülki hüquq qabiliyyətinin tərkib hissəsidir. Belə ki, vərəsə olmaq hüququ maya bağlandığı andan əmələ gəlir, bu hüququn həyata keçirilməsi isə yalnız doğumdan sonra mümkündür (Mülki Məcəllənin 25.3-cü maddəsi).

Vərəsəlik hüququ mülki hüququn ən böyük yarımsahələrindən olmaqla, özünəməxsus prinsiplərə malikdir. Vərəsəlik hüququnun prinsiplərinə universal hüquq varisliyi, vəsiyyət azadlığı, ailə-təminat, məcburi vərəsələrin hüquq və maraqlarının təmin olunması, vərəsəliyə çağrılan şəxslərin azad seçimi, miras qoyanın və vərəsələrin hüquq və maraqlarının, hüquq qaydalarının və mənəviyyatın mühafizəsi prinsiplərini aid etmək olar. Qeyd edilən prinsiplərin hər biri digər prinsipi

pin təmin edilməsinə yönəlir və qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada və hədlərdə müəyyən maraqlar nəzərə alınmaqla məhdudlaşdırıla bilər.

Vərəsəlik hüququnun özəyini təşkil edən miras əmlak şəxsin ölümündən sonra hüquq varisliyi qaydasında vərəsələrə keçən əmlak və şəxsi qeyri-əmlak hüquqlarını ehtiva edir. Mülki Məcəllənin 1151.1-ci maddəsinə əsasən, mirasa (miras əmlaka) miras qoyanın öldüyü məqamədə malik olduğu əmlak hüquqlarının (miras aktiv) və vəzifələrin (miras passivi) toplusu daxildir. Miras qoyana sağlığında məxsus olan bütün hüquq və vəzifələr deyil, yalnız hüquqi təbiətinə görə başqasına verilə bilən hüquq və vəzifələr vərəsəlik qaydasında keçmək qabiliyyətinə malikdir.

Mülki qanunvericilik miras əmlakın başqa şəxslərə keçməsinin iki növünü müəyyən etmişdir. Mülki Məcəllənin 1133-cü maddəsinə görə, ölmüş şəxsin (miras qoyanın) əmlakı başqa şəxslərə (vərəsələrə) qanun üzrə və ya vəsiyyəət üzrə və ya hər iki əsasla keçir. Qanun üzrə vərəsəlik (ölmüş şəxsin əmlakının qanunda göstərilmiş şəxslərə keçməsi) o zaman qüvvədə olur ki, miras qoyan vəsiyyətnamə qoymur, yaxud vəsiyyətnamə tamamilə və ya qismən etibarsız sayılır.

Qanun üzrə vərəsə sayılan şəxslərin dairəsi və onların vərəsəliyə çağırılması növbəliliyi Mülki Məcəllənin 1159-cu maddəsi ilə müəyyən edilmişdir. Həmin maddədə beş növbə vərəsəlik nəzərdə tutulmuşdur. Məcəllənin 1159.1.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq, birinci növbədə olan vərəsələrə ölənin uşaqları, miras qoyanın ölümündən sonra doğulmuş uşaq, arvad (ər), valideynlər (övladlığa götürənlər) aiddir. Qanunverici bu cür növbəliliyi müəyyən edərkən vərəsə olan şəxslərin qohumluq dərəcəsini nəzərə almışdır. Qanun üzrə vərəsəlik zamanı vərəsələr qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada miras əmlakdan bərabər pay almaq hüququna malikdirlər.

Əvvəlki növbənin vərəsələrindən, heç olmasa, birinin mövcudluğu sonrakı növbənin vərəsəliyini istisna edir. Qanun üzrə vərəsəlik halında vərəsəliyin şərtləri və qaydası miras qoyan tərəfindən dəyişdirilə bilməz.

Vəsiyyəət üzrə vərəsəlik zamanı isə miras əmlak vəsiyyətnamədə göstərilən şəxslərə keçir. Bu zaman vərəsəliyin şərtləri və qaydası vərəsəlik hüququnun əsas prinsiplərindən olan vəsiyyəət etmək azadlığına uyğun olaraq miras qoyanın iradəsi ilə müəyyən edilir.

Lakin nəzərə alınmalıdır ki, vəsiyyəət etmək azadlığı prinsipi mütləq xarakter daşıyır. Belə ki, mülki qanunvericilikdə vəsiyyəət üzrə vərəsəlik və vəsiyyəət etmək azadlığı məcburi vərəsələr institutu ilə məhdudlaşdırılmışdır. Məcburi pay hüququ olan vərəsələrə vəsiyyətnamədən asılı olmayaraq mirasdan məcburi pay almaq hüququna malik olan şəxslər aiddir. Həmin şəxslərin dairəsinin mövcudluğu vərəsəlik hüququnun cəmiyyətdə sosial-təminat funksiyasına malik olması ilə əlaqədardır. Bu funksiyanın təyinatı məhz birinci növbəli vərəsələr dairəsinə aid olan, bilavasitə miras qoyana daha yaxın olan, onunla bir qayda olaraq, birgə təsərrüfat aparan, onun himayəsində olan və ya həmin əmlakın əldə edilməsində bu və ya digər formada rolu olan şəxslərin maraqlarının müdafiəsindən ibarətdir.

Mülki qanunvericilikdə mirasda məcburi paya verilmiş anlayışın vərəsəlik hüququnun əsas prinsiplərindən olan məcburi vərəsələrin hüquq və mənafelərinin təmin edilməsi və ailə-təminat prinsipləri baxımından təhlil edilməsi həmin institutun mahiyyətinin, eləcə də bu hüququ əldə edən şəxslərin onu reallaşdırması qaydalarının dərk edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Mirasda məcburi pay - vərəsəlik hüququnun sosial-iqtisadi və əxlaqi yükü (dəyəri) olan ənənəvi hissəsidir. Mirasda məcburi payın anlayışı və ona hüququ olan subyektlərin dairəsi Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsinə

də öz əksini tapmışdır. Həmin maddəyə müvafiq olaraq, vəsiyyət edənin uşaqlarının, valideynlərinin və arvadının (ərinin) vəsiyyətnamənin məzmunundan asılı olmayaraq mirasda məcburi payı vardır. Bu pay qanun üzrə vərəsəlik zamanı onlara çatası payın yarısını (məcburi pay) təşkil etməlidir. Məcburi payı tələb etmək hüququ isə mirasın açıldığı an əmələ gəlir. Bu cür tələb hüququ vərəsəlik üzrə keçir. Məcburi payı tələb etmək hüququ olan şəxs qarşısında digər vərəsələr birgə borclu kimi çıxış edirlər (Mülki Məcəllənin 1194-cü maddəsi).

Mirasda məcburi pay hüququ məcburi vərəsələrə (vəsiyyət edənin uşaqları, valideynləri və arvadına (ərinə)) vəsiyyətnamənin mövcudluğundan asılı olmayaraq həcmi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada verilən minimum pay haqqıdır.

Konstitusiya Məhkəməsi dəfələrlə vərəsəlikdə məcburi pay institutu ilə bağlı normaları ətraflı şəkildə təhlil edərək bu institutun mahiyyətinin və cəmiyyətin həyatında rolunun açıqlanmasına dair bir sıra qərarlar qəbul etmişdir. Plenumun formalaşdırdığı hüquqi mövqeyə görə, məcburi pay institutunun göstərilən qaydada təsbit olunması vəsiyyət etmə və varis olma hüququnun sosial ədalət baxımından hədlərinin (sərhədlərinin) olması ilə əlaqədardır. Belə ki, Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsinə əsasən, vəsiyyət edən vəsiyyətnamə əsasında bu şəxsləri mirasdan məcburi pay almaq hüququndan məhrum edə bilməz. Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsində məcburi pay hüququ olan şəxslərin dairəsini bu cür müəyyən etməklə, yəni qanun üzrə vərəsələrdən məhz birinci növbə vərəsələri göstərməklə, qanunverici ailə münasibətlərinin qorunub saxlanması və himayə edilməsi məqsədini güdür ("Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1193-cü maddəsinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13-cü maddəsinin I və II hissələrinə, 29-cu

maddəsinin I, II və III hissələrinə uyğunluğunun yoxlanılmasına dair" 2011-ci il 20 oktyabr tarixli Qərar).

Vətəndaş cəmiyyətinin özəyini təşkil edən ailə üzvlərinin mənafeyinin digər şəxslərin mənafeyindən üstün olması ailə-təminat prinsipindən irəli gəlir. Bu prinsipə əsasən, mülkiyyətçi yaşadığı dövrdə məxsus olan əmlakın (əmlakın müəyyən hissəsinin) iqtisadi təminatı vəfatından sonra əsasən onun yaxın ailə üzvlərinə məxsus olmalıdır. Mülkiyyətçi yaşadığı dövrdə ona məxsus olan əmlak üzərində sərəncam vermək hüququna malik olmaqla yanaşı, öz övladları, habelə digər yaxın ailə üzvləri qarşısında müəyyən qədər cavabdehlik daşıyır. Mülkiyyətçinin bu cavabdehliyi onun ölümündən sonra vərəsəlik hüququnda öz təsbitini tapmış mirasda məcburi pay institutu ilə təmin edilmiş olur. Bu zaman yaxın qohumluqla (uşaq, ər, arvad, valideynlər) miras qoyana bağlı olan şəxslərə miras qoyanın iradəsindən asılı olmayaraq mirasda məcburi pay ayrılır. Beləliklə, qanunverici mirasda məcburi pay institutunu təsbit etməklə, ailə münasibətlərini bir ailə üzvünün düşünölməmiş, digər ailə üzvlərinin mənafelərini nəzərə almadan, bununla da etibarlı və sağlam ailə münasibətlərinə və təminatına zərər verə bilən qərarından qorumaq məqsədi daşıyır.

Məcburi pay tələb etmək hüququnun vəsiyyətnamənin mövcudluğundan asılı edilməsi ilə bağlı müraciətdə qaldırılan məsələyə dair qeyd edilməlidir ki, Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsi məhz cəmiyyətdə təşəkkül tapmış hüquqi və mənəvi prinsiplərə uyğun olaraq, məcburi pay hüququ olan şəxslərin dairəsini müəyyən etmişdir.

Qeyd olunduğu kimi, qanunverici Mülki Məcəllənin birinci növbə vərəsələri nəzərdə tutan 1159.1.1-ci maddəsinin məqsədlərindən çıxış edərək məcburi pay hüququ olan şəxslərin dairəsini təsbit etmişdir. Bu isə onu göstərir ki, Məcəllənin 1159-cu maddəsinin müd-

dəaları 1193-cü maddəyə münasibətdə müəyyənləşdirici norma kimi çıxış edir və orada sadalanan şəxslər Məcəllənin 1159.1.1-ci maddəsində də göstərilmişdir.

Göstərilənlərə əsasən belə nəticəyə gəlmək olar ki, qanunverici vərəsəlik və ailə hüquq institutlarının konstitusiya əhəmiyyətindən çıxış edərək Mülki Məcəlləyə "məcburi pay" anlayışını daxil etmiş və Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsində məcburi pay hüququ olan şəxslərin dairəsini bu cür müəyyən etməklə ailə münasibətlərinin himayə edilməsini, bununla da vəsiyyətnamənin mövcudluğundan asılı olmayaraq birinci növbə vərəsələrin (məcburi vərəsələrin) qanunla onlara verilmiş minimum paylarının qorunması hüquqlarını təmin etmişdir.

Lakin Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsində əks olunmuş "vəsiyyət edən və vəsiyyətnamənin məzmunundan asılı olmayaraq" ifadələrinin hərfi mənada izah edilməsi, yəni mirasda məcburi pay hüququnun vəsiyyətnamənin mövcudluğundan və bununla da vəsiyyət edənin iradəsindən asılı edilməsi məcburi pay institutunun qoruduğu ictimai münasibətlərə zidd olmaqla, vəsiyyətnamə olmadığı təqdirdə birinci növbə vərəsələrə, yəni miras qoyanla eyni dərəcədə qohumluq münasibətlərində olan şəxslərə fərqli yanaşılmasına, zərurət olduğu təqdirdə onların öz məcburi paylarını qorumaq hüququndan məhrum edilməsinə, eləcə də yuxarıda göstərilən əsas prinsiplərin mahiyyətinin pozularaq əhəmiyyətsiz hala gətirilməsinə səbəb ola bilər.

Beləliklə Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu qeyd edir ki, qanun üzrə vərəsələrdən, birinci növbə vərəsələrin mirasda məcburi pay hüququ - vəsiyyətnamə ilə bağlı deyil və onların hüquqlarının pozulması nəticəsində yaranan, birtərəfli qaydada dəyişdirilməsi mümkün olmayan, icrası məcburi xarakter daşıyan subyektiv hüquqdur.

Müraciətdə qaldırılan qanun üzrə vərəsələrin məcburi paylarının tamamlanmasını tələb etmək hüquqlarının mövcudluğu məsələsinə gəlincə qeyd edilməlidir ki, Mülki Məcəllənin 1200-cü maddəsində əks olunan bu hüquq məcburi pay institutunun əsas məqsədi olan məcburi vərəsələrin əmlak hüquqlarının vəsiyyət edənin subyektiv iradəsindən qorunmasına və nəticədə onlara çatacaq məcburi payın pozulmasının qarşısının alınmasına xidmət edir.

Məcburi payın həcmnin müəyyənləşdirilməsi qaydası Mülki Məcəllənin 1195-ci maddəsində nəzərdə tutulmuşdur. Həmin maddəyə əsasən, məcburi payın tam həcmi vəsiyyət tapşırığını və ya ümumi faydalı məqsədlər üçün hər hansı hərəkəti yerinə yetirməkdən ötrü nəzərdə tutulan əmlak da daxil olmaqla, bütün mirasdan müəyyənləşdirilir.

Bəzən miras qoyan vəfatından öncə yalnız vəsiyyətnamə ilə deyil, bağışlama müqaviləsi əsasında əmlakını əvəzsiz özgəninkiləşdirməklə də qanuni vərəsələrini həmin mirasdan məhrum edə və ya miras əmlakın həcmi azalda bilər. Bununla əlaqədar qeyd edilməlidir ki, mülkiyyətçinin öz əmlakına dair sərəncam verməsi, bağışlaması onun konstitusiya hüquqlarından biridir. Bu hüquqların məhdudlaşdırılması isə yalnız qanunvericilik qaydasında ola bilər və belə məhdudlaşdırma digər şəxslərin bəşəri hüquqlarının müdafiəsinə xidmət etməlidir.

Vərəsəlik hüquq institutu ailə və əmlak hüquq normaları qrupu arasında mövcud olan mülki hüquq münasibətlərini tənzimlədiyindən, bağışlanmış əşyanın vərəsəlik hüququ ilə məhdudlaşdırılmasına dair göstəriş Mülki Məcəllənin 32-ci fəslində də nəzərdə tutulmuşdur. Həmin fəsil bağışlamaya dair normaları təsbit edərək, bağışlama müqaviləsini sağ ikən bağlanan və hədiyyə verənin öz əmlakının bir hissəsini bağışlamaqla hədiyyə alanı zənginləşdirən, hədiyyə alan tərəfindən heç

bir cavab xidməti ilə şərtləndirilməyən müqavilə kimi müəyyən etmişdir (Mülki Məcəllənin 666.1-ci maddəsi).

Mülki Məcəllənin bağışlamaq və hədiyyəni qəbul etmək qabiliyyətini müəyyən edən 667-ci maddəsində isə bağışlamanın həyata keçirilməsi üçün zəruri olan şərtlər nəzərdə tutulmuşdur. Belə ki, Məcəllənin 667.1-ci maddəsində göstərilmişdir ki, fəaliyyət qabiliyyətli şəxs öz əmlakına dair bağışlama yolu ilə o halda sərəncam verə bilər ki, həmin əmlak ər-arvadın ümumi mülkiyyəti və ya vərəsəlik hüququ ilə məhdudlaşmış olmasın.

Müvafiq maddədə bağışlama hüququnun konkret hansı vərəsələrin hüquqları ilə məhdudlaşdırıldığı dəqiq göstərilməsə də, Mülki Məcəllənin 667.1, 1193 və 1200-cü maddələrinin funksional əlaqəsinin, həmçinin vərəsəlik hüququnun prinsipləri ilə bağlı yuxarıda qeyd olunanların qarşılıqlı təhlili onu deməyə əsas verir ki, qanunverici bağışlama qabiliyyətinin reallaşdırılmasını bağışlanan əmlakın vərəsəlik hüquq normalarına uyğun olaraq qanun üzrə vərəsələrdən birinci növbə vərəsələrə, yəni məcburi pay əldə etmək hüququ olan şəxslərə çatacaq əmlak payına daxil olan hissəsi ilə məhdudlaşdırmışdır.

Beləliklə, Mülki Məcəllənin 667.1-ci maddəsində bağışlama müqaviləsinin bağlanması zamanı vərəsəliklə bağlı müddəalarla mülkiyyətçi üçün müəyyən məhdudiyyətlər tətbiq edilməsi, vərəsəlik institutunun mahiyyətinin və prinsiplərinin, ailə maraqlarının qorunmasına xidmət edir və istər qanun üzrə, istərsə də vəsiyyət üzrə vərəsəlik zamanı mirasda məcburi pay hüququ olan şəxslərin müvafiq paya hüquqlarını təsbit edir. Qanunverici həmin maddədə bağışlama müqaviləsinin əvəzsiz xarakter daşdığını nəzərə alaraq bağışlamaya dair belə məhdudiyyət müəyyən etməklə, miras qoyan tərəfindən müxtəlif motivlə sağ ikən verilmiş sərəncamlar nəticəsində

məcburi pay sahibi vərəsələrinin məcburi paylarının pozulmasının qarşısının alınması məqsədini güdmüşdür.

Vərəsəlik hüququ baxımından qeyd olunan normanın davamı olaraq Mülki Məcəllənin 1200-cü maddəsində məcburi payın bağışlanmış əşya hesabına artırılması qaydası nəzərdə tutulmuşdur. Həmin maddəyə əsasən, miras qoyan əşyanı üçüncü şəxsə bağışladığında, məcburi paya hüququ olan şəxs, əgər bağışlanmış əşya mirasa daxil olsaydı, onun məcburi payının arta biləcəyi məbləğdə məcburi payın tamamlanmasını tələb edə bilər. Əgər mirasın açıldığı vaxtadək hədiyyənin verilməsindən iki il keçirsə, hədiyyə hesaba alınmır.

Qeyd olunan maddə məcburi paya hüququ olan şəxslərin məcburi paylarının artırılmasını tələb etmək hüquqlarını müddətlə məhdudlaşdıraraq, yalnız hədiyyə kimi verilməsindən iki il keçməyən əşya hesabına həmin payın tamamlanmasını mümkün hesab etmişdir. Qanunvericilikdə bu şəkildə məhdudlaşdırıcı müddətin müəyyən olunması əsasən bağışlama müqavilələri baxımından hüquqi etimadın təmin olunmasında tarazlığı qorumaq məqsədinə yönəlmişdir.

Məcburi payın tamamlanması tələbi məcburi paya hüququn xüsusi forması olmaqla, subsidiar xarakter daşıyır. Bu tələbin əsas məqsədi bağışlama yolu ilə məcburi payın aradan qaldırılmasının və ya azaldılmasının qarşısını almaqla qanuni vərəsələrin pozulmuş hüquqlarını bərpa etməkdən ibarətdir. Tamamlanma tələbini Mülki Məcəllənin 1193-cü maddəsində sadalanmış şəxslər irəli sürə bilərlər. Bu cür tələb irəli sürüldükdə bağışlanmış əşya xəyali olaraq miras əmlaka əlavə olunur, həmin hissə ilə birgə miras dəyəri hesablanır, məcburi payın həcmi müəyyənləşdirilir və bu həcmə qarşılama-dığı təqdirdə məcburi paya hüququ olan vərəsələrə çatmalı olan tamamlanmamış hissə ödənilir.

Mülki Məcəllənin 1200-cü maddəsinin məzmunundan göründüyü kimi, tamamlanma tələbinin təmin edilməsi üçün bir neçə şərt eyni zamanda mövcud olmalıdır:

- tələb irəli sürən şəxs məcburi pay hüququna malik olan şəxslər sırasına aid olmalı;
- əşya bağışlama yolu ilə üçüncü şəxsin mülkiyyətinə verilmiş olmalı;
- əşyanın bağışlanmasından iki ildən artıq müddət keçməməli;
- həmin əşya mirasa daxil olsa idi, miras əmlakın həcmi artmış olmalı idi.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu bir daha qeyd edir ki, məcburi pay miras əmlakdan məcburi vərəsəyə mütləq şəkildə çatması pay olduğundan qanun üzrə vərəsələrdən birinci növbə vərəsələr (vəsiyyət edənin uşaqları, valideynləri və arvadı (əri)) belə payı miras qoyanın iradəsindən asılı olmadan əldə edirlər. Lakin vəsiyyətnamə olmadığı təqdirdə qeyd olunan şəxslərin aldığı miras əmlaka məcburi pay da daxil olduğundan, bir qayda olaraq həmin məcburi pay hüququnun müdafiəsinə zərurət qalmır. Bağışlama halında isə məcburi pay hüququ olan şəxslər hesab olunan birinci növbə vərəsələrə çatacaq pay pozulduğundan, onlar həmin bağışlanmış əşya hesabına məcburi paylarının tamamlanmasını tələb etməklə pozulmuş hüquqlarını bərpa edə bilirlər.

Bağışlanmış əşyanın məcburi payın hesablanmasında nəzərə alınması bir sıra ölkələrin qanunvericiliyində də öz əksini tapmışdır.

Almaniya Federativ Respublikasının mülki qanunvericiliyi məcburi payı vəsiyyətnamənin olmadığı zamandakı payın yarısı kimi təsbit edir və vəsiyyət edənin əşyanı üçüncü şəxsə bağışladığı halda, məcburi paya hüququ olan şəxsin, əgər bağışlanmış əşya mirasa daxil olsa idi, onun məcburi payının arta biləcəyi məbləğdə məcburi payın tamamlanmasını tələb etmək hüququnun olduğunu göstərir (Almaniya Federativ Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 2303 və 2325-ci maddələri).

Fransa Respublikasının mülki qanunvericiliyinə görə, miras qoyan bir övladı varsa istər sağlığında, istərsə də ölümə bağlı sərəncam (vəsiyyətnamə) ilə əmlakının yarısını, iki övladı varsa üçdə birini, üç və daha çox övladı varsa dördə biri barəsində əvəzsiz olaraq sərəncam vermək səlahiyyətinə malik deyildir (Fransa Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 913-cü maddəsi).

Həmçinin, Yaponiya Mülki Məcəlləsinə görə, mirasın açılmasına kimi bir il ərzində bağışlanmış və hədiyyə verilmiş bütün əşyaların dəyəri məcburi payın hesablanmasına əsas olan məbləğə daxil edilir (Yaponiya Mülki Məcəlləsinin 1030-cu maddəsi).

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu müvafiq qanunvericilik normalarını təhlil edərək qeyd edir ki, qüvvədə olan Mülki Məcəllənin 667.1-ci maddəsində mülkiyyətçinin öz əmlakına dair sərəncam vermək hüququnun vərəsəlik hüququ ilə məhdudlaşdırıldığı göstərilərsə də, bu hüququn hansı həcmdə və qaydada məhdudlaşdırılması və vərəsələrin həmin əmlaka hansı həcmdə hüquqlarının olması nəzərdə tutulmamışdır. Müvafiq qaydaların təkmilləşdirilməsi gələcəkdə mülkiyyətçinin və əşyanın bağışlandığı şəxsin öz hüquqlarını təminat altına ala bilməsinə, hüquqi müəyyənlik prinsipinin təmin edilməsinə, eləcə də vərəsəlik hüquq münasibətləri həyata keçirilərkən müvafiq vərəsələrin hüquqlarının aydın şəkildə tənzimlənməsinə xidmət etmiş olar.

Göstərilənlərə əsasən, Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu hesab edir ki, Mülki Məcəllənin bağışlama hüququnun vərəsəliklə məhdudlaşdırılmasına dair 667.1-ci maddəsinin bu Qərarda əks olunmuş hüquqi mövqelər nəzərə alınmaqla qanunverici orqan tərəfindən təkmilləşdirilməsi məqsədemüvafiq olardı.

Bununla yanaşı qeyd edilməlidir ki, qanunvericilik mülkiyyətçinin bağışlama qabi-

liyyətinin vərəsəlik hüququ ilə məhdudlaşdırılmasına dair norma nəzərdə tutmaqla yanaşı, miras qoyana sağlığında müvafiq şərtlər daxilində vərəsəlik hüququndan məhrum etmə imkanı da vermişdir. Belə ki, miras qoyan hər hansı vərəsəni, o cümlədən məcburi pay almaq hüququ olan vərəsəsini ləyaqətsiz vərəsə hesab etdirməklə mirasdan kənarlaşdırıla bilər. Mülki Məcəllənin 1137-ci maddəsinə görə, miras qoyanın son iradəsini həyata keçirməsinə qəsdən maneə törətmiş və bununla da özünün və ya özünə yaxın şəxslərin vərəsəliyə çağırılmasına və ya miras paylarının artırılmasına kömək göstərmiş, yaxud vəsiyyəet edənin vəsiyyətnamədə ifadə edilmiş son iradəsinə qarşı qəsdən cinayət və ya digər əxlaqsız hərəkət törətmiş şəxs (ləyaqətsiz vərəsə) nə qanun üzrə, nə də vəsiyyəet üzrə vərəsə ola bilməz, bu şərtlə ki, həmin hallar məhkəmə tərəfindən təsdiq edilsin. Həmin Məcəllənin 1203-cü maddəsinə əsasən isə məcburi pay almaq hüququndan məhrum etmə, ümumiyyətlə, vərəsəlik hüququndan məhrum etməyə səbəb olan hallar olduqda mümkündür. Məcburi pay almaq hüququndan məhrum etməni miras qo-

yan hələ öz sağlığında məhkəməyə müraciət etmək yolu ilə həyata keçirə bilər.

Qeyd olunanlara əsasən Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu aşağıdakı nəticələrə gəlir:

- Mülki Məcəllənin 1159.1.1 və 1193-cü maddələrinin tələblərinə uyğun olaraq, qanun üzrə vərəsələrdən birinci növbə vərəsələr (vəsiyyəet edənin uşaqları, valideynləri və arvadı (əri)) vəsiyyətnamənin mövcudluğundan asılı olmayaraq məcburi pay hüququna malik olan şəxslərdir;

- Mülki Məcəllənin 667.1 və 1200-cü maddələrinin məzmununa əsasən, qanun üzrə vərəsələrdən birinci növbə vərəsələr (məcburi pay hüququ olan vərəsələr) vəsiyyətnamə olmadığı təqdirdə də məcburi paylarının tamamlanmasını tələb etmək hüququna malikdirlər.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VI hissəsini, "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 60, 62, 63, 65-67 və 69-cu maddələrini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

QƏRARA ALDI:

1. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1159.1.1 və 1193-cü maddələrinin tələblərinə uyğun olaraq, qanun üzrə vərəsələrdən birinci növbə vərəsələr (vəsiyyəet edənin uşaqları, valideynləri və arvadı (əri)) vəsiyyətnamənin mövcudluğundan asılı olmayaraq məcburi pay hüququna malik olan şəxslərdir.
2. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 667.1 və 1200-cü maddələrinin məzmununa əsasən, qanun üzrə vərəsələrdən birinci növbə vərəsələr (məcburi pay hüququ olan vərəsələr) vəsiyyətnamə olmadığı

təqdirdə də məcburi paylarının tamamlanmasını tələb etmək hüququna malikdirlər.

3. Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.
4. Qərar "Azərbaycan", "Respublika", "Xalq qəzeti", "Bakinski raboçi" qəzetlərində və "Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Məlumatı"nda dərc edilsin.
5. Qərar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir edilə bilməz.

Sədr Fərhad Abdullayev
8 yanvar 2021-ci il Bakı şəhəri

Umummilli lider Heydər Əliyevin aforizmləri, müdrik kəlamları

- Böyük siyasəti kiçik hisslərə, xırda mənfəətlərə bağlamaq olmaz.
- Kim müxalifətdə durursa-dursun, ancaq Vətəninə, xalqına, mədəniyyətinə, məsləyinə müxalifətdə durmasın.
- Xalq dövlət üçün yox, dövlət xalq üçün olmalıdır.
- Tarix həmişə hər şeyi öz yerinə qoyur.
- Həqiqi mədəniyyəti milyonlara, milyardlara da almaq mümkün deyildir. Amma milyonları, milyardları olan adamlar cəmiyyətdə mədəniyyətsiz heç bir şeydirlər.
- Əgər hər hansı ölkənin xalqları öz hüquqlarını anlayır və onları qoruya bilirsə, o zaman ən kiçik dövlət belə ən böyük məmləkət qədər güclü olar.

Hüquqa aid müdrik kəlamlar

- Ədaləti çox sevsək də, ədalətli insanları o qədər də sevmirik. *(Jozef Roux)*
❖ ❖ ❖
- Ədalətsizliyin üç növü var: adi zorakılıq, qanun adıyla pərdələnən zorakılıq, bir də qanunun öz qəddarlığı. *(Frensis Bekon)*
❖ ❖ ❖
- Gücə söykənməyən ədalət aciz, ədalətə söykənməyən güc isə zalımdır. *(Blez Paskal)*
❖ ❖ ❖
- Qanun əmrdən onun amiranəliyini, əmr isə qanundan onun labüdlüyünü götürür. *(Berqson)*
- Hakim – danışan qanun, qanun isə – lal hakimdir. *(Mark Tulli Siseron)*
❖ ❖ ❖
- Gücün kimin tərəfində olmasının mənim üçün əhəmiyyəti yoxdur; əhəmiyyətli olan odur ki, haqq kimin tərəfindədir. *(Viktor Hüqo)*
❖ ❖ ❖
- Hamıya eyni gözlə bax ki, böyüyü böyük, kiçiyi kiçik görəsən. *(Əbu Turxan)*
❖ ❖ ❖
- Məmləkətlər qılıncla alınır, lakin ədalətlə mühafizə edilir. *(Əmir Teymur)*

AĞAMİRZƏYEV FƏXRƏDDİN MANSUR OĞLU

19 may 1960-cı ildə Saatlı rayonunda ziyalı ailəsində anadan olub. S.Vurğun adına 1 nömrəli şəhər orta məktəbi bitirdikdən sonra kolxozçu kimi əmək fəaliyyətinə başlayıb.

1980-ci ildə Saatlı Rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin direktor müavini, 1980-1990-cı illərdə Azərbaycan Kommunist Partiyası Saatlı Rayon Komitəsinin və Rayon Xalq Deputatları Sovetinin orqanı olan “Dönüş” qəzetində müxbir, “Kənd təsərrüfatı şöbəsi”nin müdiri, “Məktublar və kütləvi iş şöbəsi”nin müdiri vəzifələrində çalışıb. Heydər Əliyevlə silsilə müsahibələrinin 3-cü hissəsi 1990-cı ilin avqust ayının 28-də “Dönüş”də dərc olunandan 2 gün sonra “öz ərizəsi ilə” işdən azad olunub.

1984-cü ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) Jurnalistika fakültəsini bitirib. 1990-cı ildə Moskva Hüquq İnstitutunun hüquq fakültəsinə daxil olub, 1992-ci ildə M.Ə.Rəsulzadə adına Bakı Dövlət Universitetinə dəyişilərək 1995-ci ildə təhsilini başa vurub hüquqşünaslıq ixtisasına yiyələnmişdir.

Sentyabr 1990-cı ildən yanvar 1992-ci ilədək Azərbaycan Gənclər İttifaqı Saatlı Rayon Komitəsinin nəzdində “Oğuz” Gənclik Mərkəzini təşkil edərək mərkəzin direktoru vəzifəsində çalışmışdır. 1992-ci ilin fevral ayından 1993-cü ilin dekabr ayınadək Saatlı rayonu “Bakı” kolxozunun hüquqşünası, 1995-ci ilin iyul ayından 1996-cı ilin mart ayınadək Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən “Advakat” Qanunlar Şirkətində vəkil kimi fəaliyyət göstərmişdir.

1996-cı ilin mart ayında Respublikada ilk rəsmi hüquq jurnalı olan aylıq “Qanunçuluq” jurnalının Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun təsisçiliyi ilə nəşrini təşkil edərək 2000-ci ilin sentyabr ayınadək jurnalın böyük redaktoru vəzifəsində çalışmışdır. (Hazırda həmin jurnal yalnız Ədliyyə Nazirliyinin təsisçiliyi ilə nəşr olunur.)

Həmçinin 1998-ci ildən dörd dildə nəşrə başlayan və respublikamızdan Avropa Şurasının kitabxanasına ilk vəsiqə almış “Beynəlxalq hüquq” jurnalının təşəbbüsçüsü, yaradıcısı və baş redaktoru olmuşdur.

1982-ci ildən SSRİ Jurnalistlər İttifaqının, SSRİ dağıldıqdan sonra Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. 1974-cü ildən mətbuatda mütəmadi olaraq çıxış edir.

2012-ci ildə Heydər Əliyevə həsr olunmuş “Dönüşdən Qurtuluşa” adlı kitabı nəşr olunmuşdur.

2000-ci ilin sentyabrından 2024-cü ilin oktyabr ayınadək müxtəlif birinci instansiya məhkəmələrində hakim vəzifəsində çalışmışdır.

Hazırda hüquq və mətbuat xidməti göstərən “Jurnalist Femida” MMC-nin həmtəsisçisi və direktoru, “Hüquq və Qanun” jurnalının baş redaktorudur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2024-cü il tarixli 4289 nömrəli Sərəncamı ilə “Heydər Əliyevin 100 illiyi (1923-2023)” yubiley medalı ilə təltif edilmişdir.

Jurnalist Femida

Ədalətsizliklə ədaləti bərpa etmək olmaz.
Heydar Əliyev

Hüquq və Qanun Jurnalı

Hüquq Xidməti

Əlaqə

E-MAIL

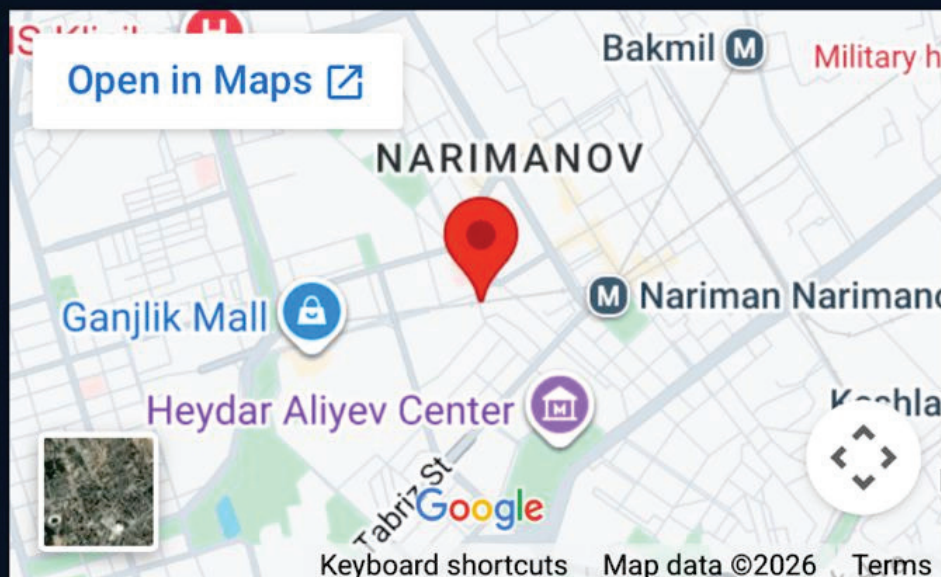
info@jurnalistfemida.com

TELEFON

[+994 55 222 46 03](tel:+994552224603)

ÜNVAN

Fətəli Xan Xoyski prospekti ilə Həsənoğlu
küçəsinin kəsişməsi

© 2026. Bütün hüquqlar qorunur.